

Carinski dokumenti i transportne klauzule u logističkoj djelatnosti

Janušić, Suzana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:529537>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 307/TGL/2016

**Carinski dokumenti i transportne klauzule u logističkoj
djelatnosti**

Suzana Janušić, 5470/ 601

Varaždin, rujan 2016. godine

**Sveučilište
Sjever**

Odjel tehničke i gospodarske logistike

Završni rad br.: 307/TGL/2016

Carinski dokumenti i transportne klauzule u logističkoj djelatnosti

Student:

Suzana Janušić, 5470/ 601

Mentor:

prof. dr. sc. Mario Šafran

Varaždin, rujan 2016. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za tehničku i gospodarsku logistiku		
PRISTUPNIK	Suzana Janušić	MATIČNI BROJ	5470/601
DATUM	09.07.2016.	KOLEGIJ	Osnove gospodarske logistike
NASLOV RADA	CARINSKI DOKUMETI I TRANSPORTNE KLAUZULE U LOGISTIČKOJ DJELATNOSTI		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Custom Documents and Transport Clause in the Logistics Activities		
MENTOR	Mario Šafran	ZVANJE	red. prof.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof. dr. sc. Kristijan Rogić, predsjednik 2. prof. dr. sc. Mario Šafran, mentor 3. Mr. sc. Goran Kolarić, član 4. prof. dr. sc. Goran Đukić, zamjenski član 5.		

Zadatak završnog rada

BROJ	307/TGL/2016
OPIS	<p>Pružanje cjelovite logističke usluge podrazumijeva primjenu pravovaljanih dokumenata. Carinjenje robe moguće je obaviti jedino korištenjem propisanih carinskih obrazaca i dokumenata. Navedeno pokazuje da se logističari svakodnevno susreću s carinskim dokumentima, te trebaju poznavati postupke njihove primjene. Istovremeno, kod organizacije prijevoza koriste transportne klauzule, odnosno planiraju dio aktivnosti u skladu s konkretnom transportnom klauzulom vezanom za određeni posao.</p> <p>U radu je definiranu problematiku potrebno obraditi kroz sljedeća poglavlja:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uvod2. Primjena carinskih dokumenata3. Transportne klauzule - INCOTERMS 20104. Primjer pružanja cjelovite logističke usluge s osvrtom na transportni proces i carinski postupak5. Zaključak

ZADATAK URUČEN

06.09.2016

POTPIS MENTORA

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, SUZANA JANUŠIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom CARINSKI DOKUMENTI I TRADICIJSKE KLAVIJOLE U CARINSKOJ DJELATNOSTI (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

SUZANA JANUŠIĆ
Janušić

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, SUZANA JANUŠIĆ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom CARINSKI DOKUMENTI I TRADICIJSKE KLAVIJOLE U CARINSKOJ DJELATNOSTI (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

SUZANA JANUŠIĆ
Janušić

(vlastoručni potpis)

Sažetak

Rad prikazuje važnosti primjene carinskih dokumenata u pružanju logističkih usluga. Uz carinske dokumente, koji su vrlo bitan element logističkog sustava, tu su i transportne klauzule. Primjenom suvremenih transportnih klauzula omogućeno je bolje kretanje robe, odnosno prema termini su točno određene obveze prodavatelja i kupca, te koje su odgovornosti oba dviju strana, te kad prelazi rizik s jedne strane na drugu. Za razumijevanje svrhe carinske dokumentacije i transportnih klauzula, potrebno je prikazati cjelokupan logistički proces s osvrtom na carinski postupak, carinsku dokumentaciju te primjenu Incoterms 2010. termina.

Ključne riječi: carinska dokumentacija, transportne klauzule – Incoterms 2010, pružanje logističke usluge.

Summary

Work demonstrates the importance of customs documents in the provision of logistics services. With customs documents, which are a very important element of the logistics system and the transport position. The use of modern transport enabled better movement of goods, or by reason of an obligation of the seller and the buyer, as well as the responsibilities of both two parties and when the risk is transferred from one side to the other. To understand the purposes of customs documentation and transport position, it is necessary to show that the total logistics process, with emphasis on the customs procedure, and customs documentation, and the application of Incoterms 2010. the meaning of this term.

Keywords: customs documentation and transport regulations – Incoterms 2010, the provision of logistics services.

Popis korištenih kratica

INCOTERMS	eng. International Commercial Terms Međunarodna pravila za tumačenje trgovačkih termina
MTK	Međunarodna trgovinska komora
DAT	eng. Delivered at Terminal Isporučeno na terminal
EDI	eng. Electronic Data Interchange Elektronička razmjena podataka
ICC	eng. International Chamber of Commerce Međunarodna trgovačka komora
CISG	eng. Contracts for the International Sale of Goods Ugovori o međunarodnoj prodaji robe
EXW	eng. Ex Works Franko tvornica
FCA	eng. Free Carrier Franko prijevoznik
CPT	eng. Carriage paid to Vozarina plaćena do
CIP	eng. Carriage & Insurance Paid To Vozarina i osiguranje plaćeni do
DAP	eng. Delivered At Place Isporučeno u mjestu
DDP	eng. Delivered Duty Paid

Isporučeno i ocarinjeno

FAS	eng. Free Alongside Ship Franko uz bok broda
FOB	eng. Free On Bord Franko brod
CFR	eng. Cost and Freight Troškovi i vozarina
CIF	eng. Cost, Insurance and Freight Troškovi, osiguranje, vozarina
JCD	Jedinstvena carinska deklaracija
CMR	fra. Convention relative au contrat de transport international de marchandises par route Konvencija o ugovoru za međunarodni prijevoz robe cestom
WCO	eng. World Custom Organization Svjetska carinska organizacija
DCV	Deklaracija o carinskoj vrijednosti robe
MRN	eng. Movement Reference Number Referentni broj pošiljke
UPCZZ	Uredba za provedbu carinskog zakona zajednice
WTO	eng. World Trade Organization Svjetska trgovinska organizacija

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Primjena carinskih dokumenata	2
2.1	Općenito o carini	2
2.2	Osnovni pojmovi	3
2.3	Carinska tarifa.....	3
2.4	Carinska vrijednost robe	4
2.5	Carinski dokumenti i njihova primjena	4
2.5.1	Jedinstvena carinska deklaracija (JCD).....	4
2.5.2	TIR karnet	7
2.5.3	ATA karnet.....	20
2.5.4	CMR teretni list.....	28
2.5.5	Deklaracija o carinskoj vrijednosti robe (DCV)	32
3.	Transportne klauzule - INCOTERMS 2010.....	37
3.1	Pojam INCOTERMS-a.....	37
3.2	Svrha i cilj INCOTERMS-a	37
3.3	Povijest INCOTERMS pravila	38
3.4	INCOTERMS 2010	43
3.5	Podjela INCOTERMS 2010 termina.....	46
3.5.1	Termini primjenjivi u svim vrstama prijevoza i u intermodalnom prijevozu	47
3.5.2	Termini primjenjivi u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim plovnim putovima.....	55
4.	Primjer pružanja cjelokupne logističke usluge s osvrtom transportni proces i carinski postupak	61
4.1	Pojam prijevoza i transporta	61
4.2	Carinski postupak na primjeru izvoza robe	67
4.2.1	Provjera podnesene deklaracije	67
4.2.2	Puštanje robe u izvoz.....	69
4.2.3	Izvoz trošarinskih roba	69
4.2.4	Postupak izlaznog carinskog ureda	69

4.2.5	Podnošenje robe i isprava te provedba mjera iz nadležnosti izlaznog ureda	69
4.2.6	Posebности izlaza robe preko morskih i zračnih luka	70
4.2.7	Posebности pri izvozu pošiljke u više dijelova	71
4.2.8	Obavješćavanje deklaranta o istupu robe.....	72
4.2.9	Uporaba postupka provoza nakon postupka izvoza	72
4.2.10	Izdavanje potvrde o istupu robe	72
4.2.11	Rezervni postupak izvoza.....	73
4.2.12	Postupak izvoznog carinskog ureda	73
4.2.13	Postupak izlaznog carinskog ureda	74
4.2.14	Naknadno podnošenje izvozne carinske deklaracije	74
4.2.15	Mogućnost usmenog deklariranja robe komercijalne naravi	74
4.2.16	Mogućnost podnošenja izvozne deklaracije izlaznoj ispostavi.....	75
5.	Zaključak.....	76
	Literatura	78
	Popis slika	
	Popis tablica	

1. Uvod

Tema ovog rada je prikazati kako se u obavljanju logističkih aktivnosti primjenjuju carinski dokumenti. Carinska dokumentacija je vrlo važna stavka cjelokupnog logističkog procesa jer upravo ona prati robu od početka do kraja tog procesa. Također, za obavljanje logističkih poslova vrlo su bitne suvremene transportne klauzule, Incoterms 2010. Korištenjem pravovaljanih Incoterms-a zadovoljavaju se potrebe dviju strana, prodavatelja i kupca, te se točno određuju obveze i odgovornosti. U ovom radu još će se prikazati na koji način se logističke usluge s obzirom na carinski postupak te transportne klauzule. Dakle, prikazati će se koja je dokumentacija potrebna za carinski postupak te kako funkcionira carinski postupak od prijema robe na transportno vozilo, do isporuke robe na određeno mjesto. Isto tako prikazat će se koji utjecaj na sve to imaju transportne klauzule, čemu one služe i na koji način one doprinose poboljšanju obavljanja logističkih usluga. Pri izradi ovoga rada korištena je znanstvena i stručna literatura.

2. Primjena carinskih dokumenata

2.1 Općenito o carini

Sam pojam carina ima dvojako značenje. U financijskom smislu, carina označava novčana davanja (pristojbe) koje se naplaćuju u prekograničnom prometu roba u korist državnog proračuna. U administrativnom smislu, carina je naziv za državnu službu, odnosno organ državne uprave koji preko svojih ustrojstvenih jedinica provodi carinske propise.

Od samih početaka međunarodne trgovine, vlastodršci su nalazili načine da od trgovaca čija se roba prevozila preko njihova teritorija naplaćuju davanja, prvobitno u naturi (dijelu robe), a kasnije u novcu. Naplatu su obavljali njihovi povjerenici, raspoređeni na glavnim prijevoznim putovima, na mjestima koje je teško ili nemoguće zaobići. Tako je nastalo jedno od najstarijih zanimanja, carinik. Carina je u početku imala isključivo fiskalni karakter, tj. služila je povećanju državnih prihoda. U suvremenoj ekonomiji, carina također predstavlja izvor državnih prihoda, no njezina je primarna uloga zaštita domaće proizvodnje (od strane konkurencije) i domaćeg tržišta (od krijumčarenja, uvoza nekvalitetne robe, imitacija, te robe koja može biti štetna za zdravlje i okoliš), dakle u prvom planu je njezin zaštitni karakter.

Carine u zemljama u razvoju i dalje predstavljaju jedan od najvažnijih izvora proračunskih prihoda, dok u razvijenim zemljama, na carine otpada samo manji dio (u proračunu EU-a udjel carina iznosi manje od 20 posto prihoda).¹

Carinsko područje Republike Hrvatske obuhvaća teritorij Republike Hrvatske, a ograničeno je carinskom crtom koja je istovjetna s graničnom crtom Republike Hrvatske.

Carinski prijelaz jest mjesto koje je određeno za izvoz, uvoz te prijelaz robe, putnika, ali i prijevoznih sredstava na graničnom prijelazu, preko carinske linije.

Na graničnim prijelazima formiraju se granične ispostave, koje se nazivaju carine. U carinskim ispostavama, tj. carinarnicama formiraju se carinske službe (organi), koji predstavljaju najvažniji dio cijeloga sustava.

U carinskom sustavu vrlo bitno ulogu ima WTO - World Trade Organization, Svjetska trgovinska organizacija utemeljena 1995. godine. Cilj joj je usklađivanje carinske politike,

¹ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 89.

² Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 90.

smanjivanje carina i drugih ograničenja te preispitivanje trgovačkih režima zemalja članica koje zajedno ostvaruju više od 90% svjetske trgovine.

2.2 Osnovni pojmovi

U članku 4. carinskog zakona, dane su definicije pojmova koji se rabe u službenoj carinskoj terminologiji, od kojih su ovdje izdvojeni sljedeći:

- Carinski status: određenje robe u smislu carinskih propisa kao domaće ili strane robe.
- Carinski dug: obveza određene osobe da za određenu robu plati propisima utvrđenu svotu uvozne carine (uvozni carinski dug) ili izvozne carine (izvozni carinski dug).
- Carinski nadzor: opće mjere koje poduzima Carinska uprava da bi se osigurala provedba carinskih i drugih propisa koji se primjenjuju na robu koja je predmet carinskog nadzora.
- Carinska provjera: radnje kao što su pregled i pretraga robe, pregled i pretraga prijevoznih sredstava, provjera vjerodostojnosti i istinitosti isprava podnesenih u carinskome postupku i slično.
- Carinska deklaracija: radnja ili isprava kojom osoba u propisanom obliku i na propisan način zahtijeva da se roba stavi u neki od carinskih postupaka.
- Podnošenje robe: prijavljivanje carinarnici na propisan način da se roba nalazi u njezinoj određenoj ustrojstvenoj jedinici ili drugome mjestu koje je carinarnica odredila ili odobrila.
- Puštanje robe: radnja kojom carinarnica odobrava raspolaganje robom u skladu s uvjetima odobrenoga postupka.²

2.3 Carinska tarifa

Carinska tarifa je sustav nazivlja i brojčanog označavanja robe u carinskom postupku, te pravila o raspoređivanju pojedine robe u tom sustavu. Izrađena je u skladu s Međunarodnom konvencijom o usklađenom sustavu nazivlja i brojčanog označavanja robe (harmonizirani sustav).

Radi lakšeg snalaženja pri razvrstavanju roba i određivanju odgovarajućeg tarifnog boja, Carinska tarifa je podijeljena na određeni broj odsjeka (primjerice *Odsjek II – Biljni proizvodi*), poglavlja (primjerice *Poglavlje 7 – Jestivo povrće, neko korijenje i gomolji*), u okviru kojih su dani tarifni brojevi (primjerice *0701 – Krumpir, svjež ili rashlađen*) i tarifne oznake (primjerice *0701 10 00 – sjemenski*). Uz tarifnu oznaku dana je jedinica mjere

³ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit., str 90.

(primjerice *kg*) i stopa carine (primjerice *5 posto*) i preferencijalna stopa carine s obzirom na podrijetlo (primjerice *2,5 posto* za podrijetlo EU).³

2.4 Carinska vrijednost robe

Carinska vrijednost robe (carinska osnovica) određuje se zbog primjene Carinske tarife i predstavlja osnovicu za obračun carine koja se plaća pri uvozu, odnosno izvozu određene robe. Svota carine utvrđuje se primjenom carinske stope propisane Carinskom tarifom na carinsku vrijednost robe (*ad valorem*).

Carinska vrijednost uvezene robe je njezina transakcijska vrijednost, tj. stvarno plaćena cijena robe, uvećana za sve troškove koje snosi kupac, a koji nisu uključeni u stvarno plaćenu cijenu, kao što su:

- provizija i naknade posredovanja, osim kupovne provizije;
- troškovi ambalaže koja se u svrhu carinjenja smatra jedinstvenim dijelom određene robe;
- troškovi pakiranja bilo da se radi o radnoj snazi ili materijalu;
- troškovi prijevoza uvezene robe do luke ili mjesta ulaska u državno carinsko područje;
- troškovi ukrcanja, istovara i troškove rukovanja povezane s prijevozom uvezene robe do luke ili mjesta ulaska u državno carinsko područje;
- troškovi osiguranja do ulaska u državno carinsko područje.

Carinska vrijednost izvezene robe je vrijednost robe dopremljene na državnu granicu, tj. vrijednost robe na paritetu franko državna granica.⁴

2.5 Carinski dokumenti i njihova primjena

2.5.1 Jedinstvena carinska deklaracija (JCD)

Jedinstvena carinska deklaracija se podnosi elektroničkom razmjenom podataka. Iznimno jedinstvena carinska deklaracija se podnosi u pisanom obliku ako istu nije moguće

⁴ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 90.

podnijeti elektroničkom razmjenom podataka. Jedinstvena carinska deklaracija se podnosi uz odobrenje nadležnog carinskog ureda.

Na službenom obrascu JCD-a mora biti otisnut naziv tiskare ili druga oznaka koja omogućuje njezinu (njegovu) identifikaciju. Obrazac pisane jedinstvene carinske deklaracije i dodatni list obuhvaća primjerke koji je potrebno popuniti ovisno o jednom ili više carinskih postupaka, koji su sastavljeni iz kompleta od osam primjeraka:

1. primjerak 1 zadržava carinski ured u kojem se obavlja izvoz (otprema) ili provodne formalnosti Zajednice,
2. primjerak 2 zadržava carinski ured za statističke svrhe,
3. primjerak 3 se vraća izvozniku nakon potvrđivanja od strane carinskog ureda,
4. primjerak 4 zadržava odredišni carinski ured po završetku provodnog postupka Zajednice ili kao dokaz o statusu robe Zajednice,
5. primjerak 5 je povratni primjerak za postupak provoza Zajednice,
6. primjerak 6 zadržava carinski ured u kojem se obavljaju uvozne formalnosti,
7. primjerak 7 zadržava carinski ured za statističke svrhe,
8. primjerak 8 se vraća primatelju.

Ako jedinstvenu carinsku deklaraciju podnosi deklarant u pisanom obliku na obrascu jedinstvene carinske deklaracije ne smije se ništa brisati ili prepisivati (pisanja preko riječi). Svaka promjena se obavlja na način da se precrta netočan podatak i doda ispravan. Svaku promjenu mora potpisati osoba koja ih je napravila i ista mora biti potvrđena od carinske službe. Ako je potrebno, carinski ured može zahtijevati podnošenje nove deklaracije.

Brojčana polja u jedinstvenoj carinskoj deklaraciji popunjava deklarant, odnosno njegov zastupnik. Ostala polja, označena velikim slovima, popunjava carinski ured.

Isprave koje se prilažu JCD za puštanje robe u slobodan promet:

- Račun i ostale trgovačke isprave na osnovu kojih je prijavljena carinska vrijednost robe
- Deklaracija o carinskoj vrijednosti robe (ako je potrebno)
- Isprave za utvrđivanje povlaštenog podrijetla robe ili uporabu drugih mjera kojima se odstupa od postojećih propisa za deklariranu robu
- Sve druge isprave potrebne za puštanje robe u slobodan promet

JEDINSTVENA CARINSKA DEKLARACIJA					A CARINARNICA OTPREME/IZVOZA/ODREDIŠTA							
2	7	2 Pošiljatelj/Izvoznik Br.:			1 DEKLARACIJA							
		8 Primaatelj Br.:			3 Obrasci		4 Tov. listovi					
		14 Deklarant/Zastupnik Br.:			5 Stavke		6 Broj koleta		7 Referentni broj			
		18 Identitet i nacionalnost prijevoznog sredstva u odlasku/dolasku			19 KTR		9 Osoba odgovorna za financijsko poravnanje Br.:					
		21 Identitet i nacionalnost aktivnog prijevoznog sredstva koje prelazi granicu			20 Uvjeti isporuke		10 Prva odred. zemlja		11 Zemlja trgovca		12 Podaci o vrijednosti	13 ZPP
		25 Vrsta prometa na granici			26 Vrsta prometa u unutrašnjosti		27 Mjesto ulovara		15 Zemlja otpreme/izvoza a: b:		17 Šifra zemlje odredišta a: b:	
		29 Carinarnica istupa/ulaska			30 Mjesto robe		16 Zemlja podrijetla		17 Zemlja odredišta			
		31 Pakiranje i opis robe			Oznake i brojevi - kontejner (br.) - broj i vrsta		32 Broj stavaka		33 Šifra robe			
		44 Posebne primjedbe/priloženi dokumenti/uvjerenja i dozvole			40 Isprava/prethodni dokument		41 Posebna mjerna jedinica		42 Vrijednost stavke		43 MV	
		47 Oračun davanja			48 Odgođeno plaćanje		49 Oznaka skladišta					
50 Glavni obveznik Br.:			Potpis: :		C CARINARNICA OTPREME							
51 Proviđene carinarnice provoza/ (i zemlje)			Zastupan po: Mjesto i datum:		52 Osiguranje ne vrijedi za: Šifra							
D/J KONTROLA OTPREMNE/ODREDIŠNE CARINARNICE			Pečat: :		54 Mjesto i datum							
Rezultat: Stavljene plombe: Broj: Oznaka: Rok (datum): Potpis:			Potpis, ime i prezime podnosioca:									

Slika 1. Obrazac Jedinственe carinske deklaracije

Izvor : http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_161_2320.html

2.5.2 TIR karnet

Karnet TIR (franc. Transport International par la Rout) je carinski dokument kojim se pojednostavljuje carinske formalnosti u međunarodnom prijevozu robe. Nadzor i postupak nad cestovnim prijevoznim sredstvima, kontejnerima i robom u režimu karneta TIR određen je “Carinskom konvencijom o međunarodnom prijevozu robe na temelju karneta TIR”.

Izdavatelj i jamac TIR karneta u Republici Hrvatskoj je tvrtka Transportkomec, sa sjedištem u Zagrebu, član IRU-a. Izdavatelj - jamac izdaje karnet temeljem pisanog zahtjeva prijevoznika uz naplatu naknade, te preuzima obvezu plaćanja uvoznih i izvoznih pristojbi i davanja ukoliko dođe do nepravilnosti u svezi s primjenom karneta. Najveći iznos koji se može potražiti od izdavatelja – jamca određuje svaka ugovorna zemlja zasebno.⁵

Sustav TIR je napravljen da bi maksimalno olakšao međunarodno kretanje roba pod carinskim pečatom. Sustav tranzitnim državama garantira pokrivanje carina i poreza u slučaju zloupotrebe (krijumčarenja).

Sustav TIR nudi prednosti za sve karike u lancu međunarodnog tranzitnog prijevoza roba:

Prednosti za transport i trgovinu (općenito):

- smanjuje troškove transporta smanjujući formalnosti i kašnjenja u tranzitu,
- olakšava kretanje u tranzitu primjenom standardizirane regulative i dokumentacije i,
- kao krajnji rezultat, potiče razvitak međunarodne trgovine

Prednosti za prijevoznike:

- roba se kreće preko međunarodnih granica s minimalnim ometanjima i stajanjima,
- kašnjenja i troškovi transporta su smanjeni,
- dokumenti su pojednostavnjeni i standardizirani,
- nema potrebe za depozitom (garancijom) na granicama tranzitnih država.

Prednosti za carinski sustav:

- garantirano plaćanje carinskih i poreznih pristojbe u slučaju zloupotrebe (do 50 000 \$),
- samo “bona fide” prijevoznicima je dozvoljeno korištenje TIR karneta – čime se povećava sigurnost sustava,
- smanjena je potreba fizičke kontrole robe u tranzitu,
- sustav olakšava carinsku kontrolu i popratnu dokumentaciju.

⁵ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 96.

Vozila i kontejneri moraju zadovoljavati određene uvjete kako bi mogli prevoziti robu u međunarodnom prijevozu s oznakom TIR.

Vozilo mora biti građeno tako da:

- roba ne može biti izvađena ili unesena u zatvoreni dio vozila bez ostavljanja vidnih tragova pokušaja ili bez povrede carinskih obilježja;
- carinska obilježja se mogu lako i uspješno staviti;
- ne sadrži skriveni prostor u kojem bi se roba mogla sakriti;
- svi prostori u koje se može staviti roba su pristupačni za carinski pregled.

Kontejner mora biti:

- potpuno ili djelomice zatvoren tako da tvori spremnik za robu;
- trajne i dovoljno čvrste građe za višekratnu uporabu;
- posebno namijenjen olakšanju prijevoza robe jednim ili različitim prijevoznim sredstvima bez posebnog prekrcaja robe;
- namijenjen lakom manipuliranju;
- napravljen tako da se lako puni i prazni;
- unutarnje zapremnine jedan ili više kubičnih metara.

O sposobnosti vozila i kontejnera za prijevoz robe u režimu TIR karneta nadležna carinarnica odlučuje komisijski. Komisiju čine carinski djelatnici, a po potrebi i tehnički stručnjak i predstavnik jamstvene organizacije. Postupaj utvrđivanja sposobnosti za prijevoz robe u režimu TIR karneta može se provesti u fazi proizvodnje (na zahtjev vlasnika korisnika ili proizvođača), u fazi prije uporabe (na zahtjev vlasnika ili korisnika), ili u fazi uporabe (na zahtjev vlasnika ili korisnika, odnosno na zahtjev carinarnice.)⁶

Za vozilo ili kontejner koje ispunjava uvjete izdaje se “Uvjerenje o odobrenju za prijevoz robe pod carinskim obilježjem”, s rokom valjanosti od dvije godine. Na vozilo ili kontejner mora biti stavljena pločica TIR s prednje i stražnje strane. Pločica sadrži bijela slova na plavoj podlozi, a njene su dimenzije 400 × 250 mm (Slika 2.).

⁶ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 97

Slika 2: Pločica TIR karneta

Izvor: <http://www.prometna-zona.com/tir-karnet/>

polazna carinarnica može odobriti prijevoz robe u režimu TIR karneta, koja se zbog svoje mase, obujma ili prirode ne može prevoziti u zapečaćenim zatvorenim vozilima ili spremnicima, ukoliko se može lako utvrditi podudarnost na temelju priloženog opisa robe (lista skica, crteža, fotografija...)⁷

2.5.2.1 Obrazac TIR karneta

Obrazac TIR karneta propisan je Konvencijom, tiska se na francuskom jeziku, dok se na koricama uz francuski nalazi i engleski prijevod. Svaki karnet ima svoj registarski broj, otisnut na koricama i svim listovima karneta, prema registru izdanih karneta koji vodi izdavatelj. Svaki iskorišteni karnet i karnet kojemu je istekao rok važnosti prijevoznik mora vratiti izdavatelju, koji ga vraća IRU-u. TIR karnet vrijedi najviše godinu dana od dana izdavanja od strane IRU-a pri čemu rok korištenja izdanog karneta određuje izdavatelj – jamac. Karnet se može rabiti samo za jedno putovanje, a izdaje se za pojedinačno vozilo ili kontejner, kao i za skup vozila ili kontejnera.

Sastoji se od korica narančaste boje s temeljnim podacima, talona 1/2, odgovarajućeg broja listića 1 i 2, te obrasca zapisnika o očevidu. Broj listića u karnetu ovisi o broju otpremnih i odredišnih carinarnica (jedan par za svaku carinarnicu) i broju zemalja provoza (jedan par za svaku zemlju), pa postoje dvije vrste karneta: sa šest listića (za provoz između dviju zemalja) i sa četrnaest listića (za provoz preko jedne ili više provoznih zemalja).

- **Korice TIR karneta** na prednjoj strani sadrže podatke o izdavatelju, prijevozniku (nositelju karneta) i vozilu ili kontejneru. Na stražnjoj strani korica su pravila za uporabu na francuskom jeziku, a na prvoj strani zadnjeg lista korica je prijevod pravila na engleski jezik.
- **Talon 1/2** sadrži manifest robe i rubrike predviđene za službenu uporabu i ovjeru carinarnica, tj. ulazne usputne carinarnice i odredišne, odnosno izlazne usputne carinarnice. On trajno ostaje u sastavu karneta.

⁷ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 97.

- **Listić 1** odvaja otpremna, odnosno ulazna usputna carinarnica. Perforacijom je odvojen od kupona koji trajno ostaje u karnetu. Sadrži manifest robe i rubrike predviđene za službenu uporabu. Ovjeravaju ga otpremna odnosno ulazna usputna carinarnica.
- **Listić 2** odvaja odredišna, odnosno izlazna usputna carinarnica. Perforacijom je odvojen od kupona koji trajno ostaje u karnetu. Perforacijom je podijeljen na manifest robe i rubrike predviđene za službenu uporabu i ovjeru otpremne, odnosno ulazne usputne carinarnice i odredišne, odnosno izlazne.⁸
- **Obrazac zapisnika o očevidu** predviđen je za slučaj oštećenja carinskih obilježja, robe ili vozila. U takvim slučajevima prijevoznik se mora odmah obratiti carinarnici ili drugim nadležnim organima koji će sastaviti zapisnik o očevidu. U slučaju neposredne opasnosti koja zahtijeva trenutni iskrcaj, vozač može odmah poduzeti odgovarajuće radnje, ne čekajući dolazak nadležnih organa. Tada je dužan u najkraćem roku prijaviti događaj nadležnim organima i dokazati opravdanost svog postupka.⁹
Zapisnik o očevidu sastavljaju carinarnica ili drugi nadležni organ na zahtjev prijevoznika.

Glede broja otpremnih i odredišnih carinarnica uvedena su sljedeća ograničenja:

- otpremne carinarnice moraju se nalaziti u istoj zemlji,
- odredišne carinarnice ne mogu se nalaziti u više od dvije zemlje,
- ukupan broj otpremnih i odredišnih carinarnica ne smije prijeći broj četiri.¹⁰

2.5.2.2 Uporaba TIR karneta

Važenje TIR karneta označeno je u polju 1. omota karneta, i smatra se da je TIR karnet važeći ako je polazna carinarnica otpremila robu najkasnije posljednji dan važenja TIR karneta, bez obzira što će roba stići u odredišnu ili usputnu carinarnicu tek nakon isteka važenja TIR karneta. Isprava Uvjerenje o odobrenju cestovnog vozila za prijevoz robe pod carinskim obilježjem, mora biti važeća do kraja transportne operacije koja se odvija uz primjenu TIR karneta.

TIR karnet prijevozniku izdaje udruženje države u kojoj su vozila registrirana. Iznimno udruženje jedne države izdaje TIR karnet prijevoznicima druge države i to uz

⁸ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 99.

⁹ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 99.

¹⁰ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str 99.

pismenu suglasnost matične države. Ti su karneti važeći samo za završetak navedene transportne operacije.

Prijevoz pod TIR karnetom može obavljati samo prijevoznik koji je naveden u polju 3. na korici karneta TIR. Ustupanje TIR karneta među prijevoznicima nije dozvoljeno. Izuzetak vrijedi za vozila koja su data u najam. U tom slučaju Uvjerenje o odobrenju vozila glasi na vlasnika vozila - najmodavca, dok će TIR karnet glasiti na prijevoznika - najmoprimca. Odnos najma dokazuje se ugovorom o najmu.

Prijevoz pod okriljem karneta TIR može uključivati više otpremnih i odredišnih carinskih ispostava, pri čemu ukupan broj otpremnih i odredišnih carinskih ispostava ne smije biti veći od četiri. Otpremne se ispostave mogu nalaziti u različitim državama - što vrijedi i za odredišne carinarnice.

Uz primjenu odredbi Konvencije TIR, u neplombiranim vozilima ili kontejnerima može se prevoziti „tešku ili kabastu robu“ ako to dopusti nadležna polazna carinska ispostava. Ovakav prijevoz će se odobriti samo ako se, po mišljenju polazne carinske ispostave, teška ili kabasta roba i svi dodatni dijelovi koji se s njom prevoze mogu lako identificirati prema pruženom opisu, ili se na nju mogu postaviti carinske plombe i/ili identifikacijske oznake kojima bi se spriječila svaka mogućnost zamjene ili uklanjanja robe, bez da je to jasno vidljivo. Polazna ispostava ima pravo zahtijevati dostavnice, fotografije, crteže, i druge isprave neophodne za identifikaciju robe u prijevozu. U tom slučaju nadležna polazna ispostava ovjerava priložene isprave a jedan primjerak navedenih isprava pričvršćuju na unutarnji dio omota (korice) karneta TIR.

U slučaju prijevoza teške ili kabaste robe korice karneta i svi kuponi karneta moraju biti obilježeni tekстом "teška ili kabasta roba" otisnutim velikim tiskanim slovima na engleskom (Heavy and bulky goods) ili francuskom jeziku (Marchandises pondereuses ou volumineuses). Predmetnu zabilješku unosi izdavatelj karneta prilikom izdavanja karneta nositelju. Ako se istim vozilom prijevozi mješovita pošiljka koja se sastoji od obične robe i teške ili kabaste robe potreban je zaseban karnet TIR za tešku ili kabastu robu a zaseban za običnu robu.

Ako se cestovna vozila ili posebna vozila i sama smatraju teškom ili kabastom robom u kojoj se prevozi druga teška ili kabasta roba, potreban je samo jedan karnet TIR koji na prednjoj korici i na svim kuponima karneta TIR nosi oznaku „teška ili kabasta roba“. Ako takva vozila prevoze običnu robu u tovarnom prostoru ili u kontejnerima, vozilo ili kontejneri moraju prethodno biti odobreni za prijevoz uz uporabu karneta TIR a tovarni prostor ili kontejneri moraju biti plombirani.

Pri prijevozu živih životinja primjenjuju se odgovarajuće odredbe propisane za tešku ili kabastu robu.

Prijevoz TIR se može prekinuti na području pojedine države koja nije članica Konvencije TIR, te se po istom karnetu TIR može nastaviti u drugoj državi ako su carinska obilježja ostala neoštećena.

Ukoliko se u carinsko područje Republike Hrvatske uz uporabu karneta TIR, unose robe koje podliježu veterinarskoj, fitosanitarnoj ili drugoj propisanoj kontroli, carinska služba je dužna zadržati takve pošiljke do dolaska nadležnog inspektora. Nakon što nadležni inspektor na graničnom prijelazu izvrši pregled carinska služba je dužna postaviti nova carinska obilježja. Kasnije otvaranje vozila u tranzitu nije dozvoljeno.

Kako bi utvrdile je li riječ o pošiljci za koju je obvezatna veterinarska, fitosanitarna ili druga propisana kontrola, carinarnica će provjeriti postoji li u TIR karnetu već označena kakva primjedba u tom smislu, ili u iznimnim slučajevima zahtijevati prijevod opisa robe.

2.5.2.3 Prijevoz alkohola i duhanskih proizvoda

Uz uporabu karneta TIR ne mogu se prevoziti:

- Nedenaturirani etilni alkohol jačine po obujmu 80 % ili više (Oznaka harmoniziranog sustava (HS): 22.07.10)
- Nedenaturirani etilni alkohol jačine po volumenu manje od 80 %; žestoka pića, likeri i druga alkoholna pića; složeni alkoholni pripravci koji se koriste za proizvodnju pića (HS: 22.08)
- Cigare, kratke indijske cigare (cheroots) i cigarilloi, koji sadržavaju duhan (HS: 24.02.10)
- Cigarete koje sadrže duhan (HS: 24.02.20)
- Duhan za pušenje, bez obzira sadržava li nadomjeske duhana u bilo kojem postotku (HS: 24.03.10)

Za prijevoz ovih roba propisan je poseban karnet koji je obilježen oznakom „TABAC/ALCOOL“ ili „TOBACCO/ALCOHOL“ kojega međunarodna udruga IRU ne izdaje od 30.10.1994. Neprerađeni duhan, pivo i vino mogu prevoziti pod okriljem običnog TIR karneta.

2.5.2.4 Carinski postupak prilikom uporabe karneta TIR

Carinske formalnosti s karnetom TIR odvijaju se na polaznoj ispostavi, usputnim ispostavama te na odredišnoj ispostavi, kako slijedi.

Postupak na polaznoj ispostavi i otvaranje karneta TIR

Namjerava li prijevoznik prevoziti robu u međunarodnom prometu u skladu s odredbama Konvencije TIR i uz uporabu karneta TIR, predmetnu robu mora s vozilom ili prikolicom (koji imaju važeće potvrde o odobrenju za prijevoz robe pod carinskim obilježjem) dovesti na pregled u polaznu carinarnicu. Karnet TIR otvara se na polaznoj

ispostavi koja može biti u zemlji polaska robe, ili u zemlji u kojoj korisnik obavlja svoju djelatnost, ili u zemlji u kojoj je nastanjen. Uz pravilno popunjeni karnet TIR, prijevoznik mora polaznoj carinskoj ispostavi podnijeti i druge isprave što uključuje račune, prijevozne isprave-CMR, izvoznju carinsku deklaraciju i sl.

Prijevoznik sam odlučuje na kojoj će polaznoj ispostavi započeti prijevoz i postupak TIR i na kojoj će ga ispostavi završiti.

U Republici Hrvatskoj, postupak TIR se može započeti (tj. karnet TIR se može otvoriti) samo na onim carinskim ispostavama koje imaju uvjete za pregled robe.

Za pregled robe koja se prevozi pod karnetom TIR nadležna je polazna ispostava tj. ispostava u kojoj se karnet TIR otvara. Polazna ispostava je odgovorna za ispravnost podataka u karnetu TIR i njihovu usklađenost sa stvarnim stanjem robe. Stoga polazna ispostava mora raspolagati vjerodostojnim podacima o vrsti, količini i vrijednosti robe koja se prevozi pod okriljem karnetom TIR a ti podaci nalaze se u računima, prijevoznim ispravama-CMR, dostavnicama i osobito u deklaraciji za postupak izvoza. U usputnim se ispostavama roba može pregledati samo u iznimnim slučajevima odnosno u slučaju osnovane sumnje u krijumčarenje.

Roba koja se prevozi pod okriljem karneta TIR mora biti utovarena tako da se pošiljka koja će ranije biti istovarena može istovariti s vozila bez prethodnog istovara drugih pošiljaka.

Na zahtjev korisnika (naručitelja) prijevoza ispostava može pregledati robu u mjestu utovara (kada to nalaže nužan tijek prijevoza po sistemu "od vrata do vrata").

Prije otvaranja karneta polazna ispostava provjerava karnet TIR i datum njegove valjanosti, provjerava Uvjerenje o odobrenju vozila za prijevoz robe pod carinskim obilježjem i njegovu valjanost te provjerava je li nositelj, možda, isključen iz sustava TIR. Ispostava također provjerava jesu li polja koja popunjavaju izdavatelj i nositelj karneta ispravno popunjena te odgovaraju li podaci navedeni u manifestu robe podacima iz priloženih isprava.

Nakon provjere podataka u prijevoznim ispravama i podataka u karnetu TIR, te nakon eventualnog pregleda robe, kao i tehničke provjere vozila, pokrova ili kontejnera, te nakon postavljanja carinskih obilježja, carinska ispostava popunjava i potvrđuje polja 16. na svim kuponima karneta te popunjava i ovjerava polja 18.-23. na kuponu 1. (bijelom) i kuponu 2. (zelenom) te polja 1.- 5. na talonu 1 (bijelom). Ispostava evidentira karnet u odgovarajući kontrolnik, te otrgne kupon broj 1 i arhivira ga (kronološkim redoslijedom) zajedno s po jednim primjerkom svake od priloženih isprava. Ako je polazna ispostava istodobno i izlazna, ispostava je dužna odvojiti kupon broj 1 i kupon broj 2, te ih arhivirati.

Popis robe na koju se odnosi karnet TIR treba ispravno sastaviti - pojedinačno za svako vozilo ili prikolicu, a ako je riječ o kombinaciji vozila s prikolicom, takva kombinacija vozila može biti „pokrivena“ samo jednim karnetom TIR. U takvom slučaju registarski broj vozila i registarski broj prikolice treba upisati u polje 11. ("Napomena") omota karneta TIR.

Ako u polju 10. kupona karneta TIR nema mjesta za upis sve robe koja se prevozi (npr. ako je riječ o selidbenim stvarima), carinarnica će potvrditi poseban „popis robe“ sastavljan na posebnom prilogu, te će o tome upisati napomenu u polje 8. kupona. Polazna

carinarnica potpisuje i ovjerava pečatom predmetni popis i sve daljnje talone koji se nalaze u karnetu, koji će se koristiti za konkretan prijevoz.

U slučaju da se pojavljuje veći broj otpremnih i odredišnih ispostava, u popisu mora biti jasno izdvojena i prikazana roba po pojedinim otpremnim i odredišnim ispostavama. Prva otpremna ispostava (kao i ostale otpremne ispostave) u polju 17. potvrđuju samo onoliko listova koliko je potrebno do prve naredne otpremne ispostave. Posljednja otpremna ispostava potvrđuje preostale listove koji su potrebni do posljednje odredišne ispostave. Karnet TIR može se podnijeti odredišnoj ispostavi, tek kada je završen postupak otpreme robe u svim predviđenim polaznim ispostavama.

U slučaju kad se prevozi roba takve vrijednosti za koju mogući uvozni dug (carina i pripadajući porezi) premašuje maksimalni iznos koji se može naplatiti od jamca (50.000 USD za običan TIR karnet), sukladno članku 23. stavak 1. TIR Konvencije, ispostava neće zahtijevati dodatno jamstvo niti pratnju teretnih motornih vozila na trošak prijevoznika pri provožu kroz carinsko područje Republike Hrvatske. U slučaju da se takva pošiljka ocjeni visokorizičnom (zbog vrste robe, prijevoznika i sl.), mjesno nadležna otpremna Carinarnica će osigurati odgovarajuću pratnju do odredišne carinske ispostave uz obvezno obavještanje operativnog dežurstva Službe za nadzor Središnjeg ureda Carinske uprave te uz koordinaciju sa Službom za nadzor Središnjeg ureda CURH. Ako mogući dug za pošiljku namijenjenu uvozu u Republiku Hrvatsku premašuje maksimalni iznos kojega se može potraživati od jamca a pošiljka je ocjenjena visokorizičnom, carinjenje robe se može, u dogovoru sa uvoznikom, provesti u najbližoj carinskoj ispostavi opremljenoj za carinjenje predmetne vrste robe.

Nadležna ispostava nema pravo odbiti prihvat karneta TIR kao proвозne isprave iz razloga što mu mogući dug prekoračuje maksimalnu jamstvenu svotu od 50.000 USD. Razlog za odbijanje TIR karneta ne može biti ni činjenica da iz karneta TIR nisu poznati podaci o vrijednosti robe, kao niti činjenica da njima ne raspolaže prijevoznik.

Postupak na usputnim ispostavama

Kuponi karneta upotrebljavaju se po njihovim rednim brojevima: neparni (bijeli) kuponi namijenjeni su polaznoj ispostavi i usputnim ulaznim/otpremnim ispostavama, a kuponi s parnim brojevima (zeleni) namijenjeni su izlaznim ili odredišnim ispostavama.

Usputne ispostave su dužne provjeriti ispravnost karneta TIR i njemu pripadajućih isprava, njegovu pravilnu i urednu popunjenost i potvrđenost, te da li vozilo poštuje propisani plan puta i rokove za predaju robe odredišnoj ispostavi. Istovremeno moraju provjeriti stanje vozila ili prikolice, a posebno ako su na njima vidljivi znaci oštećenja carinskih obilježja (plombe) ili eventualne druge okolnosti koje ukazuju da je riječ o zlouporabi.

Ako je karnet TIR izgubljen ili su iskorišteni svi listovi, ispostava je dužna na zahtjev korisnika primiti i ovjeriti novi obrazac TIR karneta, kako bi na taj način omogućila nastavak prijevoza. Novi karnet TIR mora se ovjeriti i u slučajevima kada se vrši pretovar robe iz

jednog vozila u drugo. Ni u kom slučaju roba nakon pretovara ne može nastaviti put sa TIR karnetom koji glasi na prethodno vozilo. Navedeno vrijedi i za slučajeve kada se pretovar vrši zbog kvara na vozilu ili prometne nesreće.

Usputna izlazna ispostava

Prilikom izlaska robe iz države, granična ispostava (u ulozi odredišne ispostave u postupku provoza) provjerava carinska obilježja, popunjava i potvrđuje polja 24.-28. kupona broj 2 i polja 1.-5. talona broj 2, te odvaja kupon s popisom robe (manifest). Od odvojenog kupona odvaja potvrdu (donji perforirani dio) i šalje ju polaznoj ispostavi, a gornji dio odlaže u svoju arhivu. Ispostava evidentira prihvat robe u propisani kontrolnik.

Nakon što polazna ispostava primi potvrdu (od strane odredišne granične ispostave) – istu uspoređuje s pristiglom informatičkom potvrdom, i odlaže uz kuponu broj 1, čime se zaključuje postupak provoza uz uporabu karneta TIR.

Usputna ulazna ispostava

Usputna ulazna ispostava (u ulozi otpremne ispostave u postupku provoza) provjerava: je li karnet važeći, te je li nositelj, možda, isključen iz TIR sustava, provjerava carinska obilježja te samo izuzetno – u slučaju osnovane sumnje, vrši pregled i provjeru robe. Ispostava popunjava i ovjerava polja 18.-23. na bijelom i zelenom kuponu te polja 1.-5. na bijelom talonu i evidentira karnet u odgovarajući kontrolnik. Osim toga ispostava otrgne Kupon broj 1 iz karneta i arhivira ga.

Postupak na odredišnoj ispostavi

Odredišna ispostava provjerava carinska obilježja i prema potrebi robu te podatke u karnetu TIR, popunjava i potvrđuje polja 24.-28. kupona broj 2 i polja 1.- 5. talona broj 2 te odvaja kupon s popisom robe (manifest). Odvojeni manifest ispostava razdvaja na dva dijela te njegov donji perforirani dio - potvrdu šalje otpremnoj ispostavi a ostatak arhivira te evidentira prihvat robe u propisani kontrolnik. Ako je ulazna ispostava ujedno i odredišna, dužna je odvojiti kupon broj 1 i broj 2, te ih zadržati u svojoj arhivi, čime je postupak TIR završen.

Ako se prijevoz TIR završava djelomičnim istovarom robe na odredišnoj ispostavi, ispostava je dužna, nakon istovara robe, na svim preostalim listovima prekriziti u poljima 9.,10. i 11. robu koja je istovarena tj. za koju je završen postupak TIR te u polje 26. kupona i polju 3. talona upisati broj koleta za koje je postupak TIR završen.

Odredišna ispostava je dužna izvijestiti CURH o djelomično ili potpuno okončanom prijevozu TIR na način propisani ovim Naputkom (9.3 Izvješćivanje o završenim TIR postupcima).

U slučaju kad se utvrdi da stvarno stanje robe ne odgovara stanju robe navedenom na karnetu TIR, ispostava je dužna popuniti polje 27. kupona broj 2 i polje broj 5 talona broj 2 (zeleno boje). U predmetna polja upisuje se oznaku "R" - RESERVE, te precizno opisuje u

čemu se sastoji zapreka za potpuno razduživanje karneta TIR. Popunjavanje predmetnih polja u slučaju utvrđenih razlika je obvezno jer će se u suprotnom karnet TIR smatrati potpuno zaključenim, što će onemogućiti kasnije postavljanje eventualnih zahtjeva za plaćanje nastalog duga prema jamcu.

2.5.2.5 Popunjavanje TIR karneta

- a) Polja koja popunjava nacionalna jamstvena udruga – izdavatelj karneta prilikom izdavanja

<i>Polje 1:</i>	Datum važenja TIR karneta. Smatra se da je karnet pokriven jamstvom ako je u polaznoj carinarnici primljen najkasnije na dan isteka važenja, iako će prijevoz završiti nakon tog datuma.
<i>Polje 2:</i>	Naziv jamstvena udruga - izdavač države koja je izdala karnet.
<i>Polje 3:</i>	Sadrži podatke o vlasniku - nositelju koji raspolaže TIR karnetom.
<i>Polje 4:</i>	Mjesto za pečat jamstvene organizacije države koja je izdala karnet, te potpis njezine odgovorne osobe.
<i>Polje 5:</i>	Mjesto za potpis tajnika međunarodne organizacije (IRU - Ženeva).

Tablica 1. Polja koja popunjava nacionalna jamstvena udruga – izdavatelj karneta prilikom izdavanja

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

- b) Polja koja prije uporabe ispunjava nositelj karneta TIR

<i>Polje 6:</i>	Upisuje se polazna država ili polazne države, ako se roba utovaruje u više država.
<i>Polje 7:</i>	Upisuje se odredišna država ili odredišne države ako je tih država veći broj.
<i>Polje 8:</i>	U to polje upisuje se registarski broj vozila ili skupa vozila na koje je utovarena roba koja se prevozi karnetom TIR. Ako se vozilo ili vozila prema propisima matične države ne registriraju, onda se upisuje broj šasije ili šasija.
<i>Polje 9:</i>	Upisuje se broj i datum isprave Uvjerenje o odobrenju cestovnog vozila za prijevoz pod carinskim obilježjima pod okriljem karneta TIR i njegova valjanost.
<i>Polje10:</i>	Ako se roba prevozi u kontejneru u ovo se polje upisuje identifikacijski broj kontejnera.
<i>Polje11:</i>	Mjesto za eventualne primjedbe (kao HVG ili „Heavy and Bulky Goods“, u slučaju prijevoza vangabaritne robe.) .
<i>Polje12:</i>	Ovo polje obvezno potpisuje nositelj TIR karneta.

Tablica 2. Polja koja prije uporabe ispunjava nositelj karneta TIR

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

Popis robe, bijeli i zeleni listovi

Prvi list u karnetu nosi oznaku KUPON ili LISTIĆ br. 1/br. 2 (VOLET No 1/No 2) i naziv „GOODS MANIFEST“ (POPIS ROBE). Ovaj je list žute boje i trajno ostaje u karnetu. Raspored značenja polja od 1.-17. u svim listovima je posve jednak, zato se prilikom ispunjavanja kupona broj 1/2 istovremeno s tim listom pomoću indiga ispunjavaju i svi kuponi 1. i 2. bijele i zelene boje, čak i oni koji neće biti korišteni.

Polja 2. - 15. popunjava nositelj karneta prije predočenja polaznoj carinarnici. Svi podaci moraju biti čitljivo ispunjeni pisačim strojem, printerom ili kemijskom olovkom, te

moraju biti vidljivi na svim listovima, jer se u suprotnom karnet ne prihvaća. Navodi u karnetu TIR ne smiju se brisati ili pisati preko njih, a ispravke se unose tako da se pogrešan podatak precrta, te pored njega upiše ispravan podatak. Uz svaku takvu promjenu mora biti potpis onoga koji upisuje promjenu te ovjera carinske službe. Polja se popunjavaju na sljedeći način:

<i>Polje 2:</i>	Upisuju se polazne carinarnice po redu kojim će se roba utovarivati. U jednom prijevozu po postupku TIR mogu se pojaviti ukupno četiri polazne i odredišne carinarnice (npr. tri polazne i jedna odredišna carinarnica).
<i>Polje 4:</i>	Podaci o nositelju karneta.
<i>Polje 5:</i>	Upisuje se polazna država ili države.
<i>Polje 6:</i>	Upisuje se odredišna država ili države
<i>Polje 7:</i>	Upisuje se registarska oznaka vozila ili skupa vozila, a ako se roba prevozi u prikolici, upisuje se identifikacijska oznaka prikolice.

Tablica 3. Popunjavanje polja TIR karneta

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

<i>Polje 8:</i>	U polje se upisuju podaci o prilaženim ispravama (CMR, packing liste, računi,...) koje čine njegov sastavni dio. Ako se prevozi roba velikog obujma i težine, a na koju se ne mogu postaviti carinska obilježja, zbog identifikacije se mogu priložiti fotografije, skice, nacrti, te se u tom slučaju prilozi upisuju u ovo polje. Ako se u poljima 9. i 10. ne može upisati cijeli spisak roba, dodaje se dodatni popis (manifest) koji sadrži sve potrebne podatke te se pripaja svim ispravama potrebnim za taj prijevoz, dok se podaci o dodatnom popisu (manifestu) upisuju u rubriku 8.
<i>Polje 9:</i>	U ovo polje se upisuju prostori u prikolicama, gdje je roba utovarena, te oznake i brojevi koleta, ako postoje.
<i>Polje 10:</i>	Upisuje se broj i vrsta koleta ili predmeta, te opis robe odnosno trgovački naziv robe. Ako je prostor u polju 10. nedostatan za upis cijele količine robe, dodaje se dodatni list s popisom (manifestom), s time da se o tome upiše napomena u polje 8. Podaci u tom polju trebaju biti što je moguće precizniji, kako bi se omogućilo pravilnu identifikaciju robe.
<i>Polje 11:</i>	Upisuje se bruto masa robe u kg.
<i>Polje 9,10 i 11:</i>	<i>Moraju biti ispunjeni tako da je roba navedena odvojeno glede pojedinih polaznih i odredišnih carinarnica, kao i odvojeno za robu utovarenu u pojedinoj prikolici ili vučnom ili priključnom vozilu.</i>
<i>Polje 12:</i>	Upisuje se ukupni broj koleta (pakiranja), a u podpolja 1., 2. i 3. se upisuju odredišne carinarnice i broj koleta namijenjenih pojedinoj odredišnoj carinarnici. Konvencija TIR dopušta promjenu odredišne carinarnice tijekom puta (prijevoza) robe.
<i>Polje 13, 14 i 15:</i>	Mjesto za izjavu posjednika karneta da su podaci unijeti u polja od 1. do 12. točni i potpuni. U polje se također unose datum, mjesta i potpis vlasnika karneta ili njegovog zastupnika, kao i žig.

Tablica 4. Popunjavanje polja TIR karneta

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

Ovaj list - označen s (VOLET No1/No2) žute boje carinski organi ne ovjeravaju ni u jednoj polju.

Kupon broj 1 (bijele boje)

Ovaj je kupon namijenjen carinskim organima u polaznoj ispostavi (prilikom otvaranja TIR karneta) i usputnim ulaznim/otpremnom ispostavama. Polazna ispostava u kojoj se postupak TIR otvara tj. započinje, ispunjava i ovjerava na svim kuponima potrebnim za konkretan postupak TIR polja 16. i 17. U slučaju da postoji više od jedne polazne ispostave, polja 16. i 17. na svim se kuponima ispunjavaju tek na posljednjoj polaznoj ispostavi.

U ispostavama u kojima se otprema samo dio robe, potvrđuju se samo listovi (bijeli i zeleni), koji služe za prijevoz do naredne polazne ispostave gdje će biti obavljen dotovar robe. Tek posljednja polazna ispostava ispunjava i ovjerava sve listove koji su potrebni za cjelokupni prijevoz.

Polja 18. do 23. neparnog kupona (bijele boje) ispunjavaju se tako da podaci budu vidljivi i na prvom slijedećem kuponu zelene boje broj 2 (npr. preko indiga) i na sljedeći način:

<i>Polje 18:</i>	Upisuje se naziv polazne ili usputne ulazne ispostave.
<i>Polje 19:</i>	U polaznoj ispostavi u kojoj se TIR postupak otvara - započinje, ovo polje se ne ispunjava, dok se u ostalim ispostavama kvadratić prekriži ako se utvrdi da su carinska obilježja neoštećena. U slučaju da su obilježja oštećena, postavljaju se nova, polje se ne ispunjava, već se u polje 16. svih kupona upisuju nova carinska obilježja.
<i>Polje 20:</i>	Upisuje se datum (rok) do kojeg se vozilo s robom mora prijaviti odredišnoj ispostavi.
<i>Polje 21:</i>	U prvo podpolje (veće) upisuje se naziv otpremne ispostave koja je registrirala kupon karneta, a u drugo podpolje upisuje se redni broj iz Kontrolnika početnih provoznih postupaka.
<i>Polje 22:</i>	Upisuje se naziv odredišne ispostave te drugi podaci kao propisani put i sl.
<i>Polje 23:</i>	Mjesto za potpis i faksimil carinskog djelatnika, te žig otpremne ispostave i datum.

Tablica 5. Popunjavanje polja TIR karneta

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

Talon br. 1 (bijele boje)

Ovaj talon trajno ostaje u karnetu a popunjava ga polazna ili usputna ulazna ispostava na sljedeći način:

<i>Polje 1:</i>	Naziv otpremne ispostave koja je zaprimila/registrirala karnet.
<i>Polje 2:</i>	Evidencijski broj karneta u Kontrolniku početnih provoznih postupaka.
<i>Polje 3:</i>	Upisuje se podatak iz polja 16, ovo se polje ispunjava samo na polaznim ispostavama a u usputnim ispostavama samo u slučaju da se carinska obilježja mijenjaju.
<i>Polje 4:</i>	U usputnim ispostavama prekriži se kvadratić ako carinska obilježja nisu oštećena ili mijenjana.
<i>Polje 5:</i>	Isto kao i polje 22. kupona broj 1.
<i>Polje 6:</i>	Isto kao i polje 23. kupona broj 1.

Tablica 6. Popunjavanje polja TIR karneta

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

Kupon br. 2 (zelene boje)

Kupon broj 2 je zelene boje, te ga koristi izlazna ili odredišna ispostava koja popunjava polja 24. do 28. Donji, manji dio - kupona (potvrda) šalje se polaznoj ili otpremnoj ispostavi kao potvrdu prijema robe, dok se preostali dio kupona broj 2 arhivira. Odredišna ispostava popunjava polja na sljedeći način:

<i>Polje 24:</i>	Upisuje se naziv odredišne ispostave koja potvrđuje prijem robe i broj pod kojim je taj kupon broj 2 zaveden u Kontrolniku.
<i>Polje 25:</i>	Ako carinska obilježja nisu oštećena kvadratić se prekriži.
<i>Polje 26:</i>	Popunjava se u odredišnoj ispostavi uz potpuno zaključivanje ili u usputnoj carinarnici, ako se zaključuje karnet samo za dio robe. Upisuje se broj koleta za koju je postupak u toj ispostavi zaključen.
<i>Polje 27:</i>	Popunjava se samo u slučajevima problema i nepravilnosti (otrgnuta ili oštećena carinska obilježja, nestala roba,...) tako što se unese oznaka „R“ i opiše utvrđeni problem. Ovisno o događaju može se popuniti i „ovjereno izvješće“.
<i>Polje 28:</i>	Mjesto za potpis i faksimil carinskog djelatnika, otisak žiga odredišne ispostave, i datum.

Tablica 7. Popunjavanje polja TIR karneta

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

Talon br. 2 (zelene boje)

Talon ispunjava usputna izlazna ili odredišna ispostava i to na sljedeći način:

<i>Polje 1:</i>	Upisuje se naziv odredišne ili usputne izlazne ispostave.
<i>Polje 2:</i>	Ako su carinska obilježja neoštećena, kvadratić tog polja se prekriži.
<i>Polje 3:</i>	Upisuje se broj istovarenih koleta za koje se završava postupak TIR - u slučaju kada se obavlja preuzimanje jednog dijela robe i karnet TIR se zaključuje djelomično. U slučaju kada se preuzima cijela pošiljka iz popisa (manifesta) - potpuno zaključivanje, u ovu se rubriku ništa ne upisuje.
<i>Polje 4:</i>	Ako su postavljena nova carinska obilježja, ista se upisuju u ovo polje, u suprotnom se ne ispunjava.
<i>Polje 5:</i>	Popunjava se samo u slučajevima problema i nepravilnosti (otrgnuta ili oštećena carinska obilježja, nestala roba,...) tako što se unese oznaka „R“ (RESERVE) i opiše utvrđeni problem. Precizno se navode problemi odnosno zapreke za potpuno zaključivanje karneta TIR. Ispunjavanje ovog polja vrlo je važno, jer neispunjavanje znači da je karnet TIR bezrezervno zaključen, što onemogućava eventualne kasnije zahtjeve za plaćanje carine i poreza od jamca.
<i>Polje 6:</i>	Mjesto za potpis i faksimil carinika, otisak žiga ispostave i datum. Talon trajno ostaje u karnetu - setu karneta.

Tablica 8. Popunjavanje polja TIR karneta

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

Ako je polazna ispostava istovremeno i usputna izlazna, dužna je ispuniti i bijeli i zeleni list te odvojiti i zajedno arhivirati kupone.

Ovjereno izvješće (Proces-verbal de constant)

Ovaj list je smješten iza posljednjeg zelenog lista a ispred stražnje korice karneta i služi za unos podataka o događajima tijekom transporta kao što su nesreće ili neke druge nepravilnosti. Popunjavaju ga nadležni organi uz pomoć nositelja karneta kako slijedi (i on ostaje u karnetu te mu se, ukoliko je moguće, prilaže i policijski zapisnik/izvješće):

<i>Polje 1:</i>	Upisuju se otpremne carinske ispostave
<i>Polje 4:</i>	Registarske oznake vozila/ili broj kontejnera
<i>Polje 5:</i>	Polje treba biti ranije popunjeno podacima o nositelju karneta
<i>Polje 6:</i>	Carinska obilježja su oštećena ili neoštećena
<i>Polje 7:</i>	Prtljažni prostor i kontejneri su oštećeni ili neoštećeni
<i>Polje 8:</i>	Napomene - Zapažanja/komentari
<i>Polje 9:</i>	Polje se popunjava ovisno o utvrđenom stanju robe te se konstatira da nije utvrđen nedostatak robe ili da nedostaje roba (M) ili da je uništena (D)
<i>Polje 10:</i>	Prtljažni prostor ili kontejneri, oznake i brojevi paketa i artikala
<i>Polje 11:</i>	Broj i vrsta koleta i opis robe
<i>Polje 12:</i>	Oznakom (M) obilježiti nestalu robu a oznakom (D) uništenu robu
<i>Polje 13:</i>	Zapažanja - navesti koliko robe nedostaje ili je uništeno
<i>Polje 14:</i>	Datum mjesto i okolnosti nesreće
<i>Polje 15:</i>	Polje se popunjava križanjem kvadratića ovisno o mjerama koje su poduzete za omogućavanje nastavka postupka TIR , (postavljena nova carinska obilježja ili pretovar)
<i>Polje 16:</i>	Ako je roba pretovarena na drugo vozilo u ovo se polje unose podaci o vozilo, odobrenju za prijevoz vozila pod okriljem karneta TIR te o postavljenim carinskim obilježjima
<i>Polje 17:</i>	Mjesto, datum i pečat te podaci o nadležnom tijelu koje je sastavilo ovo izvješće
<i>Polje 18:</i>	Ovjera pečatom i potpisom sljedeće carinske ispostave pod okriljem prijevoza TIR.

Tablica 9. Popunjavanje polja TIR karneta

Izvor: https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf

2.5.3 ATA karnet

Karnet ATA (franc./engl. Admission Temporaire / Temporary Admission) je jednostavan međunarodni carinski dokument koji temeljem međunarodne Carinske konvencije o ATA karnetu, zamjenjuje nacionalne carinske dokumente za privremeni izvoz, privremeni uvoz i provoz (tranzit) robe, čime se pojednostavnjuje carinski postupak i na taj način olakšava i ubrzava promet određenih kategorija vozila. Ata karnet primjenjuje se za treće zemlje.

Izdavatelj ATA karneta je nacionalna gospodarska komora u zemlji potpisnici konvencije, a u Republici Hrvatskoj to je Hrvatska gospodarska komora (HGK) koje je od 01. studenog 1996. godine aktivna članica ATA sustava u okviru izdavačko-jamstvenog lanca pod okriljem Međunarodnog ureda trgovačkih komora iz Pariza (ICC).

Prema Istambulskoj konvenciji koja je, za Republiku Hrvatsku, stupila na snagu 01.06.1999., stavlja se van snage, do tada važeća Konvencija ATA. U skladu s Odlukom o pristupanju Istambulskoj konvenciji, karnet ATA pokriva tri glavne kategorije:

- privremeni uvoz uzoraka
- privremeni uvoz stručne opreme
- privremeni uvoz robe namijenjene izložbama, sajmovima, kongresima i sličnim manifestacijama.

To podrazumijeva gotovo sve: kompjutere, alat za popravke, muzičke instrumente, sportsku opremu, strojeve u industriji, nakit, odjeću, medicinske instrumente, trkaće aute, konje, fotografsku opremu, oprema za štand, knjige, ozvučenje koncerata, kazališne scenografije, narodne nošnje i drugo. Temeljem ATA karneta ne smiju se uvoziti prehrambeni proizvodi, kvarljiva roba, te roba namijenjena preradi, obradi ili popravku.

U Republici Hrvatskoj, ATA karnet se može rabiti kao jamstvo za carinske i druge obveze u sljedećim slučajevima:

- privremeni uvoz stručne opreme;
- privremeni uvoz robe sa svrhom izlaganja na sajmovima, izložbama i drugim sličnim priredbama;
- privremeni uvoz trgovačkih uzoraka i reklamnog materijala;
- privremeni uvoz ambalaže;
- privremeni uvoz dijelova za popravak privremeno uvezenih cestovnih komercijalnih vozila sa stranom registracijom;
- provoz robe.¹¹

Rok valjanosti ATA karneta iznosi najviše godinu dana, no može se odobriti i kraći rok za povrat privremeno izvezene, tj. uvezene robe, koji odobrava nadležna carinarnica.

Iskorišteni karnet treba se vratiti izdavatelju od strane nositelja karneta, te je također potrebno vratiti neiskorišteni karnet kojemu je istekao rok važnosti.

Prednosti ATA karneta:

- izvozniku ukidaju troškove carine i PDV-a ili polaganja depozita
- za carinu ATA karnet znači manje administracije i sigurnost da će naplatiti uvozne pristojbe ako ne dođe do ponovnog izvoza

¹¹ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str. 101.

- karneti pojednostavljaju prelazak granice, odnosno omogućavaju izvoznicima i uvoznicima upotrebu samo jednog dokumenta za rješavanje svih carinskih formalnosti

Prednosti AT karneta za trgovce, izlagače i poslovne ljude:

- mogu upotrijebiti isti ATA karnet više puta u toku godine dana važenja karneta
- unaprijed određivanje carinskih troškova prema već utvrđenoj cijeni
- mogu posjetiti više zemalja
- mogu se vratiti u zemlju s robom bez problema i odgoda

Funkcioniranje sistema ATA karneta

Sistem ATA karneta je savršen prikaz kako uska suradnja carinskih vlasti i poduzetnika može olakšati međunarodnu trgovinu. Svaka zemlja ATA lanca ima jedno garantno tijelo, ovlašteno od strane nacionalne carinske vlasti i ICC-a. Garantna organizacija može izdavati Karnete, a također i ovlastiti županijske komore u zemlji da u njeno ime izdaju karnete. ATA karnet funkcionira prema međunarodnoj carinskoj konvenciji koja je u skladu sa Svjetskom carinskom organizacijom (WCO). Svjetsko ATA vijeće upravlja sistemom u skladu sa WCO. Vijeće permanentno organizira promotivne seminare o ATA karnetu u Africi, Aziji i Pacifiku, Latinskoj Americi, istočnoj Europi i Bliskom Istoku. U zadnjih 40 godina sistem Karneta se proširio sa nekoliko Europskih zemalja na veći dio industrijaliziranog svijeta te ima tendenciju stalnog rasta.

2.5.3.1 Obrazac ATA karneta

Obrazac ATA karneta propisan je Konvencijom. Sastoji se od korica i uložениh listova (talona) međusobno povezanih konopcem s plombom kako bi se spriječilo naknadno umetanje ili odvajanje listova. Svakoј fazi kretanja robe odgovaraju taloni određene boje.¹²

Korice ATA karneta su zelene boje, formata A4. Postoje prednje i zadnje korice. U unutrašnjosti korica nalaze se listovi različitih boja, ovisno o predviđenom putovanju. Svi ti listovi zajedno čine komplet koji se naziva ATA karnet.

ATA karnet, prema uputama carine, mora biti ispisan pisačim strojem ili osobnim računalom od strane korisnika karneta. Zelena prednja i zadnja korica karneta vrijedi godinu dana, tijekom koje se karnet može koristiti onoliko puta koliko je potrebno. Uvjet je da se putuje s istom robom, čiji se popis upisuje na poleđinu korica. Prva stranica sadrži serijski broj, nadnevak i ovjeru izdavatelja karneta, ovjeru carinarnice koja je odobrila privremeni izvoz, rok valjanosti karneta i popis zemalja u kojima se može rabiti. Na poleđini prvog lista korica je glavni popis robe obuhvaćene karnetom, pri čemu je za svaku stavku naveden pripadajući redni broj, trgovački naziv, broj komada, masa, vrijednost i zemlja podrijetla. Na prvoj strani zadnjeg lista korica otisnuta su pravila za uporabu karneta

¹² Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str. 102.

Taloni su perforacijom podijeljeni na dva dijela. Gornji dio trajno ostaje u koricama, a donji dio se odvaja i zadržava ga nadležna carinarnica. ATA karnet sadrži tri vrste talona:

- **Dva žuta talona** za provođenje carinskog postupka i mjera carinskog nadzora u zemlji privremenog izvoza:
 - izvozni talon: ovjerava carinarnica koja odobrava privremeni izvoz i određuje krajnji rok za povrat robe bez naplate carine, a preko koje roba izlazi iz zemlje (izlazna carinarnica);
 - talon ponovnog uvoza: ovjerava carinarnica preko koje se privremeno izvezena roba vraća u zemlju (ulazna carinarnica).
- **Plavi taloni** za provođenje mjera carinskog nadzora u zemlji provoza. Za provoz kroz svaku zemlju namijenjen je po jedan par plavih talona. Ove talone ovjeravaju pogranične carinarnice na ulazu i na izlazu iz zemlje provoza, s tim da ulazna carinarnica određuje rok za prijavljivanje robe izlaznoj i upisuje ga na oba talona.
- **Bijeli taloni** za provođenje carinskog postupka i mjera carinskog nadzora u zemlji privremenog uvoza. Za svaku zemlju privremenog uvoza namijenjen je po jedan par bijelih talona:
 - uvozni talon: ovjerava carinarnica koja odobrava privremeni uvoz i određuje rok privremenog uvoza, a preko koje roba ulazi u zemlju (ulazna carinarnica);
 - talon ponovnog izvoza: ovjerava carinarnica preko koje se privremeno uvezena roba vraća u inozemstvo (izlazna carinarnica).

Dodatni list glavnog popisa (zeleni, žuti, bijeli i plavi) – ispisuje se u slučaju da poledina talona nije dovoljna za cjelokupan popis opreme.

Korisnik karneta mora pisaćom mašinom ili računalom ispuniti u svim listovima rubrike A, B i C (osobni podaci) te popis robe na poleđini svakog lista (uključujući i zelene korice), a ostale rubrike su predviđene za ovjeru od strane HGK i carine na graničnim prijelazima.

Ispravno popunjen ATA karnet vraća se u HGK na ovjeru i tek tada korisnik može putovati. Ovjeren ATA karnet potrebno je na svakom graničnom prijelazu predložiti carinskim vlastima

Issuing Association Association émettrice 		A.T.A. CARNET / CARNET A.T.A. FOR TEMPORARY ADMISSION OF GOODS POUR L'ADMISSION TEMPORAIRE DES MARCHANDISES <small>CUSTOMS CONVENTION ON THE A.T.A. CARNET FOR THE TEMPORARY ADMISSION OF GOODS CONVENTION DOUANIÈRE SUR LE CARNET A.T.A. POUR L'ADMISSION TEMPORAIRE DES MARCHANDISES CONVENTION ON TEMPORARY ADMISSION / CONVENTION RELATIVE À L'ADMISSION TEMPORAIRE</small>		INTERNATIONAL GUARANTEE CHAIN CHAÎNE DE GARANTIE INTERNATIONALE 																																																																																	
A T A C A R N E T A T A	A. HOLDER AND ADDRESS / Titulaire et adresse		G. FOR ISSUING ASSOCIATION USE / Réservé à l'association émettrice FRONT COVER / Couverture																																																																																		
	B. REPRESENTED BY* / Représenté par*		a) CARNET No. Carnet N° IL <input type="text"/> Number of continuation sheets: Nombre de feuilles supplémentaires:																																																																																		
	C. INTENDED USE OF GOODS / Utilisation prévue des marchandises		b) ISSUED BY / Délivré par c) VALID UNTIL / Valable jusqu'à _____ / _____ / _____ year / month / day (inclusive) année / mois / jour (inclus)																																																																																		
P. This Carnet may be used in the following countries / Customs territories under the guarantee of the associations listed on page four of the cover: / Ce carnet est valable dans les pays / territoires douaniers ci-après, sous la garantie des associations reprises en page quatre de la couverture:																																																																																					
<table border="0"> <tr> <td>ALGERIA (DZ)</td> <td>KOREA (REP. OF) (KR)</td> <td>TUNISIA (TN)</td> </tr> <tr> <td>ANDORRA (AD)</td> <td>LATVIA (LV)</td> <td>TURKEY (TR)</td> </tr> <tr> <td>AUSTRALIA (AU)</td> <td>LESOTHO (LS)</td> <td>UNITED KINGDOM (GB)</td> </tr> <tr> <td>AUSTRIA (AT)</td> <td>LITHUANIA (LT)</td> <td>UNITED STATES (US)</td> </tr> <tr> <td>BELGIUM/LUXEMBOURG (BE)</td> <td>FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA (MK)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>BULGARIA (BG)</td> <td>MALAYSIA (MY)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CANADA (CA)</td> <td>MALTA (MT)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CHINA (CN)</td> <td>MAURITIUS (MU)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CROATIA (HR)</td> <td>MOROCCO (MA)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CYPRUS (CY)</td> <td>NETHERLANDS (NL)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>CZECH REPUBLIC (CZ)</td> <td>NEW ZEALAND (NZ)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>DENMARK (DK)</td> <td>NORWAY (NO)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ESTONIA (EE)</td> <td>POLAND (PL)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>FINLAND (FI)</td> <td>PORTUGAL (PT)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>FRANCE (FR)</td> <td>ROMANIA (RO)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>GERMANY (DE)</td> <td>RUSSIA (RU)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>GIBRALTAR (GI)</td> <td>SENEGAL (SN)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>GREECE (GR)</td> <td>SINGAPORE (SG)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>HONG KONG, CHINA (HK)</td> <td>SLOVAK REPUBLIC (SK)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>HUNGARY (HU)</td> <td>SLOVENIA (SI)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ICELAND (IS)</td> <td>REPUBLIC OF SOUTH AFRICA (ZA)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>INDIA (IN)</td> <td>SPAIN (ES)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>IRELAND (IE)</td> <td>SRI LANKA (LK)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ISRAEL (IL)</td> <td>SWEDEN (SE)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ITALY (IT)</td> <td>SWITZERLAND (CH)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>IVORY COAST (CI)</td> <td>THAILAND (TH)</td> <td></td> </tr> <tr> <td>JAPAN (JP)</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>					ALGERIA (DZ)	KOREA (REP. OF) (KR)	TUNISIA (TN)	ANDORRA (AD)	LATVIA (LV)	TURKEY (TR)	AUSTRALIA (AU)	LESOTHO (LS)	UNITED KINGDOM (GB)	AUSTRIA (AT)	LITHUANIA (LT)	UNITED STATES (US)	BELGIUM/LUXEMBOURG (BE)	FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA (MK)		BULGARIA (BG)	MALAYSIA (MY)		CANADA (CA)	MALTA (MT)		CHINA (CN)	MAURITIUS (MU)		CROATIA (HR)	MOROCCO (MA)		CYPRUS (CY)	NETHERLANDS (NL)		CZECH REPUBLIC (CZ)	NEW ZEALAND (NZ)		DENMARK (DK)	NORWAY (NO)		ESTONIA (EE)	POLAND (PL)		FINLAND (FI)	PORTUGAL (PT)		FRANCE (FR)	ROMANIA (RO)		GERMANY (DE)	RUSSIA (RU)		GIBRALTAR (GI)	SENEGAL (SN)		GREECE (GR)	SINGAPORE (SG)		HONG KONG, CHINA (HK)	SLOVAK REPUBLIC (SK)		HUNGARY (HU)	SLOVENIA (SI)		ICELAND (IS)	REPUBLIC OF SOUTH AFRICA (ZA)		INDIA (IN)	SPAIN (ES)		IRELAND (IE)	SRI LANKA (LK)		ISRAEL (IL)	SWEDEN (SE)		ITALY (IT)	SWITZERLAND (CH)		IVORY COAST (CI)	THAILAND (TH)		JAPAN (JP)		
ALGERIA (DZ)	KOREA (REP. OF) (KR)	TUNISIA (TN)																																																																																			
ANDORRA (AD)	LATVIA (LV)	TURKEY (TR)																																																																																			
AUSTRALIA (AU)	LESOTHO (LS)	UNITED KINGDOM (GB)																																																																																			
AUSTRIA (AT)	LITHUANIA (LT)	UNITED STATES (US)																																																																																			
BELGIUM/LUXEMBOURG (BE)	FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA (MK)																																																																																				
BULGARIA (BG)	MALAYSIA (MY)																																																																																				
CANADA (CA)	MALTA (MT)																																																																																				
CHINA (CN)	MAURITIUS (MU)																																																																																				
CROATIA (HR)	MOROCCO (MA)																																																																																				
CYPRUS (CY)	NETHERLANDS (NL)																																																																																				
CZECH REPUBLIC (CZ)	NEW ZEALAND (NZ)																																																																																				
DENMARK (DK)	NORWAY (NO)																																																																																				
ESTONIA (EE)	POLAND (PL)																																																																																				
FINLAND (FI)	PORTUGAL (PT)																																																																																				
FRANCE (FR)	ROMANIA (RO)																																																																																				
GERMANY (DE)	RUSSIA (RU)																																																																																				
GIBRALTAR (GI)	SENEGAL (SN)																																																																																				
GREECE (GR)	SINGAPORE (SG)																																																																																				
HONG KONG, CHINA (HK)	SLOVAK REPUBLIC (SK)																																																																																				
HUNGARY (HU)	SLOVENIA (SI)																																																																																				
ICELAND (IS)	REPUBLIC OF SOUTH AFRICA (ZA)																																																																																				
INDIA (IN)	SPAIN (ES)																																																																																				
IRELAND (IE)	SRI LANKA (LK)																																																																																				
ISRAEL (IL)	SWEDEN (SE)																																																																																				
ITALY (IT)	SWITZERLAND (CH)																																																																																				
IVORY COAST (CI)	THAILAND (TH)																																																																																				
JAPAN (JP)																																																																																					
The holder of this Carnet and his representative will be held responsible for compliance with the laws and regulations of the country / Customs territory of departure and the countries / Customs territories of importation. / A charge pour le titulaire et son représentant de se conformer aux lois et règlements du pays/territoire douanier de départ et des pays/territoires douaniers d'importation.																																																																																					
H. CERTIFICATE BY CUSTOMS AT DEPARTURE Attestation de la douane, au départ		I. Signature of authorised official and issuing Association stamp / Signature du délégué et timbre de l'association émettrice																																																																																			
a) Identification marks have been affixed as indicated in column 7 against the following items No(s), of the General List Apposés les marques d'identification mentionnées dans la colonne 7 en regard du (des) numéro(s) d'ordre suivants de la liste générale:		_____ / _____ / _____ Place and Date of Issue (year/month/day) Lieu et date d'émission (année/mois/jour)																																																																																			
b) GOODS EXAMINED* / Vérifié les marchandises* Yes / Oui No / Non		J. _____ X _____ X Signature of Holder / Signature du titulaire																																																																																			
c) Registered under Reference No.* Enregistré sous le numéro*																																																																																					
d) _____ / _____ / _____ Customs Office: Place Date (year/month/day) Signature and Stamp Bureau de douane: Lieu Date (année/mois/jour) Signature et timbre																																																																																					

*If applicable / *Si y a lieu

Slika 3. Korica ATA karneta

Izvor : <http://www.prometna-zona.com/ata-karnet/>

2.5.3.2 Carinski postupak prilikom uporabe karneta ATA

Carinski postupak u svezi s ATA karnetom obavljaju pogranične carinarnice. Obzirom na svoje mjesto u tom procesu, nadležne carinarnice u zemljama uključenim u proces prijevoza robe u sustavu, mogu imati sljedeće uloge:

- carinarnica zemlje privremenog izvoza (ulazna i izlazna)
- carinarnica zemlje provoza (ulazna i izlazna)
- carinarnica zemlje privremenog uvoza (ulazna i izlazna)¹³

Prijevoz robe i provedba mjera carinskog nadzora u sustavu ATA karneta: jedna zemlja privremenog izvoza – jedna zemlja provoza – jedna zemlja privremenog uvoza. Međutim, prijevoz se može odvijati i između samo dvije zemlje (gdje nema provodne zemlje), kao i preko više provodnih zemalja, te također može postojati više zemalja privremenog uvoza

Postupak carinarnice zemlje privremenog izvoza

U zemlji privremenog izvoza ATA karnet zamjenjuje carinsku deklaraciju za privremeni izvoz robe.

- Izlazna carinarnica provjerava je li karnet pravilno popunjen i usklađuje podatke navedene u karnetu sa stvarnim stanjem robe, odobrava privremeni izvoz i određuje rok za povrat robe koji ne može biti duži od roka važnosti karneta. Ovjerava karnet, registrira ga u kontrolniku izlaznih ATA karneta, stavlja carinska obilježja na vozilo, odnosno robu, te odvaja donji dio žutog izvoznog talona
- Ulazna carinarnica pri vraćanju privremeno izvezene robe u zemlju, provjerava odgovaraju li podaci u karnetu stvarnom stanju robe, ovjerava žuti talon o ponovnom uvozu, odvaja donji dio i dostavlja ga izlaznoj carinarnici kao potvrdu o povratu robe. Ukoliko po isteku roka za povrat robe carinarnica koja je odobrila privremeni izvoz ne primi potvrdu o povratu robe (ovjereni donji dio žutog talona o ponovnom uvozu) upućuje nacionalnom udruženju jamcu ATA karneta obavijest o nerazduženom karnetu. Ako udruženje jamac u roku od šest mjeseci ne pribavi dokaze o povratu robe u zemlju, mora se obaviti postupak konačnog izvoznog carinjenja robe.¹⁴

Postupak carinarnice zemlje provoza

U zemlji provoza ATA karnet zamjenjuje carinsku deklaraciju za provod robe.

- Ulazna carinarnica kontrolira carinska obilježja i dokumente određuje rok za prijavu robe izlaznoj carinarnici, te popunjava i ovjerava rubrike *Carinjenje i provozu* na oba provodna talona. Ukoliko stavlja svoja carinska obilježja, o tomu stavlja bilješku u rubrike *Stavljene carinske plombe* na oba provodna talona. Odvaja i zadržava donji dio prvog provodnog talona.

¹³ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str. 104.

¹⁴ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str. 104. – 105.

- Izlazna carinarnica kontrolira carinska obilježja i dokumente, te popunjava i ovjerava rubrike *Potvrda odredišne carinarnice o razduženju* na oba provozna talona. Odvaja donji dio drugog provoznog talona, ovjerava ga i dostavlja ulaznoj carinarnici kao potvrdu o izlasku robe iz zemlje. Ukoliko po isteku roka za prijavljivanje robe izlaznoj carinarnici ulazna carinarnica ne primi potvrdu o izlasku robe iz zemlje (ovjereni donji dio drugog plavog provoznog talona), upućuje nacionalnom udruženju jamcu ATA karneta obavijest o nerazduženom karnetu. Ako udruženje jamac u propisanom roku ne pribavi dokaze o izlasku robe iz zemlje, carinarnica pokreće postupak za naplatu uvozne carine.¹⁵

Postupak carinarnice zemlje privremenog uvoza

U zemlji privremenog uvoza ATA karnet zamjenjuje carinsku deklaraciju za privremeni uvoz robe.

- Ulazna carinarnica provjerava je li karnet pravilno popunjen i usklađuje podatke navedene u karnetu sa stvarnim stanjem robe. Ukoliko su ispunjeni svi uvjeti, odobrava privremeni uvoz robe koji ne može biti duži od roka važnosti karneta, ovjerava karnet i registrira ga u kontrolniku ulaznih ATA karneta. Odvaja i zadržava donji dio bijelog uvoznog talona.
- Izlazna carinarnica sravnjuje podatke iz karneta sa stvarnim stanjem robe i ukoliko utvrdi podudarnost, ovjerava bijeli talon za ponovni izvoz, registrira karnet u kontrolniku, odvaja donji dio bijelog talona za ponovni izvoz i dostavlja ga ulaznoj carinarnici kao potvrdu o izlasku robe iz zemlje. Ako utvrdi nepravilnosti (prekoračen rok povrata robe, istekla važnost karneta, stanje robe ne odgovara i sl.) provodi odgovarajući postupak. Ukoliko po isteku roka za povrat u inozemstvo carinarnica koja je odobrila privremeni uvoz ne primi potvrdu o izlasku robe iz zemlje (ovjereni donji dio bijelog talona za ponovni izvoz), upućuje nacionalnom udruženju jamcu ATA karneta obavijest o nerazduženom karnetu. Udruženje jamac ima pravo na rok od šest mjeseci za pribavljanje dokaza o povratu robe u inozemstvo. Po isteku tog roka carinarnica upućuje jamcu zahtjev za naplatu carine.

Prema Konvenciji ATA carinarnica je obvezna kao dokaz o razduživanju karneta prihvatiti ovjeru o karnetu, odnosno odvojenom talonu, od strane carinskih organa druge zemlje potpisnice konvencije.¹⁶

¹⁵ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str. 105.

¹⁶ Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010, op.cit. , str. 105. – 106.

Popunjavanje ATA karneta za privremeni uvoz

Uvozni talon popunjava se na sljedeći način:

- rubrika 1. upisuju se redni brojevi robe iz glavnog popisa koja se privremeno uvozi (npr. 1-14);
- rubrika 2. (rok za ponovni izvoz), čitljivo se upisuje godina, mjesec i dan za ponovni izvoz robe (potrebno je paziti da rok za ponovni izvoz robe ne bude dulji od datuma do kojeg odnosni karnet vrijedi);
- rubrika 3. upisuje se broj pod kojim je karnet evidentiran u kontrolnik K 420;
- rubrika 4. (ostale primjedbe); obavezno se upisuje namjena privremenog uvoza i mjesto na kojem će privremeno uvezena roba biti (npr. Jesenski međunarodni zagrebački velesajam 2006);
- rubrika 5. upisuje se ulazna granična ispostava;
- rubrika 6. upisuje se mjesto;
- rubrika 7. upisuje se datum (godina, mjesec, dan), te
- rubrika 8. potpis uredujućeg carinskog službenika i pečat carinske ispostave.

Popunjen i ovjeren uvozni talon ostaje u ATA karnetu. Ulazna granična ispostava provjerava jesu li pravilno popunjene rubrike A do E uvoznog kupona, te također i rubrika G koju popunjava izdavateljsko udruženje (broj karneta, izdavateljsko udruženje i datum do kojeg odnosni karnet vrijedi), te je dužna popuniti rubriku H-uvoznog kupona na sljedeći način: - Hb) – rok za ponovni izvoz, odnosno prijavljivanje robe carinarnici (koja je identična rubrici 2 uvoznog talona), - Hc) – broj pod kojim je karnet zaveden u odgovarajući kontrolnik K-420 (identičan rubrici 3 uvoznog talona), - Hd) – carinska obilježja, te carinska ispostava, datum (godina, mjesec, dan), te potpis carinskog djelatnika i pečat carinske ispostave. Ako se na ulaznoj graničnoj carinskoj ispostavi ne može utvrditi da li su ispunjeni uvjeti za odobravanje postupka privremenog uvoza za odnosnu robu, carinski službenik je dužan istu u proznom postupku (K 420) uputiti na unutarnju carinsku ispostavu koja će razdužiti proznom postupak u kontrolniku K 440, te ukoliko su ispunjeni uvjeti za privremeni uvoz robe, ovjeriti odgovarajuće rubrike na naprijed navedeni način kao ulazna granična carinska ispostava, ali u kontrolnik K 410. Proznom postupak se može odobriti temeljem proznom lista ATA karneta (plave boje), a ako se u karnetu ne nalazi potreban broj plavih listova, potrebno je podnijeti proznom set JCD-a.

2.5.4 CMR teretni list

CMR teretni list je međunarodna prijevozna isprava u cestovnom prijevozu, potpisana Konvencijom o ugovoru za međunarodni prijevoz robe cestom (CMR). Teretni list popunjava pošiljatelj prije ukrcaja robe. Nakon što se obavi ukrcaj robe, prijevoznik ovjerava teretni list te vraća primjerak za pošiljatelja, čime se potvrđuje da je on preuzeo robu radi prijevoza, tj. da je ugovor o prijevozu zaključen. U pravilu, teretni list popunjava špediter (temeljem dispozicije i fakture koje je prethodno dobio) kada mu prijevoznik javi nakon ukrcaja robe radi izvoznog carinjenja.

Teretni list se sastoji od četiri kopije:

- Originalna kopija sa crvenim linijama namijenjena pošiljatelju robe
- Jedna originalna kopija sa plavim linijama namijenjena primatelju robe
- Jedna originalna kopija sa zelenim linijama
- Jedna kopija sa crnim linijama za prijevoznika

Kada prijevoznik preuzima robu, tada pošiljatelj i prijevoznik potpisuju crvenu, plavu i zelenu kopiju a pošiljatelj zadržava crvenu kopiju. Prilikom isporuke primatelj robe potpisuje plavu i zelenu kopiju, a zadržava plavu. Prijevoznik zadržava crnu i crvenu kopiju.

2.5.4.1 Popunjavanje CMR teretnog lista

Rubrike od 1 do 15 , te 19,21 i 22 popunjava pošiljatelj, dok rubrike uokvirene debelom crtom popunjava prijevoznik (rubrike 16,18,20,23). Rubriku 24 popunjava primatelj.

Ispunjeni teretni list mora sadržavati:

- ime i adresu pošiljatelja,
- ime i adresu primatelja,
- ime i adresu prijevoznika,
- mjesto isporuke,
- mjesto i datum preuzimanja pošiljke,
- popratnu dokumentaciju,
- uobičajeni opis robe, vrstu i način pakiranja, a za opasnu robu njeno opće poznato naimenovanje,
- bruto težinu robe ili količinu izraženu na drugi način,
- odredbe o plaćanju vozarine i • uputa pošiljaoca za carinske i druge radnje.

Osim toga, u teretni list mogu se unijeti podaci kao što su : iznos osiguranja, ugovorni rok prijevoza, troškove koje preuzima pošiljatelj, naznaka vrijednosti robe, upute pošiljatelja prijevozniku s obzirom na osiguranje robe. Također, mogu se unijeti i drugi podaci koje smatraju korisnim. Ako pak pošiljatelj u teretni list ili fakturu ne unese točne podatke, za svaku štetu koja mu je zbog toga nastala odgovara prijevozniku.

Kod preuzimanja robe dužnost vozača je utvrditi točnost navoda u teretnom listu, podatke vezane uz broj koleta, oznake, brojeve, vrste ambalaže, podatke koji se odnose na vidljivo stanje robe i njezinu težinu. Također prijevoznik mora u teretnom listu obrazložiti svaku primjedbu u pogledu vanjskog stanja robe te njezina pakiranja.

Kada pošiljatelj potpiše CMR teretni list, kreće se na put. Ako pak to on odbije onda se treba obratiti disponentu za daljnje upute. Bez uputa se ne smije krenuti na put. Dokumente treba ovjeriti pošiljatelj, špediter i carinarnica u određenim rubrikama. Preporuča se prijevozniku da osigura otpremničku garanciju ili da sklopi ugovor s nekim otpremnikom o usluzi na graničnim prijelazima, da se izbjegn timerazumi, u slučaju da niti jedan špediter ne želi ispisati vozaču prijevozne dokumente ili pak kada za to naplati vrlo visoku cijenu.

2.5.4.2 Obveze i prava prijevoznika

CMR konvencija sastoji se od 50 članaka podijeljenih u VIII glava. Glava II naziva se „Osobe za koje prijevoznik odgovara“. U njoj je navedeno da prijevoznik odgovara za radnje i propuste svojih predstavnika, isto kao da su njegovi vlastiti, samo kad takvi predstavnici, službenici i druge osobe postupaju u okviru svojih dužnosti.

Po dospijecu pošiljke, prijevoznik je dužan obavijestiti primatelja, te mu prema dogovoru staviti na raspolaganje te mu podnijeti teretni list ako je izdan. U slučaju da je teretni list izdan na donosioca, ili po naredbi, on je dužan postupati po prethodnome samo ako je u teretnom listu označena osoba u odredišnom mjestu koja treba biti obavještena kad stigne pošiljka.

Prijevoznik isto tako može odbiti pošiljku ako mu se istovremeno ne preda prema postupku duplikat teretnog lista na kojem je primatelj potvrdio da mu je pošiljka predana. Primatelj može od prijevoznika zahtijevati da mu preda teretni list i pošiljku tek kada ona prisprije u odredišno mjesto. Prijevoznik je na zahtjev primatelja dužan predati pošiljku prije nego ona dosprije u odredišno mjesto samo ako ga je na to ovlastio pošiljatelj.

Utvrđi li se da pošiljka ne odgovara onoj koja je predana prijevozniku, ili je oštećenje veće nego što je prijevoznik tvrdio, tada troškove utvrđivanja snosi prijevoznik. Preuzimanjem pošiljke i teretnog lista u slučaju da je on izdan, primateljeva obveza je nadoknaditi prijevozniku troškove prijevoza , ako nije u ugovoru o prijevozu ili teretnom listu određeno drugačije i isplatiti svote kojima je pošiljka opterećena. Ako nastane neko oštećenje ili gubitak na pošiljci, od trenutka preuzimanja pa do trenutka predaje robe, za to je odgovoran prijevoznik. Ako su pak ti gubici ili oštećenja nastala radom ovlaštene osobe,

svojstvima pošiljke ili nekim drugim uzrocima koji se nisu mogli predvidjeti, izbjeći ili ukloniti, tada za takve situacije nije odgovoran prijevoznik. Dogodi li se potpuni gubitak pošiljke prijevoznik uz naknadu štete, dužan je vratiti pošiljatelju naknadu za prijevoz, ako je prijevoz već plaćen. Prijevoznikova odgovornost prestaje kada primatelj preuzme pošiljku bez prigovora i isplati potraživanja od prijevoznika, izuzetak je u slučaju da je oštećenje zapisnički utvrđeno prije preuzimanja pošiljke. Za oštećenja pošiljke koja se nisu mogla opaziti u trenutku predaje, ostaje odgovoran prijevoznik, ako ga je primatelj obavijestio o tim oštećenjima odmah nakon što su opažena, ali samo u roku od osam dana od predaje robe. Za oštećenja uzrokovana namjerno ili nepažnjom, odgovoran je također prijevoznik. Uz to odgovara za štetu koja je nastala zbog kašnjenja robe, izuzetno ako je to kašnjenje uzrokovano razlogom kojim se on razrješuje dužnosti nadoknade štete. Prijevoznik je odgovoran za osobe koje su po njegovom nalogu radile na izvršenju prijevoza. Ako je prijevoznik povjerio prijevoz robe nekom drugom prijevozniku, ostaje i dalje odgovoran za njezin prijevoz od primitka robe pa do isporuke, ali ima pravo za nadoknadu štete od strane drugog prijevoznika kojem je povjerio robu za prijevoz. Ako ovaj drugi prijevoznik preuzme od prvoga prijevoznika pošiljku i teretni list, tada on postaje ugovorna strana u ugovoru o prijevozu s pravima i dužnostima solidarnog dužnika i solidarnog vjerovnika, čiji su udjeli razmjerni njegovu udjelu o prijevozu. Ti solidarni prijevoznici sudjeluju u naknadi štete s obzirom na njihove udjele u prijevozu, s izuzetkom onoga koji dokaže da šteta nije nastala dok je on prevezio pošiljku. Ako u izvršenju prijevoza što ih je odredio pošiljatelj, sudjeluje jedan za drugim nekoliko prijevoznika, tada svaki od njih odgovara samo za svoj dio prijevoza.

1 Primjerak za pošiljaoca
Exemplaire du l'expéditeur

1 Pošiljač (ime, adresa, zemlja) Expéditeur (nom, adresse, pays) EXPORT-IMPORT d.o.o.		MUDNARODNI TOVARNI LIST LETTER DE VOITURE INTERNATIONALE CMR №	
2 Pristigac (ime, adresa, zemlja) Destinataire (nom, adresse, pays) ARBI d.o.o.		16 Prijvoznik (ime, adresa, zemlja) Transporteur (nom, adresse, pays) TRANSPORT INT GmbH	
3 Mjesto isporuke (mjesto, zemlja, datum) Lieu pour la livraison de la marchandise (lieu, pays, date) Berlin		17 Ostali prijevoznici (ime, adresa, zemlja) Transporteurs successifs (nom, adresse, pays) Ostali prijevoznici	
4 Mjesto i datum preuzimanja pošiljke na prijevoz (mjesto, zemlja) Lieu de la prise en charge de la marchandise (lieu, pays) Ludbreg, 01.10.2013		18 Primjedbe i opazice prijevoznika Remarques et observations du transporteur Nema primjedbi	
5 Popratne liste Documents annexés Popratne liste		ww	
6 Oznaka i broj Marque et numéro	7 Broj koleta Nombre des colis	8 Vrsta ambalaže Mode de l'emballage	9 Vrsta robe Designation des marchandises
Oznaka i broj	3	vrsta ambalaže	vrsta robe
10 Statistički broj No. statistique	11 Bruto težina, kg Poids brut, kg	12 Zapremina m ³ Volume m ³	
2223	1234,56	333,44	
13 Uputstva pošiljaoca (za oznake i druge podatke) Instructions de l'expéditeur Uputstva pošiljaoca		19 Posebni odgovori Conventions particulières Posebni odgovori	
14 Općeniti i posebni uvjeti Prescriptions d'ensemble ☒ Nema posebnih uvjeta ☐ Posebni uvjeti primaju		20 Plaća A payer par	
21 Datum i vrijeme ispostavljanja Date et heure de l'expédition dani 13.9. 2013		15 Poduzetnik Entrepreneur Poduzetnik	
22 Potpis i pečat pošiljaoca Signature et timbre de l'expéditeur		23 Potpis i pečat prijevoznika Signature et timbre du transporteur	
		24 Potpis i pečat primaoca Signature et timbre du destinataire	

9 stavaka citirani odvojeno do mora ponoviti prijevoziti.
Les parties énumérées de l'avis séparément doivent être répétées par le transporteur.

1 - 15 uključivo i
19 + 21 + 22 uključivo i
20 uključivo i

Popratne liste odvojeno pošiljaoca od
à l'avis tout à l'expéditeur de l'expéditeur

*U slučaju opterećenja, na 999 postojećih jedinica, a postojeci opterećenja uključujući i opremu, moraju biti uključeni u težinu CMR.
*En cas de surcharge, sur 999 unités existantes, les charges existantes y compris le matériel doivent être incluses dans le poids CMR.

www.cmr100.eu **CMR100**

Slika 4. Obrazac CMR-a, primjerak za pošiljaoca

Izvor: <http://www.njuskalo.hr/ostale-usluge/jedinstveni-online-sustav-popunjavanja-stampanja-cmr-obrazaca-oglas-9231700>

2.5.5 Deklaracija o carinskoj vrijednosti robe (DCV)

Deklaracija o carinskoj vrijednosti robe je isprava koja potvrđuje vrijednost robe ili carinsku osnovicu s obzirom na to da je to jedan od najvažnijih elemenata za obračun i utvrđivanje carine.

Deklaraciju podnosi primatelj robe ili deklarant uz punomoć primatelja, koji raspolaže svim podacima za pravilno utvrđivanje carinske vrijednosti robe. Podatke o carinskoj vrijednosti prijavljuju u skladu s odredbama Carinskoga zakona i Uredbe za provedbu Carinskog zakona.

Upisani podaci moraju biti točni, te je zabranjeno i kažnjivo upisivanje netočnih podataka prema odredbama Carinskog zakona.

Deklaracija o carinskoj vrijednosti podnosi se za svu robu čija vrijednost po pošiljci prelazi 20.000 EUR te je obavezno deklariranje svih podataka propisanih predmetnim obrascem.

Ne postoji obveza podnošenja deklaracije o carinskoj vrijednosti u slijedećim slučajevima:

- kada carinska vrijednost uvezene robe po pošiljci ne prelazi iznos od 20.000 EUR pod uvjetom da ta pošiljka nije dio neke druge pošiljke ili niza pošiljki istog prodavatelja istom kupcu;
- kada se radi o transakciji nekomercijalne naravi;
- kada podnošenje troškova nije nužno za primjenu zajedničke carinske tarife;
- kada carinska davanja koja propisuje zajednička carinska tarifa nisu naplativa.

PREGLED

DEKLARACIJA O PODACIMA O CARINSKOJ VRIJEDNOSTI ROBE D.V.1

1. IME I ADRESA PRODAVATELJA	Za službenu uporabu
2.a IME I ADRESA KUPCA	
2.a IME I ADRESA DEKLARANTA	
3. UVJETI ISPORUKE	
4. BROJ I DATUM RAČUNA	
5. BROJ I DATUM UGOVORA	
6. Broj i datum bilo kakvih prethodnih carinskih odluka koje se odnose na poja 7. do 9.	

Slika 5. Obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti

Izvor: <https://carina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/CTVP/OBRAZAC%20DV1%202016.pdf>

7.(a) Jesu li kupac i prodavatelj povezani u smislu članka 127 Provedbene uredbe (EU) 2015/2447?	DA	NE
(Ako je odgovor negativan, predite na poje 8.)		
7.(b) Je li odnos UTJECAO na cijenu uvezane robe?	DA	NE
7.(c) Je li transakcijska vrijednost uvezane robe GOTOVO JEDNAKA vrijednosti navedenoj u članku 134 stavak 2. Provedbene uredbe (EU) 2015/2447 (neobavezan odgovor)?	DA	NE
(Ako je odgovor potvrđen, navedite pojedinost.)		
8.(a) Postoje li bilo kakva OGRANIČENJA u pogledu raspolaganja robom ili uporabom robe, osim ograničenja:		
<ul style="list-style-type: none"> — koja nameće ili uvjetuje zakon ili tijela javne vlasti u Uniji; ili — kojima se ograničava zemljopisno područje gdje se robu može preprodati, ili — kojima se ne utječe znatno na vrijednost robe? 		
		DA NE
8.(b) Podlježu li prodaja ili cijena UVJETIMA ili RAZMATRANJIMA čija se vrijednost ne može odrediti u odnosu na robu koja se procjenjuje?		
		DA NE
Navedite prirodu ograničenja, uvjeta ili razmatranja, prema potrebi		
Ako se može odrediti vrijednost uvjeta ili razmatranja, navedite iznos u polju 11.(b)		
9.(a) Postoje li bilo kakve TANTUJEME ili LICENCIJSKE NAKNADE povezane s uvezanom robom koje kupac treba plaćati ili izravno ili neizravno kao uvjet za prodaju?	DA	NE
8.(b) Podlježu li prodaja ili cijena dogovoru na temelju kojeg dio prihoda od naknadne		
PREPRODAJE i UPORABE robe ili RASPOLAGANJA robom ide izravno ili neizravno prodavatelju?		
		DA NE
Ako je odgovor na bilo koje pitanje potvrđen, navedite pod kojim uvjetima i, ako je moguće, u poljima 15. i 16. navedite iznose.		
10.(a) Broj priloženih listova za izračun		
10.(b) Mjesto, datum i potpis		

Slika 6. Obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti

<https://carina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/CTVP/OBRAZAC%20DV1%202016.pdf>

ZA SLUŽBENU UPORABU		List za izračun br.:		
		Stavka	Stavka	Stavka
A	11. (a) Plaćena ili plativa cijena u VALUTI RAČUNA			
	(b) posredna plaćanja (vidjeti poje 8. (b))			
	(c) tečaj			
Osnova izračuna	12. Ukupno A u NACIONALNOJ VALUTI			
B Uvećanja	13. Troškovi koje je imao kupac:			
	(a) provizije, osim kupovne provizije			
	(b) naknade posredovanja			
	(c) embalaža i pakiranje			
	14. Roba i usluge koje kupac isporučuje bez naplate ili po ambitenoj cijeni, a radi uporabe u proizvodnji i prodaji uvezene robe namijenjene izvozu (prikazane vrijednosti predstavljaju raspodjelu, prema potrebi):			
	(a) Materijali, sastavni dijelovi, dijelovi i slični elementi od kojih se sastoji uvezena roba			
	(b) Alati, matrice, kalupi i slični elementi koji su upotrijebljeni u proizvodnji uvezene robe			
	(c) Materijali utrošeni u proizvodnji uvezene robe			
	(d) Inženjerske usluge, usluge razvoja, umjetnički radovi, nacrti te planovi i skice napravljeni izvan Unije, a potrebni za proizvodnju uvezene robe			
	15. Tantijske i licencijske naknade (vidjeti poje 9. (d))			
16. Prihodi od naknadne preprodaje, raspolaganja ili uporabe u korist prodavatelja (vidjeti poje 9. (b))				

Slika 7. obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti

<https://carina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/CTVP/OBRAZAC%20DV1%202016.pdf>

	17. Troškovi dostave do mjesta unosa u EU:			
	(a) prijevoz			
	(b) troškovi utovara i rukovanja			
	(c) osiguranje			
	18. Ukupno B u NACIONALNOJ VALUTI			
C Odbici	19. Troškovi prijevoza nakon unosa u EU			
	20. Troškovi izgradnje, podizanja, sklapanja, održavanja ili tehničke pomoći poduzetih nakon uvoza			
	21. Ostali troškovi (navesti)			
	22. Carine i davanja koji dopijevaju u Uniji zbog uvoza ili prodaje robe			
	23. Ukupno C u NACIONALNOJ VALUTI			
	24. DEKLARIRANA CARINSKA VRIJEDNOST (A+B+C)			

Slika 8. Obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti

<https://carina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/CTVP/OBRAZAC%20DV1%202016.pdf>

3. Transportne klauzule - INCOTERMS 2010

3.1 Pojam INCOTERMS-a

Riječ Incoterms predstavlja skraćenicu naziva na engleskom jeziku International (In), commercial (co), terms (terms), odnosno punog naziva *International rules for the interpretation of trade terms*, što znači *Međunarodna pravila za tumačenje trgovačkih termina*. INCOTERMS-i predstavljaju skup pojmova (pravila, termina, klauzula) koji se odnose na kupoprodaju, plaćanje i prijevoz u vanjskotrgovinskom prometu, a koji su izraženi u kraticama¹⁷. Prvi puta su doneseni 1936. godine u Parizu.

Incoterms termini su skup trgovačkih izraza koji precizno određuju mjesto isporuke robe, podjelu troškova između prodavatelja i kupca te precizno definiraju mjesto i trenutak prijelaza rizika vezanih za robu koja je predmet kupoprodaje. Specifičnost Incoterms termina je da prodavatelj i kupac moraju izričito ugovoriti njihovu primjenu na svoj obvezno-pravni odnos. U slučaju da ugovorne strane nisu u ugovoru uredile pitanje prijelaza rizika, primijenit će se odredbe Konvencije UN-a o međunarodnoj prodaji robe iz 1980. godine.

Incoterms-i se ubrajaju u autonomne izvore trgovačkog prava i predstavljaju oblik formularnog prava, jer su to odredbe ugovora koje su tipizirane i mogu se navoditi skraćeno. Termini postaju sastavni dio ugovora kada se ugovorne strane dobrovoljno pozovu na njih, odnosno uvrste ih u svoj ugovor. Ako ugovorne strane žele nekom terminu dati drukčije značenje, to moraju posebno ugovoriti.¹⁸

3.2 Svrha i cilj INCOTERMS-a

Svjetska ekonomija omogućila je tvrtkama pristup svjetskim tržištima, te samim time tvrtke mogu prodavati svoju robu u većim količinama, širem asortimanu te na više lokacija svjetskih tržišta.

Osnovna svrha i cilj Incoterms-a jest osigurati prodavateljima (izvoznicima) i kupcima (uvoznicima) u trenutku sklapanja kupoprodajnog ugovora primjereno reguliranje pravnih i ekonomskih odnosa kako bi tijekom nastanka svojih obaveza, prava i odgovornosti potpuno isključili nesporazume, pogrešno tumačenje odredaba kupoprodajnih ugovora, a time i štetne posljedice. To, zapravo znači da je Incoterms namijenjen prije svega poslovnim ljudima (menadžerima) koji se bave izvozom i uvozom roba i usluga (međunarodnom robnom

¹⁷ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012., op.cit. str. 357.

¹⁸ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012., op.cit. str. 357.

razmjenom i međunarodnim transportom) i kojima je u interesu osigurati brz, siguran i racionalan prijevozni proces, bez obzira na udaljenost otpremnoga i odredišnoga mjesta, vrste prijevoznih sredstava, načine prijevoza, vrstu i prirodu robe, broj sudionika u transportnim i logističkim lancima.¹⁹

Zbog nepoznavanja trgovačke prakse u različitim državama, mogu se javiti nesporazumi koji mogu prouzročiti razne poteškoće. Poteškoće se mogu svrstati u 3 grupe:

- a) neizvjesnost u pogledu mjerodavnog nacionalnog prava koje će se primijeniti na njihov ugovor,
- b) teškoće koje proizlaze iz neodgovarajućih informacija, tj nedovoljna informiranost
- c) nedovoljno poznavanje trgovinske i poslovne prakse
- d) teškoće koje proizlaze iz razlika u tumačenju pojedinih termina.

Upravo zbog tog nepoznavanja Međunarodna trgovinska komora (MTK) je u Parizu 1936. godine izdala prvu verziju (zbirku) međunarodnih pravila za tumačenje trgovinskih termina, pod nazivom Incoterms.

Incoterms standardizira ugovornu praksu i omogućava prodavaocu i kupcu, u međunarodnoj trgovini da:

- a) koriste ključne riječi,
- b) da se suglase o značenju tih riječi i
- c) da izbjegnu nesporazume i različita tumačenja u njihovoj upotrebi.

3.3 Povijest INCOTERMS pravila

Incoterms pravila uvedena su po prvi puta 1936. godine. Nakon toga se prva izmjena Incoterms pravila dogodila 1953. godine. Daljnje izmjene Incoterms-a bile su 1967., 1976., 1980., 1990., te 2000. godine. Takve promjene Incoterms-a ukazuju na to da su se Incoterms pravila mijenjala u prosjeku svakih deset godina. No međutim, takav vremenski interval izmjene Incoterms-a nije pravilo, već su se takve izmjene dogodile zbog nekih drugih okolnosti.

Prva verzija Incoterms pravila bila je jasno usmjerena na trgovačku robu, prijevoz morem, i važne točke isporuke uz bok broda ili u trenutku kada je roba preuzeta na brodu. To je bilo posebno važno kod termina FOB- franko brod (*eng. Free on Board*), CFR – cijena i prevoznina (*eng. Carriage and Freight*) i CIF – cijena, osiguranje i prevoznina (*eng. Carriage, Insurance and Freight*). U slučajevima kada je roba bila isporučena uz bok broda, tada je bio

¹⁹ Zelenika, R.: INCOTERMS 2000. u teoriji i praksi, 100 savjeta i 100 primjera, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2002. , op.cit. str. 13.

dostupan termin FAS – franko uz bok broda (*eng. Free Alongside Ship*). Također, tu su bili i termini Ex-Ship i Ex-Quay.

Kasnije, tijekom Drugog svjetskog rata bila je obustavljena revizija Incoterms-a.

Nakon Drugog svjetskog rata bio je nastavljen rad na reviziji Incoterms pravila. Porastao je prijevoz robe željeznicom, te je bilo potrebno uvesti odgovarajuće uvjete. U željezničkom prometu, prodavatelj se često obvezuje organizirati prijevoz isto kao i kod FOB termina. 1953. godine u tu svrhu su dodani su trgovinski termini FOR – franko vlak (*eng. „Free On Rail“*), FOT – franko kamion (*eng. „Free on Truck“*), te DCP – prevoznina plaćena (*eng. „Delivered Costs Paid“*). Ispostavilo se da se termin FOT pokazao kao nejasan, zbog toga što se mogao odnositi na bilo koji kamion neovisno o tome je li on povezan s cestovnim ili željezničkim prometom. FOT termin se zapravo odnosio samo na željeznički promet.

U tadašnje vrijeme nijedna verzija Incoterms-a se nije odnosila samo na cestovni promet. Tadašnja Incoterms pravila sadržavala su devet osnovnih termina, a primjenjivala su se kao „Incoterms 1953.“.

Sljedećom revizijom 1967. godine dodani su trgovinski termini za dostavu na granici DAF – isporučeno granica (*eng. „Delivered At Frontier“*) i isporuke u zemlji odredišta DDP – isporučeno ocarinjeno (*eng. „Delivered Duty Paid“*). Tada su se Incoterms pravila nazivala „Incoterms 1967.“, a sastojala su se od 11 termina.

Godine 1976. dodan je određeni pojam za zračni promet pod nazivom FOB Airport. Dodavanjem tog termina došlo je do određene zbunjenosti u vezi sa FOB terminom. Naime, u slučaju prijevoza robe brodom točka prijenosa rizika s prodavatelja na kupca, vezano uz gubitak ili oštećenje robe, uzima se ona točka gdje roba prelazi ogradu broda. Ta ista točka ne bi bila prikladna za prijevoz robe zrakoplovnim putem, pa se prema tome kao točka prijenosa rizika s prodavatelja na kupca uzima točka predaje robe zračnom prijevozniku. „Incoterms 1976.“ pravila tada su sadržavala 12 termina.

Revizijom Incoterms termina 1980. godine bilo je potrebno dodati termin CIP za nepomorski promet kao ekvivalent CIF, čime se prodavatelj obvezuje organizirati i platiti za prijevoz i osiguranje. Kao rezultat toga, uvjeti CPT i CIP, što odgovara CFR i CIF za pomorski prijevoz, dodaju se u Incoterms pravila. Prijevozni dokument korišten za pomorski promet je teretnica, i ne koristi se za druge grane prometa. Razlog tome jest da se roba ne prodaje u tranzitu, osim kad se prevozi brodom.

Također, javlja se i termin FRC (*eng. „Free Carrier“*). Razlog dodavanja tog termina je bio zbog toga što se povećao broj prijevoza robe u kontejnerima. Prema tome, pomorski prijevoznik nije primio robu direktno kod broda, već na nekoj točki prijema na obali. Prodavač je mogao staviti svoju robu u kontejner na nekom svom prostoru, te prenesti u luku i staviti na brod ili dostaviti prijevozniku u luci kako bi je on utovarao u kontejnere i stavio na

brod. Kod tog slučaja nije bila precizno definirana točka prijenosa rizika kad je roba utovarena na brod. No, kao i kod FOB Airport-a, točka prijenosa rizika jest postala točka predaje robe prijevozniku. Kako bi se to i službeno potvrdilo, 1980. je postao „Free Carrier“ (FRC). Tadašnja Incoterms pravila nazivala su se „Incoterms 1980.“ i sastojala su se od 14 termina.

Godine 1990. dolazi do značajnije promjene Incoterms termina. Razlog tome je bila primjena elektroničkog načina razmjenjivanja podataka (EDI), te prilagodba standardima UN/EDIFACT-a (eng. Electronic Data Interchange – Elektronska razmjena podataka za administraciju, trgovinu i transport – ISO 9375). Takav način rada je omogućavao brže pribavljanje različitih isprava. Problem kod te revizije se javljao kada je prodavatelj morao predočiti teretnicu, koja se kao isprava koristila često kod prodaje robe tijekom prijevoza. U tom slučaju revizija 1990. nalaže da ako su se kupac i prodavatelj sporazumjeli da će komunicirati elektronskim putem, isprave mogu biti zamijenjene elektroničkom komunikacijom (eng. *EDI message*).

Još kao jedan od razloga se navodi brži razvoj paletizacije, kontejnerizacije te intermodalnog transporta. Incoterms 1990 ojačao je ulogu Free Carrier termina te je kraticu FRC zamijenio kraticom FCA. FCA termin prilagođen je svim vrstama prijevoza bez obzira na vrstu prijevoznih sredstava i kombinaciju različitih prijevoznih sredstava u intermodalnom prijevozu.²⁰ Kao razlog tome, došlo je do ukidanja određenih termina za prijevoz robe željeznicom i zrakom. Također, ukinuti su termini FOR te FOA, EX termini su zamijenjeni sa DES– isporučeno franko brod (eng. „*Delivered ex Ship*“) i DEQ- isporučeno franko obala (eng. „*Delivered ex Quay*“), te je dodan termin DDU- isporučeno neocarinjeno (eng. „*Delivered Duty Unpaid*“). „Incoterms 1990“ pravila sastojala su se od 13 termina.

Nova revizija Incoterms -a dogodila se 2000. godine. Od 1. siječnja 2000. godine stupaju na snagu novi Incoterms -i pod nazivom „Incoterms 2000“. U odnosu na 1990. godinu, Incoterms 2000 uvode tri promjene. Jedan od noviteta jest da se kod termina FAS prodavatelj obvezuje da pribavi upravnu dozvolu ili odobrenje za uvoz i da plati troškove vezane uz izvoz. Incoterms 1990 predviđali su obvezu prodavatelja predati kupcu račun i prijevozne isprave što mu omogućavaju preuzimanje robe u mjestu istovara ili njihov elektronički ekvivalent, ali nije imao obvezu pribaviti upravnu dozvolu ili odobrenje za izvoz robe, već je bio dužan samo pomoći kupcu u njihovu pribavljanju.²¹ Termin DEQ je također doživio promjenu, te je kod njega uvedena obveza kupca pribaviti upravnu dozvolu ili odobrenje za uvoz, te također platiti određene troškove uvoza. Incoterms 1990 predviđali su obvezu prodavatelja platiti troškove carinjenja robe koji se plaćaju pri uvozu robe te pribaviti

²⁰ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012., op.cit. str. 359.

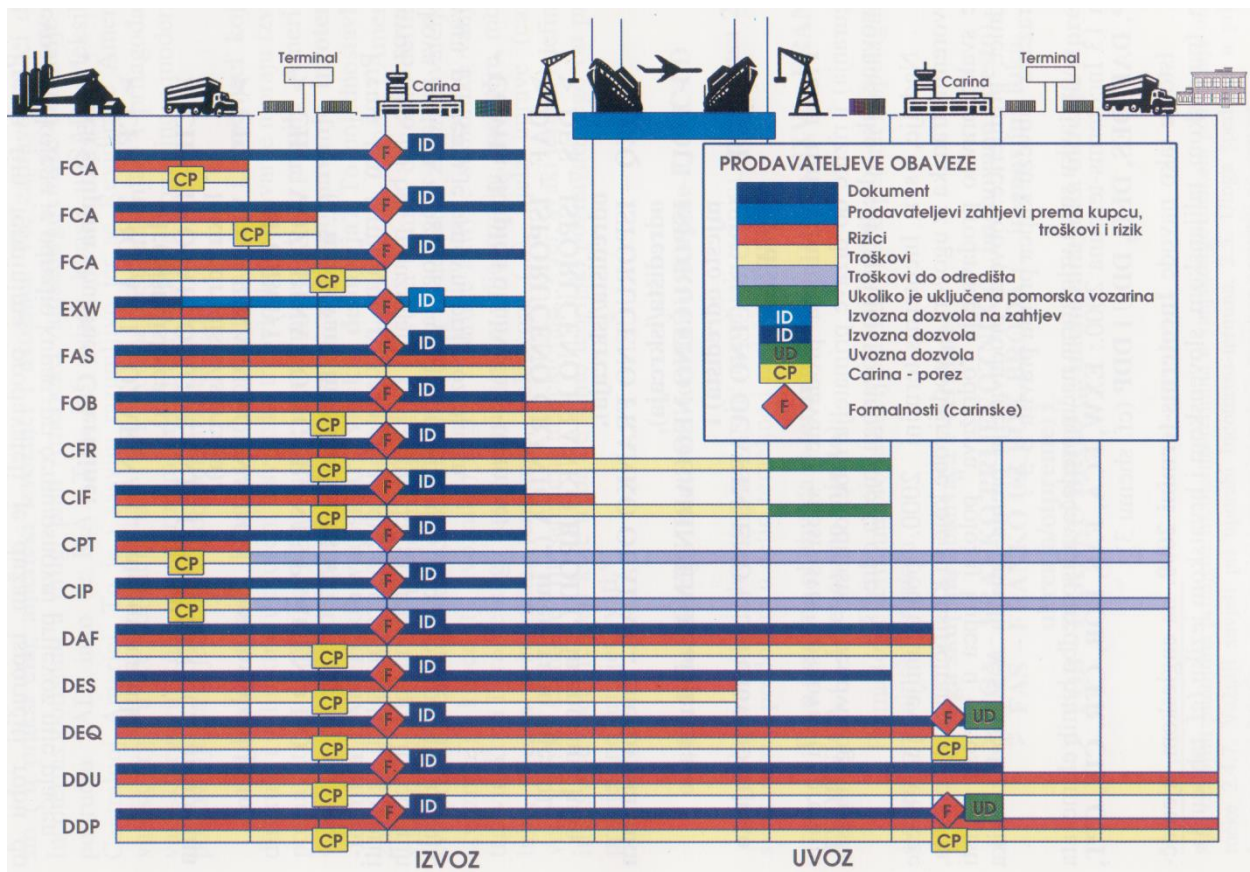
²¹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012., op.cit. str. 359

potrebne dozvole. Promjene carinskih postupaka u različitim državama uvjetovalo je potrebu prebacivanja te obveze na kupca. Time su pojednostavljeni Incotems 2000 termini, budući da u slučaju izvoza robe prodavatelj obavlja carinske formalnosti, a kod uvoza robe te formalnosti obavlja kupac. Iznimka su termin EXW kod kojeg kupac obavlja carinske formalnosti potrebne za izvoz robe i termin DDP kod kojeg prodavatelj obavlja carinske formalnosti potrebne za uvoz robe.²² Promjena se dogodila i kod termina FCA (franko prijevoznik... imenovano mjesto). Kod tog termina mnogo je jednostavnije i preciznije određeno mjesto isporuke robe: prodavatelj je isporučio robu na mjestu koje je imenovao kupac, izvozno ocarinjenu, prijevozniku kojega je odredio kupac. Ako se isporuka obavlja u prostorijama prodavatelja, prodavatelj je odgovoran za utovar. Ako se isporuka obavlja na bilo kojem drugom mjestu, prodavatelj nije odgovoran za istovar.²³ Verzija Incoterms-a 2000. kod termina FCA jednostavnije određuje obveze prodavatelja i kupca u vezi s isporukom robe (cf. pravilo A-4), preuzimanjem robe (cf. pravilo B-4), prijelazom rizika (cf. pravila A-5 i B-5) te podjelom troškova (cf. pravila A-6 i B-6) bez obzira da li se obavlja prijevoz željeznicom, cestom, zrakom, riječnim putem, morem, konvecionalnim, intermodalnim ili kombiniranim transportom. Prema terminu FCA ni prodavatelji (izvoznici) ni kupci (uvoznici) nemaju obvezu osiguranja robe, no snose određene rizike koji ovise o raznim čimbenicima, preporučuje se da u svezi sa osiguranjem pošiljke, sva pitanja riješe nekim dogovorom (preporuča se kupoprodajni ugovor) jer su sve pošiljke u transportu izložene nepredviđenim opasnostima.²⁴

²² Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012., op.cit. str. 359. - 360.

²³ Zelenika, R.: INCOTERMS 2000. u teoriji i praksi, 100 savjeta i 100 primjera, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2002. , op.cit. str. 25.

²⁴ Vidi u Zelenika, R.: INCOTERMS 2000. u teoriji i praksi, 100 savjeta i 100 primjera, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2002. , str. 25.

Slika 9.: Obveze prodavatelja (izvoznika) i prava kupca (uvoznika) prema Incoterms-terminima 2000.

Izvor: Zelenika, R.: INCOTERMS 2000. u teoriji i praksi, 100 savjeta i 100 primjera, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2002, str. 40.

1936.	1953.	1967.	1976.	1980.	1990.	2000.
NAZIVI – KRATICE INCOTERMS-TERMINA						
EX WORKS	EX WORKS	EX WORKS	EX WORKS	EX WORKS	EXW	EXW
FOR/FOT	FOR	FOR	FOR	FOR	–	–
–	–	–	FOA	FOA	–	–
FREE...	–	–	–	FRC	FCA	FCA
FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS
FOB	FOB	FOB	FOB	FOB	FOB	FOB
C & F	C & F	C & F	C & F	C & F	CFR	CFR
CIF/CAF	CIF/CAF	CIF/CAF	CIF/CAF	CIF/CAF	CIF	CIF
–	–	–	–	CIP	CIP	CIP
FREIGHT OR CARRIAGE PAID TO	FREIGHT OR CARRIAGE PAID TO	FREIGHT OR CARRIAGE PAID TO	FREIGHT OR CARRIAGE PAID TO	FCP	CPT	CPT
FREE OR FREE DELIVERED	–	–	–	–	–	–
EX SHIP	EX SHIP	EX SHIP	EX SHIP	EX SHIP	DES	DES
EX QUAY	EX QUAY	EX QUAY	EX QUAY	EX QUAY	DEQ	DEQ
–	–	DAF	DAF	DAF	DAF	DAF
–	–	–	–	–	DDU	DDU
–	–	DDP	DDP	DDP	DDP	DDP

Tablica 10. Incoterms-termini – po godinama donošenja, odnosno revidiranja

Izvor: Zelenika, R.: INCOTERMS 2000. u teoriji i praksi, 100 savjeta i 100 primjera, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 2002, str. 23.

3.4 INCOTERMS 2010

Međunarodna trgovačka komora tijekom 2010. godine pristupila je izmjenama i dopunama Incoterms termina.²⁵ Incoterms 2010 objavljeni su 27. rujna 2010. godine, a na snagu su stupili 1. siječnja 2011. Godine.

Za bolje razumijevanje Incoterms pravila, verzija 2010 počinje predstavljanjem trgovinskih uvjeta koji se mogu koristiti za bilo koji način prijevoza, a tek onda predstavlja

²⁵ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. ,op.cit. str. 360

trgovinske uvjete koji se mogu koristiti za pomorski i riječni promet, tj promet unutarnjim plovnim putovima.

Revizija Incoterms termina iz 2010. godine prilagodila je njihov sadržaj poslovnoj praksi trgovaca te razvoju prometne tehnologije u posljednjem desetljeću..

Pravila Incoterms 2010 predstavljaju logičan slijed praćenja trendova i praksi iz međunarodne trgovine i uzimaju u obzir sljedeće njene aspekte:

- a) širenje slobodnih carinskih zona
- b) korištenje elektronske komunikacije u poslovnim transakcijama
- c) povećanu brigu za sigurnost u kretanju robe
- d) promjene u djelatnostima transporta

Transportne klauzule reguliraju:

- Mjesto i način isporuke robe
- Obvezu provođenja izvozne procedure
- Obvezu utovara na prijevozno sredstvo
- Obvezu angažiranja prijevoznika
- Obvezu osiguranja robe
- Obvezu snošenja rizika oštećenja na robu
- Obveza plaćanja uvoznih pristojbi
- Mjesto i način preuzimanja robe

Incoterms 2010 se znatno razlikuje od ranije verzije Incoterms 2000. Novi Incoterms je ažuriran u smislu pravila koja se odnose na termin *Isporučeno* tako što se ukupan broj pravila smanjuje sa 13 na 11. To je kao posljedica uvođenja dva nova termina DAT (*Delivered at Terminal*), koji je zamijenio DEQ termin i DAP (*Delivered at Place*), koji je zamijenio termine DAF, DES i DDU iz Incoterms 2000. Druga novost jest u kategoriziranju termina u dvije skupine, ovisno o vrstama prijevoza u kojima se primjenjuju. Prvu skupinu čine termini koji su primjenjivi u svim vrstama prijevoza i u intermodalnom prijevozu (EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP). Drugu skupinu čine o termini koji su primjenjivi samo u pomorskom prijevozu, te prijevozu unutarnjim plovnim putovima (FAS, FOB, CFR, CIF).²⁶

²⁶ INCOTERMS 2000 dijelio je termine u četiri skupine ovisno o opsegu obveza prodavatelja i obveza kupca pri prijevozu robe te trenutku prijelaza rizika za oštećenje ili propast robe (E skupina (EXW), F skupina (FAS, FCA, FOB), C skupina (CFR, CIF, CPT, CIP), D skupina (DAF, DES, DEQ, DDU, DDP)). Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012., str. 360

Incoterms 2010 izričito određuju da se primjenjuju i u domaćoj i u međunarodnoj trgovini. To je postignuto unošenjem sintagme u pravila koja uređuju termine „da obveza postupanja u izvozno-uvoznim formalnostima postoji samo kada je to primjenjivo“. To omogućava primjenu Incoterms 2010 u okviru Europske unije u kojoj su ukinuti carinski i drugi administrativni postupci na granicama između država članica, kao i unutar Sjedinjenih Američkih Država gdje postoji spremnost primjene novih Incoterms termina.²⁷

Prilikom suradnje između prodavatelja i kupca, vrlo je bitan način komunikacije, te se u današnje vrijeme sve više komunicira elektroničkim putem. Prethodne verzije Incoterms pravila odredile su da dokumenti mogu biti zamijenjeni elektroničkim podacima, tj. EDI porukama. Prema člancima A1/B1 Incoterms-a 2010 elektronički način komunikacije ima jednaki učinak, odnosno efekt kao i komunikacija u pisanom obliku, sve dok se stranke tako dogovore ili tamo gdje je to uobičajeno.

Kod onih termina kod kojih se obvezuje jedna od ugovornih strana da sklopi ugovor o osiguranju (CIP i CIF termin) ,uvjeti osiguranja su izmijenjeni sukladno promjenama Institutskih klauzula za teret (Institute Cargo Clauses) iz 2009. godine.

Jedan od problema koji se javljao kod primjene Incoterms-a bio je podjela troškova između prodavatelja i kupca vezano uz manipulaciju tereta na mjestu odredišta. Taj problem se posebice očituje kod onih termina koji kod kojih se obvezuje prodavatelj da ugovori i plati prijevoz robe od konačnog odredišta (CIP, CPT, CFR, CIF, DAT, DAP i DDP). Kod primjene tih termina može se dogoditi da kupac dvaput snosi iste troškove prijevoza.²⁸ Zbog toga je u reviziji Incoterms-a 2010 uređena podjela troškova kod DAP i DAT termina. Kod termina DAP prodavatelj snosi sve rizike u kretanju robe, pa sve do trenutka njezine isporuke. Istovar robe s vozila sa robom jest obveza kupca, što je razlika u odnosu na DAT termin. Ugovor o prijevozu sklapa prodavatelj, te je on odgovoran za plaćanje troškova izvoza i obavljanje izvoznih formalnosti, a troškove uvoza plaća kupac.

Kod DAT termina prodavatelj snosi sve troškove do trenutka isporuke robe (istovara), odnosno kad ona bude stavljena na raspolaganje kupcu na dogovorenom mjestu (terminalu) u zemlji odredišta. Također, prodavatelj je odgovoran i za provoz robe kroz druge, treće zemlje. Stoga prodavatelj mora sklopiti ugovor o prijevozu te odgovara za obavljanje izvoznih formalnosti i plaćanje troškova izvoza, ali ne i za obavljanje uvoznih formalnosti i plaćanje troškova uvoza.²⁹ Između ostalog, promijenjen je i FOB termin koji se koristi u pomorskom

²⁷ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , str. 360-361

²⁸ Ovo se može dogoditi u slučaju kada prodavatelj ugovara prijevoz, taj se prijevoz plaća unaprijed, a uključuje i premještanje pošiljke unutar luke ili kontejnerskog terminala u odredištu. U tom slučaju prijevoznik ili operater terminala mogu naplatiti troškove kupcu u mjestu odredišta, a kupac u tom slučaju dva puta plaća troškove manipulacije, jer je već jednom platio troškove prilikom ugovaranja, koji su u cijeni robe. Vidi u Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , str. 361.

²⁹ D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op. cit. str. 361. – 362.

prijevozu i unutarnjim vodama, te samim time i kod termina CIF i CRF. Pojam „*ograda broda*“ (engl. „*ship's rail*“) više se ne koristi kao točka prijelaza rizika. Nadalje, rizik za oštećenje robe ili propast prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku kada je roba ukrcana na „palubu broda“ (engl. „*on board the vessel*“), ali tek nakon što je ukrcana cjelokupna pošiljka.

Kod Incoterms-a 2010 ukazano je da termini za pomorski prijevoz i prijevoz robe unutarnjim plovnim putovima (FAS, FOB, CFR, CIF), nije primjerena za prijevoz robe kontejnerima. Razlog tome je što manipulacija kontejnerima te tehnika kontejnerskog prijevoza ne odgovara točki prijevoza rizika, koja je prikladna za unaprijed spomenute termine. U slučaju sklapanja ugovora o prodaji potrošne robe često se događa da roba koja se nalazi u prijevozu bude prodana nekoliko puta (tzv. „*lančana prodaja*“, engl. „*string sale*“). U takvim situacijama prodavatelji u sredini lanca ne odašilju robu, budući da je robu odaslao prodavatelj na početku lanca. Stoga se za prodavatelje u sredini lanca propisuje obveza da skrbe o robi tijekom prijevoza.³⁰

3.5 Podjela INCOTERMS 2010 termina

Incoterms 2010 podijelio je termine u dvije skupine, ovisno o vrstama prijevoza u kojima se primjenjuju. Tako prvu skupinu čine termini koji se primjenjuju u svim vrstama prijevoza i u intermodalnom prijevozu (EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP). Drugu skupinu čine oni termini koji se mogu primjenjivati samo u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim plovnim putovima (FAS, FOB, CFR, CIF). Uz svaki termin mora biti naznačeno mjesto isporuke (npr. „*FOB Sydney*“, „*EXW Hamburg*“)³¹

Što se tiče opsega obveza koje imaju prodavatelj i kupac, troškova koje snose i trenutka prijelaza rizika navedene termine možemo podijeliti u 4 skupine. Najmanje obveza ima prodavatelj kod termina EXW, a najviše kod DDP termina. Prvu skupinu, s obzirom na ovaj kriterij činili bi E - termini, odnosno termin EXW-franko tvornica na temelju kojeg prodavatelj stavlja robu kupcu na raspolaganje u svojem prodajnom prostoru. Drugu skupinu čine F - termini: FCA - franko prijevoznik; FAS - franko uz bok broda i FOB - franko brod. Prema tim terminima prodavatelj je dužan isporučiti robu do prijevoznika kojeg je odredio kupac. Treću skupinu čine C - termini: CFR - cijena s vozarinom; CIF - cijena s osiguranjem i vozarinom; CPT - vozarina plaćena do i CIP - vozarina i osiguranje plaćeni do. Prema tim terminima prodavatelj je dužan organizirati i ugovoriti prijevoz robe, ali bez preuzimanja rizika gubitka ili oštećenja robe ili dodatnih troškova nastalih zbog događaja nakon utovara i

³⁰ D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op. cit. str. 362.

³¹ D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op. cit. str. 362.

otpreme. Četvrtu skupinu čine D - termini: DAT (isporučeno terminal); DAP (isporučeno na mjesto) i DDP (isporučeno, ocarinjeno). Prema tim terminima prodavatelj snosi sve troškove i rizike do zemlje primatelja, odnosno ugovorenog mjesta (odredišta) u zemlji odredišta.

Ovi se termini mogu podijeliti na nekoliko načina. Termin EXW razlikuje se od ostalih termina po tome što njime nije predviđen prijevoz robe. Termini se mogu podijeliti i na one kod kojih je prodavatelj dužan staviti robu na raspolaganje prijevozniku u mjestu otpreme ili luci utovara i snositi sve troškove prijevoza do mjesta odredišta ili luke istovara, pri čemu rizik za slučajnu propast stvari prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku predaje robe prijevozniku u mjestu otpreme (FCA, FAS, FOB, CFR, CIF, CPT i CIP), i one kod kojih prodavatelj snosi i troškove prijevoza i rizik za slučajnu propast stvari do mjesta odredišta ili luke istovara (DAT, DAP i DDP).³²

3.5.1 Termini primjenjivi u svim vrstama prijevoza i u intermodalnom prijevozu

3.5.1.1 EXW termin

Na temelju EXW termina (termin franko tvornica) prodavatelj je dužan robu staviti na raspolaganje kupcu u svojim prostorijama ili drugom ugovorenom mjestu (skladište, tvornica, pogon i sl.). Obveza prodavatelja je da kupca obavijesti kad će mu roba biti stavljena na raspolaganje. Prodavatelj nema nikakve obveze u pogledu osiguranja robe i organiziranja prijevoza te nije dužan robu prevesti do prvog prijevoznika niti je ukrcati na prijevozno sredstvo.³³ Ukoliko su ugovorne strane u dogovoru da prodavatelj obavi utovar ili carinjenje robe kod izvoza ili za oboje o vlastitom trošku i riziku, treba odrediti radi li se o EXW "loaded" (ukrcano), EXW "cleared for export" (roba slobodna za izvoz) ili o EXW "loaded and cleared for export" (roba ukrcana i slobodna za izvoz).³⁴ Prodavatelj nema obvezu obavljanja izvoznog carinjenja, pribavljanja izvoznih dozvola i dr. Rizik s prodavatelja na kupca prelazi u trenutku kada je roba stavljena na raspolaganje kupcu. Ukoliko kupac ne preuzme robu koja mu je stavljena na raspolaganje na ugovoreni dan ili u ugovorenom roku za isporuku ili ako propusti dati odgovarajuće upute (što se tiču vremena utovara i/ ili mjesta dostave robe) da bi prodavatelj mogao obaviti isporuku robe, snosi sve troškove i sav rizik od

³² D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op. cit. str. 362.- 363.

³³ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 365

³⁴ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , str. 365

gubitka ili štete na robi od ugovorenog dana ili od trenutka isteka ugovorenog roka za isporuku, pod uvjetom da je roba identificirana i jasno odvojena za kupca kao ugovorena roba.³⁵ Tu se radi zapravo o prijenosu troškova i rizika s prodavatelja na kupca prije isporuke robe, zbog sprječavanja odugovlačenja prijenosa troškova i rizika od strane kupca. Ova mogućnost je predviđena kod svih Incoterms termina. Prodavatelj je kupcu dužan dostaviti račun ili njegov ekvivalent ukoliko koristi elektroničku razmjenu podataka, ali mu nije dužan dostaviti ispravu o vlasništvu niti pribaviti upravnu dozvolu ili odobrenje za izvoz robe. Ako kupac želi obaviti pregled robe prije utovara, pregled će biti obavljen na njegov trošak. Prodavatelj ima obvezu nabaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti koji se mogu tražiti ugovorom. Prodavatelj stavlja robu na raspolaganje kupcu ugovorenog dana ili unutar ugovorenog roka u točki isporuke unutar ugovorenog mjesta. U slučaju ako točka ugovorenog mjesta nije određena ili ako ima više pogodnih točaka, prodavatelj može izabrati onu koja je svrsishodna. Prodavatelj plaća troškove kontrole robe koji su potrebni da bi izvršio isporuku te plaća sve troškove i snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe do trenutka isporuke. Konačno, prodavatelj ima obvezu pružiti pomoć kupcu, na njegov zahtjev, trošak i rizik, u pribavljanju informacija i dokumenata koji su kupcu potrebni za izvoz, uvoz ili transport robe.³⁶ Kupac ima obvezu platiti robu po cijeni dogovorenoj u kupoprodajnom ugovoru te preuzeti isporuku u prodavateljevim prostorijama dogovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka. Kupac snosi sve troškove i rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka isporuke te troškove i rizike pribavljanja izvoznih dozvola, troškove kontrole robe koje su propisali organi zemlje izvoza, troškove utovara robe u prijevozno sredstvo koje je sam pribavio te obaviti izvozno carinjenje u zemlji prodavatelja i platiti sve izvozne pristojbe. On mora prodavatelju osigurati dokaz o preuzimanju isporuke te platiti prodavatelju troškove koje je ovaj imao u pružanju pomoći prilikom pribavljanja dokumenata i informacija potrebnih za izvoz iz zemlje prodavatelja.³⁷ Kod ovog termina obveza prodavatelja je minimalna, te je primjenjiva za sve vrste prijevoza. Taj termin se ne bi trebao koristiti kada kupac nije u mogućnosti obaviti izvozne formalnosti, bilo izravno ili neizravno. U takvim slučajevima primjenjuje se tada FCA termin.

³⁵ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 365

³⁶ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 365

³⁷ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 365. - 366.

3.5.1.2 FCA termin

Prema FCA terminu (termin franko prijevoznik) obveza je prodavatelja predati robu, slobodnu za izvoz, prijevozniku kojeg je odredio kupac u naznačenom mjestu ili točki. Ako je mjesto isporuke koje je odredio kupac u prostorijama prodavatelja, tada je za utovar robe na prijevozno sredstvo, koje je osigurao kupac, odgovoran prodavatelj. Ako se isporuka obavlja na nekom drugom mjestu, kada je roba stavljena na raspolaganje prijevozniku ili drugoj osobi koju je imenovao kupac, tada prodavatelj nije odgovoran za istovar robe sa svog prijevoznog sredstva. Ako kupac nije odredio točno mjesto, prodavatelj može birati u sklopu ugovorom predviđenog mjesta ili zone gdje prijevoznik treba preuzeti robu. Prodavatelj ne snosi troškove prijevoza ni osiguranja, ali može organizirati prijevoz po izričitom nalogu i za račun kupca ili ako je uobičajeno da prijevoz organizira prodavatelj. Ipak, i u ovim slučajevima prodavatelj može odbiti organiziranje prijevoza, ali mora o tome obavijestiti kupca.³⁸ Prodavatelj je obvezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti koji se mogu tražiti ugovorom. On snosi sve troškove pribavljanja izvoznih dozvola i drugih isprava te obavlja izvozno carinjenje i plaća sve pristojbe za izvoz. Prodavatelj plaća troškove kontrole koji su potrebni za isporuku robe, kao i troškove kontrole prije otpreme koje propisuju organi zemlje izvoza te obavještava kupca o spremnosti robe za isporuku. Rizik za slučajnu propast stvari prelazi s prodavatelja na kupca u trenutku isporuke robe prijevozniku, iako će obavijest o isporuci najčešće stići kupcu nakon što je rizik već prešao s prodavatelja na kupca. Ukoliko nema preciznih uputa kupca, prodavatelj može isporučiti robu za prijevoz na način koji je uvjetovan načinom prijevoza i/ili količinom i/ili prirodom robe. Ako kupac zatraži ili ne izda pravodobne upute za otpremu robe, prodavatelj može zaključiti ugovor pod uobičajenim uvjetima na rizik i o trošku kupca. Prodavatelj osigurava o svom trošku uobičajeni dokaz o isporuci robe. Ukoliko taj dokaz nije prijevozna isprava, prodavatelj je dužan kupcu pružiti, na njegov zahtjev, rizik i trošak, svaku pomoć u pribavljanju prijevozne isprave za ugovor o prijevozu. Prodavatelj mora kupca detaljno obavijestiti o izvršenoj isporuci ili o tomu da prijevoznik nije preuzeo robu unutar ugovorenog roka.³⁹ Kupac je obvezan platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku dogovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka u točki isporuke unutar ugovorenog mjesta, kao i prihvatiti dokaz o isporuci. On snosi sve troškove i rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka kada je roba utovarena na prijevozno sredstvo ili je predana prijevozniku ili nekoj drugoj osobi koju je kupac imenovao. Kupac mora pravodobno obavijestiti prodavatelja o načinu prijevoza, imenu prijevoznika ili druge osobe koja je određena za preuzimanje isporuke, odabranom vremenu, mjestu i točki preuzimanja isporuke. Ukoliko propusti obavijestiti prodavatelja o imenovanju

³⁸ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 366.

³⁹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 366.- 367.

prijevoznika ili ne dostavi odgovarajuće upute ili prijevoznik ne preuzme robu, snosi sve troškove i rizike za manjak ili oštećenje robe od ugovorenog datuma ili isteka ugovorenog roka za isporuku pod uvjetom da je roba jasno identificirana kao ugovorna roba. Kupac ugovara o svom trošku i na svoj rizik prijevoz od mjesta isporuke. Plaća sve pristojbe, poreze i druge troškove, kao i troškove obavljanja carinskih formalnosti koji se plaćaju na uvoz robe.⁴⁰ FCA termin primjenjiv je u svim vrstama prijevoza, te se također može koristiti u pomorskom prijevozu u slučaju kontejnerskog prijevoza robe. Tradicionalni termin FOB nije primjeren za prodavatelja kada je on obvezan predati teret kontejnerskom terminalu prije dolaska broda, budući da on mora snositi rizik i troškove poslije trenutka kada nije u mogućnosti kontrolirati robu ili dati upute za njezino čuvanje.⁴¹

3.5.1.3 CPT termin

CPT termin (termin vozarina plaćena do) obvezuje prodavatelja platiti troškove prijevoza robe do naznačenog mjesta odredišta. Kada ugovorne strane ugovore primjenu termina CPT, to znači da se prodavatelj oslobađa obveze kada robu preda prijevozniku ili drugoj osobi koju je on imenovao, u točki isporuke unutar mjesta otpreme, ali je dužan zaključiti ugovor o prijevozu i platiti troškove prijevoza do naznačenog odredišta. Rizici od manjka ili oštećenja robe prelaze na kupca kada prodavatelj preda robu prijevozniku. Ako se za prijevoz do mjesta odredišta koristi više uzastopnih prijevoznika, rizici prelaze kada je roba predana prvom prijevozniku. Kod ovog termina bitno je naglasiti da se vrijeme i mjesto prijelaza rizika i raspodjele troškova ne podudaraju.⁴² Dok je prodavatelj dužan platiti redovite manipulacijsko-prijevozne troškove za prijevoz robe uobičajenim prijevoznim sredstvima i prijevoznim putovima i na uobičajeni način do ugovorenog odredišta, kupac snosi rizik za gubitak ili oštećenje robe, kao i dodatne troškove što mogu nastati kao posljedica događaja koji je nastao nakon predaje robe na prijevoz. Stoga, C-termini za razliku od drugih Incoterms termina imaju dvije "kritične" točke: podjelu troškova i podjelu rizika. Zbog toga se najveća pozornost treba posvetiti onim slučajevima kada se odredbama C-termina dodaju obveze prodavatelja u vremenu nakon "kritične" točke za podjelu rizika. Bit C-termina oslobađanje je prodavatelja od bilo kojih daljnjih rizika i troškova nakon što je on potpuno ispunio obveze iz ugovora o kupoprodaji, odnosno nakon što je zaključio ugovor o prijevozu i predao robu prijevozniku te obavio osiguranje robe (zaključio ugovor o

⁴⁰ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 367.

⁴¹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 367.

⁴² Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 367.

transportnom osiguranju i platio premiju) prema odredbama CIF i CIP termina.⁴³ Obveza je prodavatelja pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti sukladno kupoprodajnom ugovoru. Prodavatelj pribavlja izvoznu dozvolu i druga propisana odobrenja, obavlja carinske formalnosti za izvoz i prijevoz do zemlje odredišta te plaća sve pristojbe, poreze i druge troškove prilikom izvoza. On plaća sve troškove koji se odnose na robu do trenutka njene predaje prijevozniku u mjestu otpreme, uključujući troškove utovara robe u prijevozno sredstvo. Prodavatelj sklapa ugovor o prijevozu i plaća troškove prijevoza do točke isporuke u mjestu odredišta i, ukoliko iz ugovora o prijevozu tako proizlazi, plaća sve tranzitne troškove i troškove istovara u mjestu odredišta. O svom trošku prodavatelj osigurava uobičajene prijevozne isprave ili odgovarajući elektronički zapis za ugovoreni prijevoz, a ako ima više uzastopnih prijevoznika, odnosno više prijevoznih isprava. Prodavatelj je dužan osigurati sve te dokumente koji će kupcu omogućiti da zahtijeva robu od prijevoznika u mjestu odredišta, kao i prodati robu u prijevozu. On obavještava kupca da je roba isporučena i pruža mu pomoć, na njegov zahtjev, rizik i trošak, u pribavljanju isprava i podataka koje su kupcu potrebne za uvoz ili daljnji prijevoz robe.⁴⁴ Kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku u mjestu otpreme, prihvatiti prijevoznu ispravu i primiti robu od prijevoznika u mjestu odredišta. On snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka kada je predana prijevozniku u mjestu otpreme. Kupac plaća sve troškove od trenutka isporuke koji nisu na teret prodavatelja, troškove na robu dok je u prijevozu i troškove istovara ukoliko nisu na teret prodavatelja sukladno ugovoru o prijevozu. Plaća sve troškove i snosi sve rizike, ukoliko propusti prodavatelju dostaviti pravovremene upute za otpremu od ugovorenog datuma ili nakon isteka ugovorenog roka. Kupac plaća sve pristojbe, poreze i druge troškove koji se plaćaju na uvoz robe te obavlja uvozne carinske formalnosti. Nadoknađuje prodavatelju sve troškove i izdatke koje je prodavatelj imao po njegovom zahtjevu. Kupac osigurava ili pruža pomoć prodavatelju, na njegov zahtjev, rizik i trošak, u odnosu na sve dokumente i informacije koji su potrebni za izvoz i prijevoz robe.⁴⁵

3.5.1.4 CIP termin

Termin CIP (termin vozarina i osiguranje plaćeni do) određuje iste obveze prodavatelja kao i CPT termin, ali prodavatelj ima i dodatnu obvezu sklapanja ugovora o osiguranju s minimalnim pokrićem protiv rizika kupca od gubitka ili oštećenja robe tijekom

⁴³ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 367.- 368.

⁴⁴ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 368.

⁴⁵ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 368.

prijevoza, platiti premiju osiguranja i dostaviti kupcu policu osiguranja ili drugu ispravu o osiguranju.⁴⁶ Pokriće iz ugovora o osiguranju primijeniti će se ako nastane šteta na robu i prijevoznom sredstvu, te uvijek postoji mogućnost proširenja pokrića zahtjevom kupca robe ili da kupac sam osigura robu. Kupac može zahtijevati od prodavatelja i proširenje pokrića, ali snosi troškove dodatnog osiguranja. Prodavatelj je izvršio isporuku kada je predao robu prijevozniku kojeg je imenovao u mjestu otpreme, ali je dužan platiti troškove prijevoza do mjesta odredišta. Prodavatelj je ispunio svoju obvezu kada je predao robu prijevozniku ugovorenog datuma ili unutar dogovorenog roka, a ne kada je roba stigla u mjesto odredišta, što znači da se prijelaz rizika i raspodjela troškova s prodavatelja na kupca ne odvijaju u isto vrijeme i na istom mjestu. Prodavatelj pribavlja izvoznu dozvolu i druga propisana odobrenja, obavlja carinske formalnosti za izvoz i prijevoz do zemlje odredišta te plaća sve pristojbe, poreze i druge troškove prilikom izvoza.⁴⁷

3.5.1.5 DAT termin

Termin DAT (termin isporučeno na terminal) znači da se prodavatelj oslobađa obveze kada robu stavi na raspolaganje kupcu na imenovanom terminalu⁴⁸ u imenovanoj luci ili mjestu odredišta, istovarenu s prispjelog prijevoznog sredstva na ugovoreni datum ili unutar ugovorenog roka. Obje ugovorne strane trebaju se dogovoriti o terminalu i ako je moguće točki unutar terminala u kojoj će rizik za oštećenje ili propast stvari prijeći s prodavatelja na kupca.⁴⁹ Po želji, ako će prodavatelj snositi sve troškove i odgovornosti od terminala do druge točke, primjenjiv je DAP ili DDP termin.

Obveza je prodavatelja pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti sukladno s kupoprodajnim ugovorom. On pribavlja dozvolu i propisana odobrenja za izvoz, obavlja carinske formalnosti za izvoz i prijevoz te plaća sve pristojbe, poreze i druge naknade prilikom izvoza. Prodavatelj plaća sve troškove prijevoza robe do odredišta, kao i troškove istovara na ugovorenom terminalu u mjestu odredišta. Snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe do trenutka njene predaje primatelju na ugovorenom terminal te dostavlja kupcu odgovarajuću ispravu koja će mu omogućiti preuzimanje isporuke na ugovorenom terminal.

⁴⁶ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 369.

⁴⁷ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 369.

⁴⁸ Pod pojmom "terminal" podrazumijeva se mjesto ili uređeni prostor, pokriven ili nepokriven, kao što je gat, skladište, kontejnerski terminal te cestovni, željeznički ili zračni terminal. Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 369.

⁴⁹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 369.

Konačno, prodavatelj mora obavijestiti kupca da je roba dopremljena do ugovorenog terminala te mu pružiti pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz i daljnji prijevoz robe.⁵⁰

Kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku na ugovorenom terminalu, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu od operatera terminala. On plaća sve troškove i snosi sve rizike ukoliko nije prodavatelju dostavio pravovremene upute za otpremu robe te snosi sve rizike i troškove zbog manjka ili oštećenja robe od trenutka kada je ona istovarena u ugovorenom terminalu. Kupac pribavlja o svom trošku uvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti i plaća sve pristojbe, poreze i druge izdatke koji se plaćaju na uvoz robe. Kupac mora prodavatelju platiti sve troškove i izdatke koje je ovaj imao u pribavljanju isprava i podataka po njegovom zahtjevu te mu pružiti pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz i prijevoz robe do odredišta.⁵¹

3.5.1.6 DAP termin

Prema terminu DAP (termin isporučeno u mjestu) prodavatelj obavlja isporuku kada robu stavi na raspolaganje kupcu, neocarinjenu za uvoz i neistovarenu s prispjelog prijevoznog sredstva, u naznačenom mjestu na ugovoreni datum ili unutar ugovorenog roka.⁵²

Ugovorne strane se trebaju dogovoriti o točki, unutar mjesta odredišta, gdje će prijeći rizik s prodavatelja na kupca. Kod termina DAP prodavatelj je odgovoran za sve rizike u kretanju robe, pa sve do trenutka njezine isporuke. U odnosu na DAT termin, istovar s vozila sa robom u mjestu odredišta obveza je kupca.

Prodavatelj mora pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usklađenosti sukladno kupoprodajnom ugovoru. On mora pribaviti izvoznu dozvolu i druga odobrenja, obaviti izvozne carinske formalnosti i platiti sve pristojbe, poreze i druge naknade za izvoz. Prodavatelj ugovora prijevoz i plaća troškove prijevoza do ugovorenog mjesta odredišta i snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe dok ne bude isporučena u naznačenom mjestu. Dostavlja kupcu odgovarajuće prijevozne isprave ili elektronički zapis koji će kupcu omogućiti da zahtijeva i preuzme robu od prijevoznika u mjestu odredišta. Prodavatelj dostavlja kupcu podatke o

⁵⁰ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 369.- 370.

⁵¹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 370.

⁵² Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 370.

otpremi i kretanju robe te mu pruža pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz i eventualni daljnji prijevoz robe.⁵³

Kupac ima obvezu platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti prijevozne isprave i primiti robu od prijevoznika u mjestu odredišta. On plaća sve dodatne troškove i snosi sve rizike ukoliko propusti prodavatelju dostaviti pravovremene upute za otpremu robe. Kupac snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe od trenutka preuzimanja isporuke u mjestu odredišta. Plaća troškove istovara robe u mjestu odredišta, ukoliko ti troškovi nisu na teret prodavatelja prema ugovoru o prijevozu. Kupac pribavlja o svom trošku uvoznou dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti te plaća sve pristojbe, poreze i druge izdatke potrebne za uvoz robe. Konačno, kupac plaća prodavatelju sve troškove i izdatke koje je ovaj imao prilikom pribavljanja isprava i podataka na zahtjev kupca te mu pruža pomoć prilikom pribavljanja isprava i podataka za izvoz i prijevoz robe.⁵⁴

3.5.1.7 DDP termin

Kod termina DDP (isporučeno i ocarinjeno) prodavatelj se oslobađa obveze kada robu stavi kupcu na raspolaganje neistovarenu na prijevoznom sredstvu, te ocarinjenu za uvoz. Sve troškove i sve rizike vezano uz dopremu robe do određenog mjesta snosi prodavatelj, te također ima osim izvoznog carinjenja, obvezu uvoznog carinjenja, te isto tako plaćanje svih pristojbi poreza i drugih troškova vezano za za izvoz i uvoz robe.⁵⁵

Prodavatelj je obvezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu shodno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usklađenosti sukladno s kupoprodajnim ugovorom. On pribavlja izvoznou i uvoznou dozvolu i druga odobrenja, obavlja izvozne i uvozne carinske formalnosti te plaća sve pristojbe, poreze i druge troškove koji se plaćaju prilikom izvoza i uvoza robe. Prodavatelj sklapa ugovor o prijevozu i plaća sve troškove i snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe do trenutka isporuke u mjestu odredišta. Kupcu mora dostaviti odgovarajuću prijevoznou ispravu ili elektronički zapis, koji će kupcu omogućiti da zahtijeva i preuzme robu od prijevoznika u mjestu odredišta te mu dostaviti podatke o otpremi i kretanju robe koji mu omogućuju nesmetano preuzimanje robe.⁵⁶

⁵³ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 370.

⁵⁴ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 370.- 371.

⁵⁵ Vidi u Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , str. 371.

⁵⁶ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 371.

S druge strane, kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu od prijevoznika u mjestu isporuke. Kupac plaća sve dodatne troškove i snosi sve rizike ukoliko propusti prodavatelju pravovremeno dostaviti upute za otpremu robe. On plaća sve troškove i snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe od trenutka njenog prijema od prijevoznika u mjestu odredišta. Kupac također plaća troškove istovara robe, ukoliko ne padaju na trošak prodavatelja shodno ugovoru o prijevozu. On mora prodavatelju pružiti pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz, uvoz i prijevoz robe.⁵⁷

3.5.2 Termini primjenjivi u pomorskom prijevozu i prijevozu unutarnjim plovnim putovima

3.5.2.1 FAS termin

FAS termin (termin franko uz bok broda) obvezuje prodavatelja da isporuku robe obavi polaganjem robe uz bok broda na obali (gatu), odnosno u teglenicu (maona, barža, potisnica) u naznačenoj luci utovara. Prodavatelj je dužan isporučiti robu uz bok broda ili osigurati da bude tako isporučena, pri čemu izraz „osigurati“ omogućuje više uzastopnih prodaja robe tijekom prijevoza (lančana prodaja). Ovaj se termin primjenjuje u slučaju prijevoza robe vodenim putem, no Incoterms 2010 ukazuje da se ne bi trebao koristiti u intermodalnom pomorskom prijevozu kontejnera. U praksi se FAS termin koristi za prijevoz rasutog tereta (engl. bulk cargo) ili tereta velike mase (engl. heavy-lift cargo). Rizik za propast ili oštećenje robe tijekom prijevoza robe do predaje uz bok naznačenog broda i troškove toga prijevoza snosi prodavatelj. Prijevoz i osiguranje robe od luke utovara organizira kupac, a prodavatelj je dužan obavijestiti kupca o dostavi robe uz bok naznačenog broda. U tom trenutku prelazi rizik za slučajnu propast stvari s prodavatelja na kupca.⁵⁸ Prodavatelj je obavezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu sukladno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti sukladno s kupoprodajnim ugovorom, ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka. O svom trošku pribavlja izvoznu dozvolu ili drugo službeno odobrenje, obavlja izvozne carinske formalnosti i plaća sve carinske, porezne i druge izvozne pristojbe prema propisima zemlje izvoza⁵⁹ (revizijom Incoterms pravila 2000. godine uvedena je ova obveza prodavatelja). On plaća sve troškove dopreme robe do točke isporuke unutar luke utovara i snosi sve rizike manjka ili

⁵⁷ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 371.

⁵⁸ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 372.

⁵⁹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 372.

oštećenja robe do te točke i trenutka isporuke. Prodavatelj pribavlja i dostavlja kupcu uobičajeni dokaz o isporuci, a ukoliko taj dokaz nije prijevozna isprava, dužan je kupcu pružiti pomoć u pribavljanju tog dokumenta, ali na rizik i trošak kupca.⁶⁰ Ako je pak kupčeva namjera da se roba prodaje tijekom prijevoza, tad prodavatelj treba nabaviti teretnicu. Obveza je prodavatelja dostaviti kupcu podatke s dovoljno detalja o spremnosti robe za isporuku, kao i podatke o tomu da je brod, kojeg je imenovao kupac, propustio preuzeti robu unutar ugovorenog roka. On pomaže kupcu u pribavljanju isprava i podataka koje su mu potrebne za uvoz i daljnji prijevoz robe, na njegov rizik i trošak. Konačno, prodavatelj plaća kupcu troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka koje su mu bile potrebne za izvoz robe i njen prijevoz do luke utovara.⁶¹

S druge strane, kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu uz bok broda u luci utovara ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka za otpremu. Kupac plaća troškove utovara robe na brod, ugovara i plaća troškove prijevoza od ugovorene luke utovara te snosi sve rizike manjka ili oštećenja robe od trenutka preuzimanja u točki isporuke unutar luke utovara. Kako bi prodavatelj mogao ispuniti svoju obvezu, kupac mu mora dostaviti podatke o imenovanju broda, datumu dolaska u luku utovara i dopuštenom vremenu za utovar unutar ugovorenog roka. Kupac plaća dodatne troškove i snosi sve rizike od ugovorenog datuma ili isteka ugovorenog roka, ukoliko propusti dostaviti prodavatelju podatke u svezi s brodom, ili brod ne stigne na vrijeme u luku utovara, ili nije u stanju preuzeti svu robu, ili prestane primiti robu prije isteka ugovorenog roka. Također pribavlja uvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti i plaća sve pristojbe, poreze i druge izdatke na uvoz robe. Kupac pomaže prodavatelju u pribavljanju isprava i podataka koje su potrebne za izvoz i prijevoz robe do luke utovara, ali na rizik i trošak prodavatelja.⁶²

3.5.2.2 FOB termin

Prema FOB terminu (termin franko brod) prodavatelj se oslobađa obveze kada je roba ukrcana na brod kojeg je imenovao kupac u ugovorenoj točki unutar luke utovara ili da omogućiti da je na taj način roba isporučena ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka za isporuku, kao i na način uobičajen u luci utovara. Rizik za oštećenje ili propast stvari prelazi s

⁶⁰ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 372.

⁶¹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 372.

⁶² Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 372.- 373.

prodavatelja na kupca u trenutku kada roba stigne „na palubu broda“ (engl. on board the vessel) i to kada je ukrcana cjelokupna pošiljka. I ovaj se termin primjenjuje u slučaju prijevoza robe vodenim putem, no Incoterms 2010 ukazuje da se ovaj termin ne bi trebao koristiti u intermodalnom pomorskom prijevozu kontejnera. U pomorskom prijevozu kontejnera treba primjenjivati FCA termin.⁶³

Prodavatelj je obvezan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu sukladno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti u skladu s kupoprodajnim ugovorom, ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka. On o svom trošku i na vlastiti rizik pribavlja izvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja izvozne carinske formalnosti i plaća sve carinske, porezne i druge izvozne pristojbe prema propisima zemlje izvoza. Prodavatelj ugovara i plaća sve troškove dopreme robe do luke utovara, snosi sve troškove utovara robe na brod te snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe do trenutka završetka utovara. On pribavlja i dostavlja kupcu uobičajenu ispravu o isporuci i, ako se ta isprava izdaje u više izvornika, dužan je kupcu dostaviti potpuni komplet te isprave. Prodavatelj mora kupcu dostaviti potpune i pravovremene podatke o završetku utovara robe, kao i o tome da brod nije preuzeo robu unutar ugovorenog roka. On pomaže kupcu u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za daljnji prijevoz i uvoz robe, ali na trošak i rizik kupca. Prodavatelj plaća kupcu troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za izvoz i prijevoz robe do luke utovara.⁶⁴

Kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu ukrcanu na brod u luci utovara ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka za otpremu. On dostavlja prodavatelju podatke o brodu, datuma dolaska u luku utovara i dopuštenom vremenu za utovar unutar ugovorenog roka za otpremu. Kupac sklapa ugovor o prijevozu i plaća troškove prijevoza od ugovorene luke utovara te snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka završetka utovara robe na brod. Plaća sve dodatne troškove i snosi sve rizike od ugovorenog datuma ili isteka ugovorenog roka, ukoliko propusti dostaviti prodavatelju podatke u svezi s brodom, ili zakašnjenju dolaska broda u luku utovara, ili ako brod ne preuzme robu, ili prestane primati robu prije isteka ugovorenog roka. Kupac pribavlja uvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti i plaća sve pristojbe, poreze i druge izdatke na uvoz robe. On pomaže prodavatelju u pribavljanju isprava i podataka koji su potrebni za izvoz i dopremu robe do luke utovara, ali na rizik i trošak prodavatelja. Konačno, kupac plaća prodavatelju sve troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz i prijevoz robe od luke utovara.⁶⁵

⁶³ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 373.

⁶⁴ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 373.

⁶⁵ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 374.

3.5.2.3 CFR termin

CFR terminom (troškovi i vozarina) prodavatelj je oslobođen obveze kada je roba ukrcana na brod u luci utovara, ili je omogućeno da tako bude otpremljena.⁶⁶ Prodavateljeva je obveza ugovaranje prijevoza, te plaćanje vozarine do naznačenog odredišta (luke), no dalje rizici od nekog oštećenja ili gubitka robe prelaze s prodavatelja na kupca tek kad je roba ukrcana na brod. Mjesto i vrijeme prijelaza troškova i rizika kod ovog termina se ne podudaraju, također kao i kod CPT, CIP i CIF.

Prodavatelj je dužan pribaviti robu zapakiranu na uobičajeni način i trgovačku fakturu sukladno kupoprodajnom ugovoru, kao i druge dokaze o usuglašenosti u skladu s kupoprodajnim ugovorom, ugovorenog datuma ili unutar ugovorenog roka. Pribavljanje izvozne dozvole i drugih odobrenja, obavljanje izvoznih carinskih formalnosti i plaćanje carinskih, poreznih i drugih izvoznih pristojbi prema propisima zemlje izvoza obavlja prodavatelj. On ugovara i plaća troškove dopreme robe do luke utovara, utovar robe na brod i snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe do trenutka završetka utovara. Prodavatelj sklapa ugovor o prijevozu i plaća prijevoz robe do luke odredišta i plaća dio troškova istovara ako to proizlazi iz ugovora o prijevozu. On pribavlja i kupcu dostavlja odgovarajuću prijevoznu ispravu, koja će kupcu omogućiti da zahtijeva od prijevoznika predaju robe u luci odredišta, kao i da može prodati robu tijekom prijevoza. Prodavatelj dostavlja kupcu detaljne podatke o spremnosti robe za utovar, tijekom i završetku utovara, ili o tome da brod nije došao na vrijeme ili nije preuzeo robu ili je prestao preuzimati robu prije isteka ugovorenog roka. Prodavatelj pomaže kupcu u pribavljanju isprava i podataka potrebnih za uvoz ili prijevoz robe od luke odredišta, ali na rizik i trošak kupca. On plaća kupcu sve troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka za izvoz i prijevoz robe do luke utovara.⁶⁷

Kupac mora platiti robu po cijeni iz kupoprodajnog ugovora te preuzeti isporuku od prodavatelja u luci utovara, prihvatiti ispravu o isporuci i primiti robu od prijevoznika u luci odredišta. Prodavatelju mora pravodobno dostaviti podatke o vremenu za otpremu robe i odrediti točku prijema robe u luci utovara, ako na to ima pravo prema kupoprodajnom ugovoru. Kupac snosi sve rizike od manjka ili oštećenja robe od trenutka završetka utovara robe na brod. On plaća troškove istovara u luci odredišta, uključujući i plaćanje takse za vezivanje broda i pretovar (engl. wharfage i lighterage), ako ti troškovi na padaju na prodavatelja sukladno ugovoru o prijevozu. Kupac pribavlja uvoznu dozvolu i druga odobrenja, obavlja uvozne carinske formalnosti i plaća sve pristojbe, poreze i druge naknade koje se plaćaju pri uvozu robe. On pomaže prodavatelju u pribavljanju isprava i podataka

⁶⁶ Iznimka je Roll-on/Roll-off ili kontejnerski prijevoz, gdje je bolje upotrijebiti CFR termin.

⁶⁷ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 374.- 375.

potrebnih za izvoz, dopremu robe do luke utovara i daljnji prijevoz, ali na trošak i rizik prodavatelja. Kupac plaća prodavatelju troškove i izdatke koje je ovaj imao pružajući mu pomoć u pribavljanju isprava i podataka za uvoz i daljnji prijevoz robe od luke odredišta.⁶⁸

3.5.2.4 CIF termin

Termin CIF (termin troškovi, osiguranje, vozarina) određuje iste obveze prodavatelja kao i CFR termin, ali prodavatelj ima i dodatnu obvezu sklapanja ugovora o osiguranju s minimalnim pokrićem protiv rizika kupca od gubitka ili oštećenja robe tijekom prijevoza, plaćanje premije osiguranja i dostavljanje kupcu police osiguranja ili drugu ispravu o osiguranju.⁶⁹ (No, ako se radi o kontejnerskom prijevozu, prikladniji je CIP termin). Prema ovom terminu prodavatelj obavlja isporuku kada je roba ukrcana na brod u luci ukrcaja ili je omogućio da roba bude tako otpremljena. Prodavatelj je dužan platiti troškove dopreme robe do luke ukrcaja, troškove ukrcaja na brod, vozarinu do luke odredišta i osiguranje robe u prijevozu do luke odredišta. Rizici od gubitka ili oštećenja na robi prelaze s prodavatelja na kupca trenutkom završetka ukrcaja robe na brod.⁷⁰

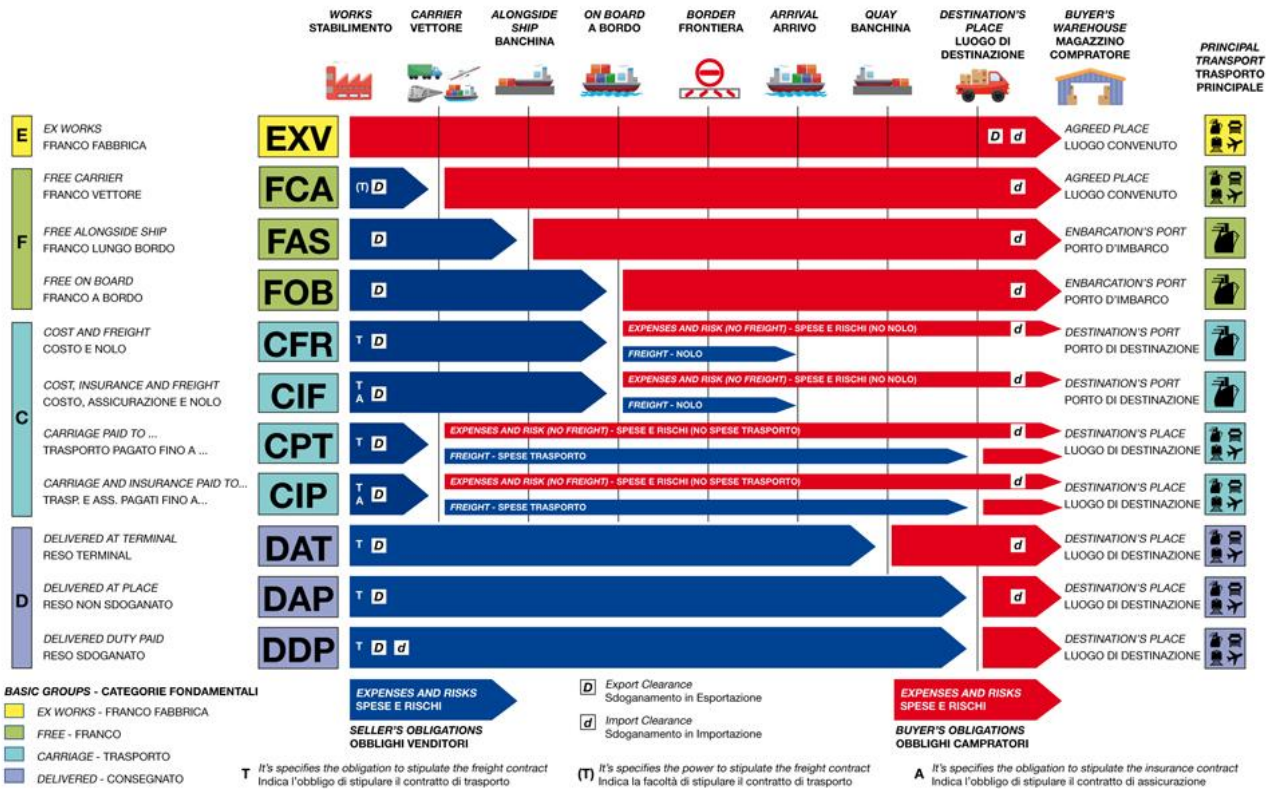
⁶⁸ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 375.

⁶⁹ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 375.

⁷⁰ Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtnom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012. , op.cit., str. 375.

Incoterms® 2010

by the International Chamber of Commerce (ICC)

Slika 10. Prikaz Incoterms 2010 termina

Izvor : <http://www.icecargo.com.au/StagingSite2/other-services.php>

4. Primjer pružanja cjelokupne logističke usluge s osvrtom na transportni proces i carinski postupak

4.1 Pojam prijevoza i transporta

Prijevoz je specijalizirana djelatnost koja pomoću prometne suprastrukture i prometne infrastrukture omogućuje realizaciju prometne usluge. Prevozeći robu (teret, materijalna dobra) ljude i energiju s jednog mjesta na drugo, prijevoz organizirano svladava prostorne i vremenske udaljenosti.

Prijevoz i transport su sinonimi, pri čemu transport ima šire međunarodno prihvaćeno značenje. Općenito se pod pojmom transporta podrazumijeva savladavanje prostornih i vremenskih udaljenosti, odnosno promjena koordinata predmeta transporta pomoću tehničkih sredstava. Treba naglasiti da pojam transporta ne označava isključivo prijevoz, već i prijenos, odnosno prekrcaj (ukrcaj i iskrcaj) predmeta transporta (ljudi, tereta i energetskog supstrata). Zato je pojam transporta širi pojam od prijevoza ili prijenosa robe. Transport kao privredna djelatnost predstavlja u suštini skup prometnih sredstava i puteva, kao i pratećih sistema, opreme i uređaja neophodnih za nesmetano odvijanje procesa transporta.

U stručnoj literaturi za transport se mogu naći sljedeće definicije:

- Transport je ključna aktivnost u logistici zato jer njome premješta proizvod kroz različite proizvodne faze do kupca, krajnjeg korisnika. Transport je pojedinačno najveći element u logističkim troškovima;
- U suvremenoj vojnoj praksi, a prema definiciji koja je usvojena u Sjevernoatlanskoj alijansi, transport je iskazivanje zahtjeva za postojanjem fleksibilnih sposobnosti za pokretanje snaga u vremenskom načinu, u okviru i između bojišta do preuzimanja cijelog spektra uloga i misija Alijanse;
- transportni proces predstavlja proces premještanja – prevoženja putnika i robe i uključuje sve pripremne i završne operacije: pripremu robe, prijem, utovar, prijevoz, istovar i predaju robe, odnosno ukrcavanje, prijevoz i iskrcavanje putnika.

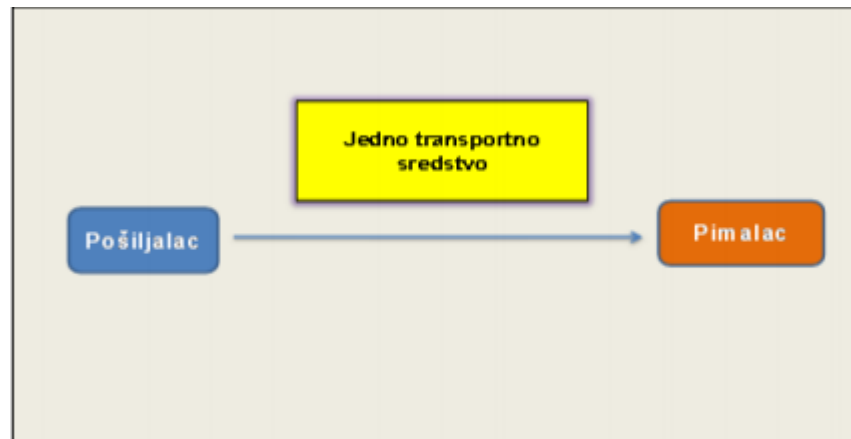
Transportni proces obuhvaća i upućivanje vozila na mjesto utovara robe – ukrcavanja putnika;

S aspekta djelatnosti transport je “djelatnost kojom se pomoću posebnih tehničkih sredstava i osobite organizacije savladavaju prostorne udaljenosti prenoseći ljude, dobra i energiju s mjesta na mjesto”.

Transportni proces se sastoji od tri osnovna dijela: utovar, prijevoz i istovar.

Transport prema mogućnosti, odnosno tehnologiji prijevoza dijeli se na:

- a) **Konvencionalni transport**, kod kojeg se prijevoz obavlja isključivo jednim prijevoznim sredstvom. Ovo je ujedno i najstariji način prijevoza.

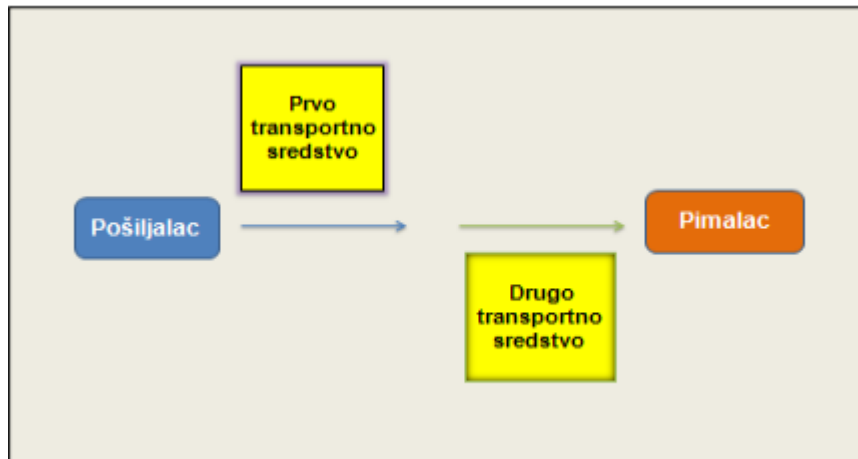
Slika 11. Konvencionalni transport

Izvor: <http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Integralni2tekst.pdf>

- b) **Kombinirani transport** - prijevoz robe obavljaju najmanje dva prijevozna sredstva ali ne istovremeno nego uzastopno.

Karakteristike:

- Prijevoz na cijelom prijevoznom putu se obavlja pomoću više od jedne transportne grane;
- Transportna usluga sastoji se od više uzastopnih prijevoza;
- Obračun prijevoza obavlja se na onoliko, prijevoznih dokumenata koliko je prijevoznika sudjelovalo u prijevoznom poduhvatu;
- Može postojati organizator prijevoza, ali nije neophodno.

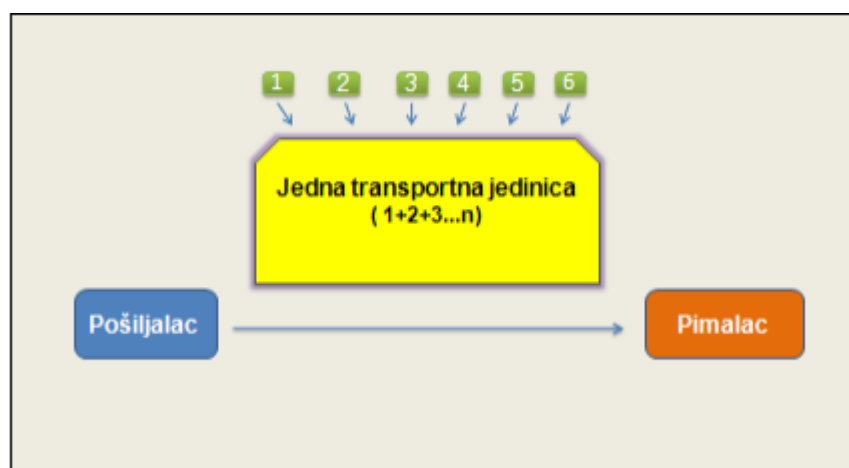
Slika 12. Kombinirani transport

Izvor: <http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Integralni2tekst.pdf>

c) **Integralni transport** (eng. *unit loads*) je takav oblik prijevoza gdje se između tereta i vozila umeće sredstvo integralnog transporta (palete ili kontejneri).

Karakteristike:

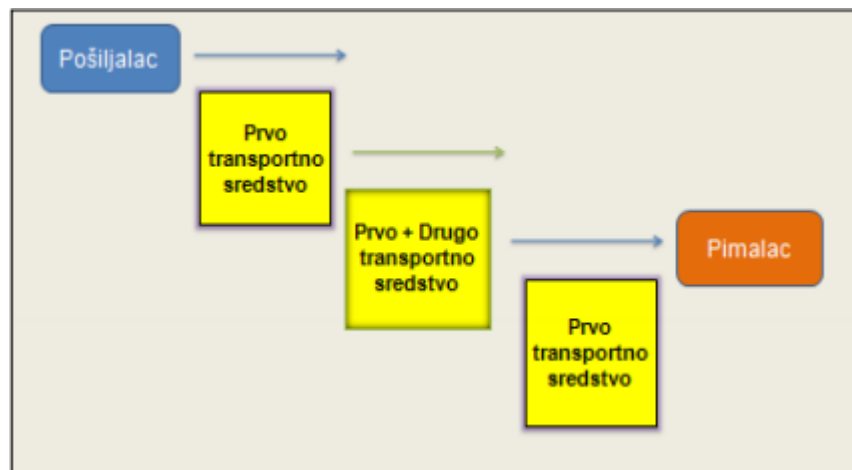
- Tehnologija prijevoza zasnovana na prijevozu isključivo okrupljenih tehničkotehnoških jedinica koje omogućavaju:
- racionalizaciju manipulacije;
- bolju iskoristivost prijevoznih i skladišnih prostora;
- ekonomičniji ili sigurniji prijevoz.

Slika 13. Integralni transport

Izvor: <http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Integralni2tekst.pdf>

- d) **Intermodalni transport** je višegranski transport – istovremeno se upotrebljavaju dva transportna sredstva iz dvije različite prometne grane. Koristi se na dijelu puta. Teret na prvom vozilu putuje nedirnut na cijelome putu od pošiljalaca do primaoca. Ovaj transport definiran je Konvencijom o intermodalnom transportu na sljedeći način: “prijevoz robe s najmanje dva različita prijevoza na osnovu jedinstvenog ugovora iz mjesta u državi iz koje je poduzetnik prijevoza preuzeo robu do mjesta određenog za isporuku”.

Slika 14. Intermodalni transport

Izvor: <http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Integralni2tekst.pdf>

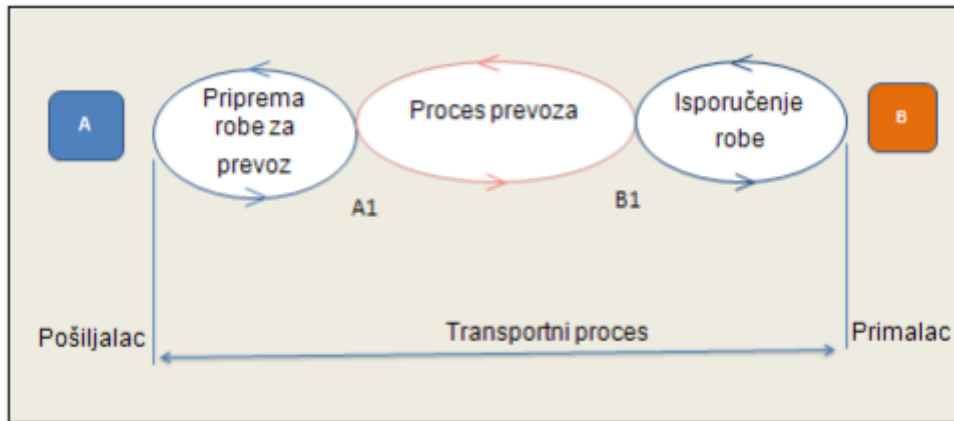
Transportni proces

Transportni proces predstavlja proces premještanja – prevoženja putnika i robe i uključuje sve pripremne i završne operacije: pripremu robe, prijem, utovar, prijevoz, istovar i predaju robe, odnosno ukrcavanje, prijevoz i iskrcavanje putnika. Transportni proces obuhvaća i upućivanje vozila na mjesto utovara robe – ukrcavanja putnika.

Kako je već napomenuto, transportni proces se sastoji od tri osnovna dijela:

- utovar podrazumijeva pripremu voznog sredstva, organizaciju utovarnog mjesta, sortiranje tereta i formiranje dokumentacije koja prati prijevoz;
- prijevoz tereta je osnovna funkcija transporta. složenost kretanja transportnih sistema (vozilo: teret (tovar)) zahtjeva posebnu pažnju pri izboru rute i pri samom transportu;
- istovar je spuštanje tereta na transportna sredstva, na mjesto za odlaganje i predaju tereta sa pratećom dokumentacijom.

Karakteristično za transportni proces je postojanje, tri aktivna sudionika: pošiljalac, prijevoznik i primatelj. Proces započinje predajom robe od strane pošiljalca. Slijedi priprema robe za prijevoz, transport (pakovanje; uskladištenje; ukrcaj; izbor prijevoza). Nakon završenog prijevoznog procesa roba se isporučuje primaocu (prijem robe iskrcaj; uskladištenje; distribucija).

Slika 15. Prikaz transportnog procesa

Izvor: <http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Integralni2tekst.pdf>

Sudionik procesa	Zadaci
pošiljalac	<ul style="list-style-type: none"> • slaganje robe na palete ili kontejnere • maksimalno korištenje ukrcajne mehanizacije • efikasno iskorištavanje skladišnih uređaja • odabrati optimalne prijevoze i transportne pravce
prijevoznik	<ul style="list-style-type: none"> • odabrati suvremeno i najbolje prijevozno sredstvo • racionalizacija prijevoza i otpreme robe • uspjena i kvalitetna organizacija prijevoza robe • omogućiti sigurnost robe u transportu
primatelj	<ul style="list-style-type: none"> • omogućiti kontinuirani rad 24h na dan • osigurati kvalitetan i djelotvoran prijem robe

	<ul style="list-style-type: none"> • Obaviti pravovremen iskrcaj odgovarajućom mehanizacijom • Kvalitetno i pravovremeno uskladištiti robu
--	--

Tablica 11. Zadaci sudionika transportnog procesa

Izvor: Izradio autor

Osnovna dokumentacija koja prati transportni proces u unutrašnjem i međunarodnom transportu robe

Dokumenti za vozilo:

- vozačka dozvola (za vučno vozilo i za priključno vozilo),
- polica obaveznog osiguranja,
- međunarodna polica osiguranja ("zeleni karton"),
- potvrde o tehničko- eksploatacijskim uvjetima koje moraju zadovoljavati teretna vozila kojima se obavlja međunarodni drumski prijevoz

Dokumenti za vozača:

- vozačka dozvola odgovarajuće kategorije,
- međunarodna vozačka dozvola
- osobna iskaznica
- putovnica i vize
- dokument o zaposlenosti
- obavezno zdravstveno osiguranje i kartica međunarodnog zdravstvenog putnog osiguranja
- tahografski ulošci

Dokumenti koji prate realizaciju usluge:

- putni nalog
- tovarni list (CMR tovarni list)
- pojedinačna bilateralna ili CEMT dozvola za međunarodni transport
- carinski dokumenti (TIR karnet, T dokument, nacionalna carinska isprava)

4.2 Carinski postupak na primjeru izvoza robe

Izvozni postupak omogućava da roba Zajednice napusti carinsko područje Zajednice pri čemu se obvezno primjenjuju izvozne formalnosti, mjere trgovinske politike i, ako je to propisano, izvozne carine. Izuzev robe stavljene u postupak vanjske proizvodnje ili u postupak unutarnjeg provoza (čl.163. CZZ) i ne dovodeći u pitanje mogućnost kretanja robe Zajednice izvan carinskih postupaka praćene ispravama kojima se dokazuje carinski status robe Zajednice (čl. 164. CZZ), sva roba Zajednice namijenjena izvozu stavlja se u postupak izvoza. Izvozna deklaracija se podnosi izvoznom carinskom uredu mjesno nadležnom za nadzor područja u kojemu izvoznik ima poslovni nastan (sjedište) ili u kojem je roba zapakirana ili utovarena za izvoz. Izvozna deklaracija se također može podnijeti:

- svakom carinskom uredu nadležnom za izvozne procedure (EXP) kad za to postoje opravdani razlozi,
- svakom carinskom uredu nadležnom za izvozne procedure (EXP) ako se zbog upravnih razloga čl. 165. st. 1. ne može primijeniti,
- carinskom uredu mjesno nadležnom za mjesto gdje podizvođač ima poslovni nastan ako postoji ugovor s podizvođačem.

Carinska deklaracija se može podnijeti čim je roba podnesena ili je carinskoj službi dostupna za kontrolu.

Deklarant podnosi izvozna deklaraciju u elektronskom obliku (IE515). Podnesena deklaracija mora sadržavati sve podatke zahtijevane za izvozni postupak u skladu s Prilogom 37. te zbog činjenice da roba napušta carinsko područje, sigurnosne podatke propisane Prilogom 30A UPCZZ.

ECS sustav vrši provjeru podataka podnesene deklaracije. Ako su podneseni podaci ispravni sustav dodjeljuje referentni broj izvoznj deklaraciji (MRN) te dodijeljeni broj odmah dostavlja deklarantu (IE528). Ako dostavljeni podaci nisu ispravni sustav će odbiti dodijeliti MRN deklaraciji te će o tome izvijestiti deklaranta (IE516).

Deklarant može, pomoću elektronske poruke (IE513), zahtijevati izmjenu podataka u izvoznj deklaraciji kojoj je već dodijeljen MRN broj. Pri odlučivanju o prihvatu takvog zahtjeva obvezno se poštuju odredbe članka 65. CZZ. Ako je zahtjev valjan i pravovremen, promjene u deklaraciji evidentirat će se u sustavu o čemu se obavještava deklaranta (IE504). Ako zahtjev deklaranta nije valjan ili pravovremen, sustav će odbiti zahtjev i o tome informirati deklaranta (IE505).

4.2.1 Provjera podnesene deklaracije

Pomoću MRN broja (dostavljenog od strane deklaranta ili osobe koju je on ovlastio) izvozni ured pronalazi deklaraciju u sustavu nakon čega može iz sustava ispisati primjerak podnesene deklaracija namijenjen za kontrolu. Na osnovu tih podataka i rezultata analize rizika (tzv. rute) izvozni ured će donijeti odluku hoće li vršiti kontrolu isprava i/ili robe ili

neće. Ako se odluči na kontrolu isprava ili robe o tome će obavijestiti deklaranta (IE560) a mjere kontrole će provesti uz paralelno poduzimanje odgovarajućih akcija u ECS sustavu.

Na zahtjev izvoznog carinskog ureda deklarant je, između ostalog, dužan podnijeti priloge iz predmetne deklaracije.

Sustav analize rizika prvo provjerava pošiljku sa sigurnosnog aspekta a potom s aspekta komercijalnih rizika. Ako se donese odluka da pošiljka zbog sigurnosnih razloga ne može napustiti carinsko područje Zajednice, o tome se obavještava deklaranta i deklaracija se poništava.

Ako je Sustav analize rizika pošiljci dodijelio „žutu rutu“ (provjera dokumenata), „narančastu“ ili „crvenu rutu“ (provjera dokumenta i robe), ili „zelenu rutu“ („nije dodijeljen rizik) – ali je ovlaštenu carinski službenik za procjenu rizika u izvoznom carinskom uredu temeljem lokalne procjene rizika pošiljci dodijelio rizik, isti će staviti pošiljku pod kontrolu, u predviđeno polje deklaracije upisati dodatnu provjeru „D999N“ ili „R999N“ navodeći glavu ili konkretnu stavku na koje se ta provjera odnosi kao i razlog te provjere.

Izvozni carinski ured mora provesti zadane provjere koje je dodijelio Sustav analize rizika ili ovlaštenu carinski službenik temeljem lokalne procjene rizika, osim u slučajevima kada zadanu provjeru iz nekog opravdanog razloga nije moguće izvršiti. U tom slučaju će carinski službenik koji obrađuje carinsku deklaraciju obvezno u sustav upisati razlog zašto zadanu provjeru nije bilo moguće izvršiti.

Poslije provedene kontrole izvozni ured će upisati rezultate kontrole (provjere) u za to predviđeno polje aplikacije.

Ako utvrdi manje nepravilnosti (npr. formalne pogreške kao što su registracija vozila, zemlja odredišta,...) izvozni ured može ispraviti netočne podatke u deklaraciji pod uvjetom da se deklarant s time slaže. Svoju suglasnost deklarant izražava ovjeravajući svojim potpisom i štambiljem izmijenjena polja na ispisu deklaracije. Izvozni ured unosi u ECS sustav potrebne rezultate kontrole: „Nema nepravilnosti (A1)“.

Ako se deklarant ne slaže sa ispravicima koja želi provesti carinski ured, deklaracija se stavlja u stanje mirovanja pri čemu se u sustav unose rezultati kontrole: „Manje nepravilnosti – dogovor nije postignut“. Nakon dobivanja nedostajućih isprava ili podataka, deklarant se mora očitovati o utvrđenim neusklađenostima. Ako i dalje postoje manje neusklađenosti s kojima se deklarant slaže postupa se na način opisan u prethodnom stavku.

Ako utvrdi veće nepravilnosti carinski ured će postupiti u skladu s odredbama članka 71. CZZ, odnosno čl. 248. UPCZZ te će u sustav unijeti nezadovoljavajući rezultat kontrole: „Velike nepravilnosti (B1)“.

Ako zbog utvrđenih većih nepravilnosti carinski ured odbija robu pustiti u izvoz o tome se obvezno obavještava deklaranta (IE551) i o tome sastavlja zapisnik.

Ako nakon provedene kontrole nisu pronađene nepravilnosti u deklaraciji (ili su pronađene i otklonjene) izvozni ured unosi rezultate kontrole u sustav i pušta robu u izvozni postupak.

Kad niti isprave ni roba nisu bile predmet kontrole carinski službenik će u polje „Obrazloženje puštanja pošiljke bez kontrole“ unijeti kratko obrazloženje (npr. „zelena ruta“).

4.2.2 Puštanje robe u izvoz

Prije puštanja robe carinski ured će, ako ocjeni potrebnim, postaviti carinske plombe i podatke o njima unijeti u sustav. Puštanjem robe u izvoz sustav šalje izlaznom carinskom uredu najavu očekivanog izvoza (IE501) a deklarantu obavijest o puštanju robe u izvoz (IE529). Prije puštanja robe izvozni carinski ured odnosno deklarant (kad nije bilo kontrola isprava i robe) ispisiuje Prateću izvoznu ispravu (PII) koja prati robu do izlaznog carinskog ureda.

4.2.3 Izvoz trošarinskih roba

Neovisno odredbama članka 793.c UPCZZ izvoz trošarinske robe izvodi se na isti način kao i izvoz drugih roba u ECS sustavu. Do izlaznog ureda robu prati PII a u polju 40. Prateće izvozne isprave obvezno se navodi jedinstvena referentna oznaka trošarinskog kretanja (EMCS).

4.2.4 Postupak izlaznog carinskog ureda

Izlazni carinski ured je ured preko kojega roba napušta carinsko područje osim u slučajevima predviđenim čl. 793 st.2. UPCZZ.

4.2.5 Podnošenje robe i isprava te provedba mjera iz nadležnosti izlaznog ureda

Deklarant / prijevoznik obavještava izlazni carinski ured o dolasku robe podnošenjem Prateće izvozne isprave (PII).

Pomoću MRN broja iz podnesene PII izlazni ured će potražiti najavu očekivanog izvoza (IE501) radi evidentiranja prispjeća pošiljke na izlaz. Ako robu u prijevoznom sredstvu prati više PII carinski službenik je dužan ponoviti proceduru odnosno potvrditi izlaz robe po svakom od njih. PII se vraća podnositelju.

Kad bude pronađena deklaracija dobiva status „pošiljka na izlazu“ te izlazni ured temeljem analize rizika i možebitnih drugih informacija odlučuje hoće li robu pustiti bez kontrole ili će kontrolirati robu. Podatke o provedenoj kontroli i njenim rezultatima obvezno unosi u ECS sustav.

Ako ne kontrolira pošiljku, izlazni ured dopušta istup robe i šalje obavijest o tome (IE518) izvoznom carinskom uredu odmah a najkasnije sljedećeg radnog dana nakon dana istupa robe.

Ako izlazni ured vrši kontrolu i ne utvrdi nepravilnosti u rezultate kontrole unijet će oznaku „nema nepravilnosti (A1)“ i dopustiti istup robe. Rezultati kontrole šalju se izvoznom uredu (IE518) odmah a najkasnije sljedećeg radnog dana nakon dana istupa robe.

Ako kontrolom utvrdi manjak robe izlazni carinska ured će dopustiti istup robe ali će oznakom „A4“ u rezultatima kontrole (IE518) obavijestiti izvozni carinski ured o tome. Izvozni carinski ured dužan je uskladiti podatke u izvoznj deklarciji.

Ako kontrolom utvrdi višak robe izlazni ured neće dopustiti istup robe a u rezultate kontrole unijeti će oznaku „velike nepravilnosti (B1)“ i šifru „02-višak robe“ kao razlog ne puštanja robe. Roba se ne može pustiti dok se ne podnese izvozna deklaracija za pronađeni višak robe, u skladu s odredbama čl. 793a UPCZZ.

Ako se kontrolom utvrdi da je roba po vrsti različita od deklarirane, izlazni ured neće dopustiti izlaz robe (što će označiti šifrom „03-ostalo“) dok se izvozne formalnosti ne okončaju, o čemu će obavijestiti izvozni ured.

4.2.6 Posebnosti izlaza robe preko morskih i zračnih luka

Izuzetno, ako se roba podnosi carinskom uredu nadležnom za zračnu ili morsku luku, gospodarstvenik koji prihvaća robu u službenim prostorima izlaznog ureda obavještava izlazni ured o prispjeću pošiljke pomoću elektronske poruke (IE507). Ova poruka sadrži i podatke o tome hoće li pošiljka istupiti neposredno iz carinskog područja ili će prije istupa biti stavljena u postupak skladištenja.

Nakon što primi obavijest o dolasku robe (IE507) izlazni carinski ured, temeljem analize rizika i mozebitnih drugih informacija, odlučuje hoće li robu pustiti bez kontrole ili će kontrolirati robu. Ako se odluči kontrolirati robu, carinski ured o tome obavještava gospodarstvenika porukom „Najava izlazne kontrole“ (IE561). Podatke o provedenoj kontroli i njenim rezultatima obvezno unosi u informacijski sustav.

Ako se pošiljku ne kontrolira izlazni ured dopušta istup robe slanjem poruke gospodarstveniku na izlazu Obavijest o puštanju robe gospodarstveniku (IE 525).

Nakon izvršene kontrole ili nakon poslana obavijesti o puštanju robe gospodarstveniku deklaracija mijenja status u „Pušteno u neposredni izlaz“. Postupak se završava akcijom carinika u aplikaciji „Evidentiraj izlaz, bez prethodnog skladištenja“ i sustav šalje obavijest o rezultatima kontrole (IE518) izvoznom uredu sljedećeg radnog dana nakon dana istupa robe.

U slučaju kad se radi o izvozu vodenim ili zračnim putem, pri čemu istupu robe prethodi „grupiranje“ svih pošiljki koje će biti izvezene jednim plovilom/ zrakoplovom, u nekom od za to predviđenih prostora (u skladištu, prostoru u luci,...) ulogu gospodarstvenika na izlazu preuzima i obavijest o dolasku pošiljke u te prostore carinskom uredu elektronskim putem dostavlja osoba zadužena za prihvaćanje pošiljki u skladištu ili luci.

Kada obavijest o dolasku robe (IE507) sadrži podatak da će roba prije stvarnog izlaska biti skladištena, pošiljka se kontrolira ili pušta gospodarstveniku bez kontrole, a deklaracija prelazi u status „u skladištenju“. Namjeru izlaza iz skladišta izvozne pošiljke (same ili grupirane s nekim drugim pošiljkama) radi utovara na plovilo/zrakoplov kojim će napustiti

carinsko područje EU, gospodarstvenik najavljuje slanjem elektronske poruke (IE547) izlaznom carinskom uredu. Ta poruka sadrži MRN brojeve svih pošiljki koji izlaze iz skladišta s namjerom izlaza iz carinskog teritorija EU pri čemu za svaku pošiljku gospodarstvenik navodi izlazi li predmetna pošiljka u cijelosti ili izlazi samo dio robe obuhvaćen MRN-om tj. roba s nekih njenih stavaka.

Ova poruka (tzv. „manifest“) se sastoji od liste stavaka manifesta (tzv. „manifest items“), a svaka stavka manifesta se odnosi na jednu prijevoznu ispravu (tzv. teretnicu). Na svakoj prijeznoj ispravi se navodi popis robe koja izlazi, odnosno popis pošiljki (jedne ili više) koje izlaze i za svaku od njih napomena izlazi li pošiljka u potpunosti (sve stavke tog MRN-a) ili djelomično (samo neke stavke tog MRN-a). Kod zaprimanja „manifesta“ (IE547), kontrole koje se vrše provode se za sve stavke „manifesta“ i za svaku od njih za sve MRN-ove koje se na njima pojavljuju. Kako bi se omogućilo da gospodarstvenik izmijeni već podneseni manifest, uveden je timer „Prihvati manifest“ i akcija carinika „Prihvati manifest“ (te status manifesta „Manifest prihvaćen“). Gospodarstvenik može poslati izmjenu već podnesenog manifesta, ako manifest još nije prihvaćen. „Manifest“ postaje prihvaćen istekom timer-a ili prihvaćanjem „manifesta“ akcijom carinika. Sve izmjene koje stignu nakon što je „manifest“ već prihvaćen se automatski odbijaju.

Sustav provjerava „manifest“. Ako je „manifest“ neispravan, on se odbija i gospodarstvenik se o tome obavještava (IE548). Ako je manifest ispravan i prihvati se, gospodarstvenik se o tome obavještava porukom (IE548), a sve pošiljke navedene na „manifestu“ (jedna ili više) se puštaju u neposredni izlaz pri čemu se status mijenja u „Pušteno u neposredni izlaz“ ili „Djelomično pušteno u izlaz“, ovisno o tome izlaze li pošiljke u cijelosti ili djelomično.

Nakon što dobije potvrdu carinski ured bilježi izlaz svih pošiljki najavljenih ovom porukom (jedne ili više pošiljki), pri čemu se za svaku bilježi je li izašla djelomično ili u cijelosti.

Za postupanje izlaznog carinskog ureda pri kontroli robe i utvrđenim nepravilnostima odgovarajuće se primjenjuje dio naveden u točki nazvanoj „*Podnošenje robe i isprava te provedba mjera iz nadležnosti izlaznog ureda*“

4.2.7 Posebnosti pri izvozu pošiljke u više dijelova

Svaku izvoznu pošiljku prati pripadajući primjerak Prateće izvozne isprave (PII) koja između ostalih podataka sadrži i MRN broj. Roba obuhvaćena jednom izvoznom deklaracijom (tj. navedena na jednoj PII) može napustiti carinsko područje u jednoj pošiljci ili u više pošiljki, preko jednog izlaznog ureda.

U slučaju da roba navedena na jednoj PII napušta carinsko područje u više pošiljki preko jednog izlaznog carinskog ureda, taj ured je dužan pomoću PII (odnosno elektronskih poruka) evidentirati izlaz svake pošiljke.

U tu svrhu izlazni ured će na poleđini PII upisati podatke o dijelovima predmetne pošiljke koji stvarno napuštaju carinsko područje EU i oznaku „Dijeljeni izvoz“ navodeći vrstu i količinu robe koja izlazi i brojeve iz evidencija istupa (odlazni manifesti npr.).

Unesene podatke o izlazu dijela pošiljke nadležni carinski službenik ovjerava službenim štambiljem ureda te svojim potpisom i faksimilom.

Izlazni ured šalje obavijest o rezultatima kontrole (IE518) tek nakon što cjelokupna količina robe navedena u PII napusti carinsko područje EU.

4.2.8 Obavještavanje deklaranta o istupu robe

Temeljem zaprimljene poruke o rezultatima kontrole na izlazu (IE518) koja sadrži indikator rezultata kontrole „A“, sukladno odredbama čl. 796.e UPCZZ, izvozni ured će automatski obavijestiti deklaranta o istupu robe (IE599) iz carinskog područja EU.

4.2.9 Uporaba postupka provoza nakon postupka izvoza

Ako se roba nakon što je izvozno ocarinjena stavi u postupak provoza carinski ured kod kojeg je roba stavljena u postupak provoza (otpremni carinski ured) kojim će roba biti iznesena iz carinskog područja Zajednice (npr. u EFTA zemlju) ili predana izlaznom carinskom uredu, preuzima ulogu izlaznog carinskog ureda. U tom slučaju svi primjerci provozne isprave koja prati robu moraju biti označeni oznakom „IZVOZ“ crvene boje i na njima treba biti naveden broj izvozne deklaracije (MRN).

Nakon stavljanja robe u provoz otpremni carinski ured će završiti izvozni postupak pri čemu može provjeriti robu. Kako bi izvozni postupak bio ispravno završen otpremni ured je dužan u ECS sustav unijeti podatke o uredu na kojem je izvozni postupak zaključen te broj dokumenta provozne deklaracije kojom je izvoz završen.

Ako se izvozna roba otprema u treću zemlju ili EFTA zemlju uporabom pojednostavnjenog postupka provoza, ovlaštenu pošiljatelj je dužan u provoznu deklaraciju unijeti MRN broj izvozne deklaracije kao prethodni dokument i unijeti oznaku DG2. Nakon što je provoznom dokumentu dodijeljen MRN i prije puštanja robe, korisnik pojednostavnjenja je dužan zatražiti od nadležnog carinskog ureda potvrdu završetka postupka izvoza.

4.2.10 Izdavanje potvrde o istupu robe

Temeljem čl. 223. UPCZZ izvozni carinski ured može na osnovi zahtjeva deklaranta izdati potvrdu o istupu robe. Potvrda se izdaje na obrascu ispisanom temeljem elektronske deklaracije (bilo u obliku primjerka 3 JCD bilo u obliku PII) kojeg je pripremila osoba koja zahtjeva potvrdu.

Potvrda se može izdati samo ako je prethodno zaključen postupak izvoza u ECS sustavu tj. kada je deklaracija u statusu „izašlo“. Na papirnu ispravu se unese oznaka „Roba

istupila dana dd/mm/ggggg“ a potvrdu se ovjerava službenim štambiljem, potpisom i faksimilom carinskog službenika.

Ako deklarant zahtjeva potvrdu istupa za deklaracije koje nisu poslone putem ECS, carinski ured izvoza prvo provjerava utemeljenost zahtjeva i podnesene dokaze o istupu robe iz carinskog područja EU.

4.2.11 Rezervni postupak izvoza

U slučaju nedostupnosti informacijskog sustava Carinske uprave ili informacijskog sustava deklaranta ili komunikacije između njih, nadležni carinski ured može dopustiti uporabu rezervnog postupka izvoza pri čemu se kao izvozne deklaracije koriste papirne isprave i obvezno podnosi propisani set carinskih podataka (iz Priloga 37 UPCZZ) i set sigurnosnih podataka (iz Priloga 30A UPCZZ).

Rezervni postupak izvoza se može provesti uporabom papirnih isprava i to:

- uporabom papirnog obrasca Izvozne sigurnosne JCD iz Priloga 45KUPCZZ i (prema potrebi) Priloga 45I UPCZZ, ili
- uporabom papirnog obrasca JCD iz Priloga 31 UPCZZ dopunjenog papirnim obrascem Sigurnosne isprave iz Priloga 45i UPCZZ i Priloga 45j UPCZZ

Putniku koji nema pristup informacijskom sustavu za podnošenje izvozne deklaracije Izvozni carinski ured može, izuzetno, dopustiti podnošenje izvozne carinske deklaracije na način opisan u prethodnom stavku. Pri tome je carinski ured dužan podatke iz podnesenih deklaracije unijeti u ECS sustav i proslijediti izlaznom carinskom uredu.

Ovaj postupak se može koristiti u redovitom izvoznom postupku i pojednostavnjenom izvoznom postupku – kućnom carinjenju.

4.2.12 Postupak izvoznog carinskog ureda

Nedostupnost sustava može se javiti kroz više različitih scenarija koje nastavno opisujemo:

- Ako je prekinuta komunikacija između ECS sustava i gospodarstvenika deklarant će podnijeti propisane papirne deklaracije potpisane i ovjerene štambiljem. Carinski ured će unijeti podatke iz podnesenih isprava u ECS sustav i nastaviti standardni izvozni postupak uporabom sustava ECS.
- Ako ne funkcionira ECS sustav, deklarant će podnijeti deklaraciju u pisanom obliku (na jedan od opisanih načina) potpisanu i ovjerenu. Izvozni ured će unijeti podatke u ručnu evidenciju (papirne kontrolnike) te u polje „A“, izvozne deklaracije unijeti redni broj iz ručnih evidencija, i deklaraciju ovjeriti i potpisati u polju „D“. Izvozni ured zadržava primjerak 1 deklaracije a ovjereni primjerak 3. deklaracije prati robu do izlaznog ureda. Nakon ponovne uspostave sustava ECS,

izvozni carinski ured će unijeti podatke iz ručnog kontrolnika u ECS sustav. Izvozni carinski ured zaključit će izvozni postupak u ECS temeljem potvrđenog primjerka 3. JCD-a.

4.2.13 Postupak izlaznog carinskog ureda

Kada je postupak izvoza započet u standardnom postupku a ECS sustav izlaznog ureda ne funkcionira, izlazni ured će nakon podnošenja PII evidentirati istup pošiljke u ručni kontrolnik a na PII upisati broj iz evidencije i zadržati ju. Nakon što sustav ECS bude ponovno u funkciji izlazni ured će odmah ili najkasnije prvi radni dan nakon puštanja robe temeljem papirnih podataka potvrditi istup robe slanjem poruke (IE518).

Ako prijevoznik podnese pošiljku i PII izdanu u drugoj zemlji članici a sustav ni nakon traženja (IE502) ne pronađe najavu izvozne pošiljke, izlazni ured je dužan unijeti podatke o istupu robe u ručnu evidenciju (najkasnije 10 minuta nakon utvrđivanja činjenice da ne može pronaći najavu) te na PII upisati evidencijski broj, štambilj, potpis i faksimil i zadržati primjerak PII. Odmah nakon ponovne uspostave, a najkasnije prvi radni dan nakon evidentiranja, carinski ured će na temelju zadržane PII unijeti podatke o završetku postupka u ECS sustav.

Ako je roba podnesena izlaznom uredu praćena primjerkom 3 JCD-a, izlazni ured će evidentirati istup pošiljke, nakon provedene kontrole na primjerak 3. JCD-a unijeti podatke o rezultatima kontrole, unijeti evidencijski broj istupa na primjerak JCD-a, ovjeriti i potpisati obrazac te isti vratiti izvoznom uredu preko Odjela za potrage i zaključenje postupaka SU CURH.

4.2.14 Naknadno podnošenje izvozne carinske deklaracije

Ako roba napusti carinsko područje EU bez podnošenja izvozne carinske deklaracije, izvoznik je dužan naknadno podnijeti izvoznju carinsku deklaraciju mjesno nadležnom carinskom uredu nadležnom prema mjestu njegovog poslovnog nastana. Deklaracija se može prihvatiti ako je podnositelj pružio dostatne dokaze (čl. 795. UPCZZ) da je roba stvarno napustila carinsko područje (npr. izlazna skraćena deklaracije, i sl.).

4.2.15 Mogućnost usmenog deklariranja robe komercijalne naravi

Za izvoz robe komercijalne naravi, umjesto izvozne deklaracije, može se podnijeti usmena carinska deklaracija pod uvjetom da:

- ukupna vrijednost po pošiljci i po deklarantu ne prelazi 1.000 €, i
- pošiljka nije dio redovitog niza sličnih pošiljki, i

- robu ne prevoze neovisni prijevoznici kao dio većeg komercijalnog prijevoznog postupka.

Na ovaj način ne može se deklarirati roba koja je:

- predmet izvoznih subvencija i poticaja,
- predmet povrata davanja,
- predmet zabrana i ograničenja.

Usmeno deklarirane robe evidentiraju se u odgovarajući kontrolnik (K-400) na način da izvoznik podnese račun (u 2 primjerka) kojega izlazni ured evidentira, ovjeri i potpiše pri čemu jedan primjerak zadrži a jedan preda osobi koja je podnijela robu i deklaraciju.

4.2.16 Mogućnost podnošenja izvozne deklaracije izlaznoj ispostavi

Roba koja ne podliježe zabrani ili ograničenju, čija vrijednost po pošiljci i po deklarantu ne premašuje 3 000 € može se deklarirati izlaznom carinskom uredu uz uvjet da osoba koja podnosi izvoznju carinsku deklaraciju ne nastupa kao profesionalni carinski zastupnik u ime drugih osoba.

5. Zaključak

Transport robe javlja se još od davnih vremena, kad su ljudi koristili različite životinje kako bi prevezli robu. To je složena aktivnost koja omogućuje premještanje robe s jednog mjesta na drugo. Osim robe uključuje i prijevoz putnika. Transportom se omogućuje da roba stigne od mjesta A do mjesta B. Suvremenim prijevoznim sredstvima omogućeno je kretanje ljudi i robe „od vrata do vrata“. Pojedini transportni postupci zahtijevaju uključivanje više različitih grana transporta, čime se omogućuje da se roba i putnici prevoze diljem svijeta. Vozila u sklopu transporta mogu biti automobili, bicikli, autobusi, kamioni, avioni itd. U funkcioniranju cjelokupnog sustava manipuliranja s robom, vrlo bitnu ulogu imaju carine. Ulaskom Hrvatske u Europsku Uniju 1. srpnja 2013. godine izmijenile su se određene odredbe u carinskom sustavu. Hrvatska je tada postala 28. članicom Europske Unije, a time i dio jedinstvenog carinskog područja Unije. Od tada se carinski propisi Europske Unije primjenjuju u Republici Hrvatskoj. Carinski sustav je vrlo bitan zato što bez njega cjelokupan sustav manipuliranja robom ne bi dobro funkcionirao. Kod manipuliranja robom bitnu ulogu ima dokumentacija, koja je prikazana u ovome radu, a kojom se omogućuju različiti postupci nad robom, glede kontrole, osiguranja itd. Kao carinska dokumentacija mogu se istaknuti ATA i TIR karnet, JCD- Jedinstvena carinska deklaracija, DCV- Deklaracija o carinskoj vrijednosti robe, CMR- Međunarodni teretni list. Carinski postupak prati robu od podnošenja deklaracije u carinskoj ispostavi, pa do istovara robe na mjestu odredišta. Također za cjelokupno funkcioniranje transporta te točno određivanja zahtjeva i odgovornosti koriste se Incoterms-i. To je skup termina kojima se određuje koje su odgovornosti i zahtjevi prodavatelja, odnosno prijevoznika, te isto tako kupca, odnosno naručitelja. Revizijom Incoterms termina 2010 broj termina se smanjio s 13 na 11. Uvedena su dva nova termina DAP i DAT. Revizijom Incoterms-a 2010 mijenja se kategorizacija termina u dvije skupine, ovisno o vrstama prijevoza. Kod CIP i CIF termina izmijenjeni su uvjeti osiguranja. Također uvedene su i mjere davanja dodatnih podataka od strane prodavatelja i kupca glede sigurnosnih provjera robe koja se prevozi preko granice. Jača primjena elektronske komunikacije što uvelike olakšava dogovor između prodavatelja i kupca. Oni mogu ugovornu dokumentaciju pribavljati elektronskim putem te se te isprave izjednačuju s pisanim ispravama . to omogućava bržu komunikaciju i ugovaranje, te daje sigurnost u odnosu na pisanu dokumentaciju, koja se može izgubiti. Uvođenjem transportnih klauzula mnogo je lakše regulirati odnose između prodavatelja i kupca zato što se za određene grane transporta koriste određene klauzule, te koji će se Incoterms koristiti stvar je dogovora između prodavatelja i kupca. Prodavatelj i kupac odabiru najbolju ponudu, te se temeljem tog dogovora realizira postupak transporta. Sveukupno sav taj sustav ne bi mogao funkcionirati bez ovih određenih stavki. Transport se ne bi mogao vršiti bez određenog vozila. Za carinski postupak potrebno nam je transportno vozilo i potrebna carinska dokumentacija. Kod primjene Incoterms termina potreban nam je transportni postupak, transportno vozilo, te ovisno gdje se roba prevozi carinski postupak i carinska dokumentacija. Dakle za normalno funkcioniranje sustava potrebni su nam svi ovi elementi, te nedostatkom ijedne od ovih

komponenti imalo bi negativan učinak na cjelokupan proces premještanja robe s jednog mjesta na drugo.

U Varaždinu, 27. listopada 2016.

Literatura

Knjige:

1. Ivaković, Č.; Stanković, R.; Šafran, M.: Špedicija i logistički procesi, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb, 2010
2. Jurić D., Mihić J.: Prijelaz rizika s prodavatelja na kupca kod ugovora o međunarodnoj kupoprodaji s osvrtom na INCOTERMS 2010, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2012
3. Tonka Jokić, Carinski sustav : carinski postupci i postupanja sa stranom i domaćom robom ,Zagreb : Institut za javne financije, 2007.
4. Carinski zakon : (Nar. nov., br. 78/99, 94/99, 117/99 -ispr., 73/00, 92/01, 47/03 i 140/05) : redakcijski pročišćeni tekst Zakona s napomenama uz pojedine odredbe i pojmovnim kazalom / priredio Željko Dominis ; uredio Dražen Kozulić.

Internet:

1. http://web.efzg.hr/dok/trg/izupanic/MP_Seminari%202.pdf
2. <https://carina.gov.hr/>
3. <http://www.mfin.hr/hr/carine>
4. http://www.ijf.hr/porezni_vodic/05-05/carine.pdf
5. [http://e-student.fpz.hr/Predmeti/S/Spedicija_\(3\)/Materijali/Carinski_sustav_RH_-_NCTS.pdf](http://e-student.fpz.hr/Predmeti/S/Spedicija_(3)/Materijali/Carinski_sustav_RH_-_NCTS.pdf)
6. https://www.mup.hr/UserDocsImages/topvijesti/2013/lipanj/prezentacija_KARDUM.pdf
7. <http://www.europski-fondovi.eu/vijesti/zna-i-ulazak-hrvatske-u-europsku-uniju-za-grane-carinski-sustav>
8. <http://documents.tips/documents/carine-i-carinski-sustav-rh-psh.html>
9. <https://www.overseas.hr/spedicija/carinski-postupak-i-dokumentacija>
10. <http://www.orkis.hr/Izvozna-dokumentacija>
11. <http://www.ijf.hr/upload/files/file/CV/2013/11/buljan.pdf>
12. <http://zakon.poslovna.hr/public/pravilnik-o-podnosanju-isprava-u-carinskom-postupku/8338/zakoni.aspx>
13. http://www.anada.hr/ECS_upute_za_gospodarstvenike.pdf
14. <https://carina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/CTVP/OBRAZAC%20DV1%202016.pdf>
15. <http://www.zagrebsped.hr/izvozna-carinjenje.html>
16. <http://www.biroaura.co.rs/obraci-car-ispr-i-obras.html>
17. <http://www.pks.rs/e-learning/fiata/osnove/organizacija/osnodok.htm>
18. https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//Prilog_4_Popunjanje_ATA_562.pdf
19. <http://documents.tips/documents/ata-karnet.html>
20. <http://www.prometna-zona.com/ata-karnet/>

21. <http://www.prometna-zona.com/tir-karnet/>
22. https://carina.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Procedure/Naputci//NDoc_450.pdf
23. <https://www.iru.org/sites/default/files/2016-01/hr-how-to-tir.pdf>
24. <https://www.scribd.com/doc/200562097/Medjunarodni-Tovarni-List-CMR>
25. <http://www.njuskalo.hr/ostale-usluge/jedinstveni-online-sustav-popunjavanja-stampanja-cmr-obrazaca-oglas-9231700>
26. <http://www.fms-tivat.me/predavanja3god/Integralni2tekst.pdf>
27. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_161_2320.html
28. <https://carina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/CTVP/OBRAZAC%20DV1%202016.pdf>

Popis slika

Slika 1. Obrazac Jedinstvene carinske deklaracije	6
Slika 2: Pločica TIR karneta.....	9
Slika 3. Korica ATA karneta.....	24
Slika 4. Obrazac CMR-a, primjerak za pošiljaoca	31
Slika 5. Obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti	33
Slika 6. Obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti	34
Slika 7. obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti	35
Slika 8. Obrazac Deklaracije o carinskoj vrijednosti	36
Slika 9.: Obveze prodavatelja (izvoznika) i prava kupca (uvoznika) prema Incoterms-terminima 2000.	42
Slika 10. Prikaz Incoterms 2010 termina	60
Slika 11. Konvencionalni transport.....	62
Slika 12. Kombinirani transport.....	63
Slika 13. Integralni transport.....	63
Slika 14. Intermodalni transport.....	64
Slika 15. Prikaz transportnog procesa	65

Popis tablica

Tablica 1. Polja koja popunjava nacionalna jamstvena udruga – izdavatelj karneta prilikom izdavanja.....	16
Tablica 2. Polja koja prije uporabe ispunjava nositelj karneta TIR	16

Tablica 3. Popunjavanje polja TIR karneta	17
Tablica 4. Popunjavanje polja TIR karneta	17
Tablica 5. Popunjavanje polja TIR karneta	18
Tablica 6. Popunjavanje polja TIR karneta	18
Tablica 7. Popunjavanje polja TIR karneta	19
Tablica 8. Popunjavanje polja TIR karneta	19
Tablica 9. Popunjavanje polja TIR karneta	20
Tablica 10. Incoterms-termini – po godinama donošenja, odnosno revidiranja	43
Tablica 11. Zadaci sudionika transportnog procesa	66